LÄNSSTYRELSEN BLEKINGE LÄN

2005:4

Inventering av sandödla i Blekinge län 2004

- Med notiser om hot och rödlistade insektsarter

www.k.lst.se

Rapport:	2005:4
Rapportnamn:	Inventering av sandödla i Blekinge län. Med notiser om hot och rödlistade insektsarter.
Utgåva:	Första utgåvan
Utgivare:	Länsstyrelsen Blekinge län, 371 86 Karlskrona.
Hemsida:	www.k.lst.se (kan hämtas/beställas via hemsidan)
Dnr:	511-2120-04
Författare:	Annika Lydänge och Sven-Åke Berglind
Kontaktperson:	Jonas Johansson, Länsstyrelsen i Blekinge Län, telefon 0455-876 06
Omslagsbild:	Sandödla, adult hona, foto: Sven-Åke Berglind
Fotografer:	Annika Lydänge, om inget annat anges
Layout:	Jonas Johansson
ISSN:	1651–8527
Upplaga:	Endast nätupplaga

Författaren svarar själv för de bedömningar och slutsatser som förs fram i rapporten och kan ej åberopas som länsstyrelsens ställningstagande.

© Kartor Lantmäteriet 2000
© Länsstyrelsen Blekinge län

Innehållsförteckning

Sammanfattning....4
Introduktion....5
Metodik....6
Resultat....7
Översikt inventerade områden 2004....9
Område 1 Kristianopel....10
Område 2 Torhamn....11
Område 3 Jämjö....14
Område 4 Hallarum....17
Område 5 Rödeby....20
Område 6 Karlskrona....21
Område 7 Nättraby....25
Område 8 Saleboda....29
Område 9 Alnaryd....32
Område 10 Äsketorp....33
Område 11 Björketorp....35
Område 12 Leråkra....37
Område 13 Göholm....39
Område 14 Kallinge....41
Område 15 Hasselstad....45
Område 16 Nässjön....48
Område 17 Bräkne-Hoby....50
Område 18 Karlshamn....55
Område 19 Mörrum....59
Område 20 Listerlandet....60
Område 21 Farabol....63
Diskussion....64
Inventeringens begränsningar och brister....64
Förändringar i sandödlans förekomst i Blekinge län....64
Sandödlans biotopval i Blekinge län....69
Betydelsen av geologiska förhållanden och skogens egenskaper för sandödlans överlevnad....70
Hot mot sandödlan i Blekinge län....71
Skötselråd....72
Tackord....74
Referenser....74
Bilagor....75
Tidigare rapporter i serien (ISSN 1651-8527)....75

Sammanfattning

Sandödlan (*Lacerta agilis*) inventerades i 21 områden och på totalt 100 lokaler i Blekinge län under 20 dagar mellan 13-17/7, 26-29/7 och 10-27/8 2004. Avsikten var att kartlägga den aktuella förekomsten av sandödla och potentiella sandödlehabitat i länet, som ett led i Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för artens bevarande i Sverige. Inventeringen utfördes genom att 1) utifrån jordartskartor urskilja större sandområden, framförallt sådana som utgjordes av isälvsavlagringar, 2) på topografiska kartor och flygbilder lokalisera sand- och grustag, öppen hällmark och större kraftledningar och 3) besöka alla lokaler i fält. Därtill besöktes lokaler som sandödlor rapporterats ifrån.

I länet finns sandödlan i dag på åtminstone 37 säkra lokaler, och troligen på ytterligare minst två. Före inventeringen hade sandödlan rapporterats från 36 ”säkra” lokaler mellan 1959 och 2004. Av dessa besöktes 31. De övriga fem lokalerna besöktes ej p.g.a. alltför vaga lägesbeskrivningar eller för att uppgifter om lokalen erhölls först efter inventeringen avslutats. Av de besökta lokalerna påträffades sandödlor på 15 (preliminärt 52 % utdöenden). Därtill hittades 22 helt nya lokaler med sandödlor under inventeringen. Efter att inventeringen avslutats erhölls information om ytterligare två lokaler där de förmodligen också förekommer. Även om spridningsvägar inte finns mellan alla lokalerna inom respektive område i dag har de förmodligen tidigare hängt samman i större nätverk.

De flesta av lokalerna med sandödlor ligger i den södra delen av länet, inom de större sandområdena med framförallt isälvsavlagringar eller områden med kalt berg. I den norra delen av länet är skogarna är tätare och med ett större graninslag. Ytterligare inventering av den nordvästra delen av länet är önskvärd eftersom bara ett fåtal lokaler besöktes här, samt inventering i anslutning till de hittills dokumenterade lokalerna för att påvisa eventuella ytterligare populationer och på några tidigare rapporterade lokaler som ej besöktes vid denna inventering. Mot bakgrund av att lämplig miljö torde finnas också på åtskilliga oinventerade lokaler, finns sannolikt ytterligare en hel del förekomstlokaler i länet, möjligen upp till det dubbla.

Trots att många nya lokaler hittats under inventeringen är det föga troligt att sandödlans utbredning i länet ökat. Arten kan ha funnits i anslutning till de nyupptäckta lokalerna tidigare utan att dessa dokumenterats. I övriga Sverige där inventeringar gjorts har trenden varit nedåtgående, och minskningen är förmodligen sammanhängande med framförallt förändringarna i jord- och skogsbruket under 1900-talet. De har medfört minskat skogsbete, igenplantering av öppna marker och effektiv skogsbrandbekämpning, vilket i sin tur inneburit tätare skogar och brist på öppna sandytor, och därmed minskning av sandödlornas habitat. Skötselåtgärder i form av avverkning av skuggande trädbestånd och framskrapning av öppen sand måste i några fall ske kontinuerligti och i anslutning till kvarvarande sandödlehabitat. Det är svårt att säga hur de kustnära hällmarkskogar där sandödlorna förekommer kommer att se ut i framtiden, huruvida de hålls naturligt öppna eller om de befinner sig i en igenväxningsfas. Därför föreslås att några lokaler med denna typ av miljö övervakas med jämna mellanrum.

Markens fuktighetsgrad på lokaler med sandödla i Blekinge län tycks vara friskare än längre norrut i Sverige där sandödlan förekommer, t.ex. i Värmland. Det innebär att öppna områden kan växa igen snabbare och att sandödlorna i Blekinge, förutom populationer i de naturligt öppna hällmarskogarna, i stor utsträckning är beroende av de öppna miljöer som skapats i sand- och grustag och vid skjutbanor. Innan den verksamheten kom igång var förmodligen skogsbete och avverkningar viktiga faktorer för att hålla skogarna öppna, kombinerat med frekventa bränder. Förutom sandödlan är ett stort antal andra rödlistade arter, inte minst bland insekter, beroende av liknande miljöer. En lämplig åtgärd för att öka överlevnadsmöjligheten för alla dessa arter vore bl.a. att upphöra med konventionell efterbehandling av färdigbrukade grus- och sandtäkter, och i stället aktivt hålla dessa öppna för biologisk mångfald.

I rapporten redovisas också nya fynd av de rödlistade/sällsynta insektsarterna mindre myrlejonslända (*Myrmeleon bore*), silversmygare (*Hesperia comma*), metallvingesvärmare (*Adscita statices)*, trumgräshoppa (*Psophus stridulus*), randigt byxbi (*Dasypoda hirtipes*), mindre fibblebi (*Panurgus calcaratus*), harklöversidenbi (*Colleter marginatus*), vitklöversandbi (*Andrena albofasciata*) och ängssolbi (*Dufourea dentiventris*).

Introduktion

Sandödlan räknas till hotkategorin ”sårbar” (VU) på den svenska rödlistan och ingår i EU:s habitatdirektiv under bilaga 4 (Gärdenfors 2000). Arten är nu föremål för ett åtgärdsprogram i Sverige och för att kartlägga dess status rekommenderas att inventeringar utförs i alla län där arten finns eller kan misstänkas finnas (Berglind et al. 2004). Inom ramen för bevarandearbetet har tidigare Värmlands, Östergötlands, Dalarnas, Gävleborgs och Jönköpings län inventerats, och nu även Blekinge län.

Sandödlan invandrade till och spred sig i Sverige under den postglaciala värmeperioden (ca 7000-500 f Kr). Invandringen skedde över en tillfällig landbrygga som förband Skåne med kontinenten, varefter arten spred sig norrut (Gislén & Kauri 1959, Gullberg et al. 1998). När klimatet blev kallare tvingades arten söderut och blev kvar endast på särskilt gynnsamma platser. Följden blev en mycket lokal utbredning med små isolerade populationer norr om ett mer sammanhängande utbredningsområde i södra och sydöstra Sverige (Andrén & Nilson 1979, Ahlén et al. 1992). De flesta av de nordliga populationerna är begränsade till stora isälvsavlagringar med lång kontinuitet i öppenhet (Berglind 2004 b).

Sandödlan är dels beroende av öppen solbelyst sand för äggläggning och solning, dels ett rikt fältskikt av ljung och/eller gräs och örter för födosök. På många ställen hotas habitaten av igenväxning, allt för kraftigt markslitage eller igenschaktning av slutbrukade sandtäkter. Förstörelse och fragmentering av habitat har lett till att arten har minskat på de flesta håll i nordvästra Europa under senare år (Gasc et al. 1997).

Sandödlan är en bra indikatorart för sandmiljöer med ovanligt många andra rödlistade arter, framförallt bland insekter (Berglind 2004 a, b). Genom att bevara sandödlans miljöer bevarar man således också många andra hotade sandmarksarter.

I Blekinge län har sandödlan rapporterats från ca 36 lokaler t.o.m. år 2004 (tabell 1). Ett flertal lokaler anges av Gislén och Kauri (1959), och den första observationen med säker lokalbeskrivning är från ca 1968 vid Aspan i Leråkra (lokal 12C). De flesta fynd i länet har utgjorts av enstaka observationer och kunskapen om de lokala populationerna, såsom rumslig begränsning och hotstatus, har varit mycket bristfällig.

Mindre adult hona av sandödla. Man känner igen sandödlan på att den är förhållandevis grovt byggd, upp till 22 cm lång från nos till svansspets, och har gråbrun grundfärg avbruten av större distinkta svartbruna fläckar med vit kärna. Därtill löper två ljusgråa band längs rygg och svanssidor. Under parningstiden under vår- och försommar får hannarna dessutom gröna sidor. Observera att sandödlan är fridlyst. Det är bl.a. förbjudet att, utan ärskilt tillstånd från Naturvårdsverket/Länsstyrelsen, fånga vilt levande exemplar eller insamla artens ägg (se vidare Gärdenfors 2000). Exemplaret på bilden är från straxt N om Kallinge, lokal 14D, 12 augusti 2004. Foto: S-Å Berglind.

Adult hona av skogsödla. Den i Sverige allmänt förekommande skogsödlan blir upp till 18 cm lång från nos till svansspets och är övervägande mörkbrun med förhållandevis små, något diffusa mörka och ljusa fläckar, samt ibland två smala uppspruckna rygglinjer (aldrig gråa band längs svansen). Man kan också skilja skogsödlan från sandödlan på att den förstnämnda har ett smalare huvud samt lika långa klor på fram- och bakfötterna, medan sandödlans framklor är minst 1,5 ggr så långa som bakklorna. Skogsödlan är, liksom sandödlan fridlyst. Exemplaret på bilden är från 2,7 km NO om Nättraby kyrka, lokal 7A. Foto: S-Å Berglind.

Syftet med denna inventering var att fastställa inom vilka områden i Blekinge län som sandödlan förekommer samt urskilja de befintliga populationernas rumsliga begränsning genom förekomst av lämplig miljö. Därtill redovisas en del fyndlokaler för rödlistade sandmarksinsekter som påträffades under inventeringen.

Metodik

Fältarbetet i Blekinge län genomfördes under totalt 20 dagar av Annika Lydänge mellan den 13-17/7, 26-29/7 och 10-27/8 2004. Den 10-13/8 besöktes lokalerna 1B-C, 2A-C, 4D, 7A-E, G-H, K, 8A-C, 9A, 14A, C-F, 15A-D, 19A-B och 20A-H av båda författarna. Inventeringsmetodiken följer i stort sett den som tidigare använts i Värmlands län (Berglind et al. 2004, Berglind 2004a), Dalarnas län (Wallgren & Berglind 2004) och Jönköpings län (Lydänge & Berglind 2003). Alla fältdata matades in i excel-filer, se tabeller i bilaga.

Isälvssediment och postglaciala sediment med sand och grus är koncentrerade till ett antal större områden i nord-sydlig riktning främst i södra delen av länet, men finns även spritt över många mindre områden utanför dessa. Inventeringen koncentrerades till de största sandområdena och områden med öppen hällmark längs kusten, men lokaler belägna på mindre sandområden och hällmark längre norrut i länet besöktes också. Sand- och grustag och öppen hällmark på topografiska kartor (såväl gamla som nya) markerades och besöktes i fält. Lämpliga lokaler som upptäcktes från bilen och till fots besöktes också. Flygbilder användes i kombination med topografiska kartor för att hitta öppen hällmark med sydorienterade sluttningar i anslutning till jordbruksmark och småvägar i områden med potentiell sandödleförekomst. Det är svårt att säga hur stor andel potentiellt lämpliga lokaler som kan ha täckts in. Som exempel kan dock nämnas området runt Jämjö och Hallarum där nio närvarolokaler innefattande biotoptyperna skjutbana, sandtag, betesmark och hällmark påträffades inom ett ca 15 km² stort område. I detta område bör cirka två tredjedelar av de potentiellt lämpliga lokalerna ha inventerats. Det är dock allt för svårt att extrapolera den här andelen till resten av länet på grund av den skiftande tillgången på lämpliga biotoper.

När lokaler med till synes lämplig sandödlemiljö hittades, dvs. solexponerade och mer eller mindre öppna sandytor i kombination med rika ljung- eller gräs-/örtbestånd, eller relativt öppen hällmark och betesmark, söktes dessa igenom under ca en timme. Små lokaler och områden med mindre lämpliga miljöer söktes igenom under kortare tid. Lokaler med olämplig miljö besöktes bara en gång, men lokaler där det bedömdes finnas åtminstone en liten chans för förekomst av sandödla besöktes tre gånger. Ett mindre antal lokaler som inventerades i slutet av inventeringsperioden besöktes bara en eller två gånger p.g.a. tidsbrist. När sandödla observerats på en lokal besöktes den inte igen.

Inget inventerande av sandödlor genomfördes vid regn, men vid alla andra väderlekar. Biotopinventering genomfördes några gånger vi regn, men i dessa fall besöktes lokalen en extra gång för inventering av ödlor. Vid några tillfällen var vädret väldigt varmt, upp till 30° C i skuggan, men då besöktes lokalen också en annan dag vid annan tidpunkt. Vid varm väderlek exponerar sig ödlorna främst tidigt och sent om dagarna och gömmer sig oftast däremellan (Moulton & Corbett 1999). Föremål på marken som stockar, stenar och liknande utgör ofta potentiella gömställen eller solplatser för sandödla och lyftes vanligtvis på för kontroll.

Om prassel hördes i vegetationen och djuret inte kunde ses gjordes en stillastående väntan på att det skulle komma fram igen. Om det inte gjorde det lämnades platsen och undersöktes senare under samma besök eller en annan dag. Då en sandödla observerats fotograferades den om det var möjligt. Vidare fotograferades alla lokaler bebodda av sandödlor och de flesta icke bebodda lokalerna. Fotografierna förvaras av Annika Lydänge.

Lokalernas storlek, dvs. begränsning av lämplig öppen miljö, bedömdes med ögonmått och med hjälp av kartor. Koordinater anges för lokalens ungefärliga mitt. Datum, tid och väder noterades vid varje besök. Jordartens dominerande fraktion bedömdes både för lokalen som helhet och för troliga äggläggningsytor. Lokalens genomsnittliga täckningsgrad (%) av barmark, bottenskikt, fältskikt och förna (tillsammans 100%) samt buskskikt (<3m) (0-100%) och trädskikt (>3m) (0-100%) uppskattades med ögonmått. Bottenskiktet delades upp i tre ekologiska grupper; lavar, skuggmossor och sandmossor. Sandmossor är sandbindande mossor såsom hårbjörnmossa, och skuggmossor är mer fukt- och skuggkrävande arter såsom vägg- och kvastmossa. För sandmossorna anges vilka arter som dominerar; hårbjörnmossa (*Polytrichum piliferum*),

en björnmossa (*Polytrichum juniperinum*) eller raggmossa (*Racomitrium lanuginosum*). Fältskiktet delades in i grupperna gräs/örter, ljung, blåbär och lingon. Samma variabler mättes på de troliga äggläggningsytorna. Dessutom mättes äggläggningsytornas lutning, riktning (väderstreck) och solexponering (från öst till väst, 0-200°) med hjälp av kompass med lutningsmätare (klinometer). En översiktlig beskrivning av vegetationen med notering av de dominerande växtarterna gjordes. Även här grupperades vissa växter samman, t.ex. anges inga arter för videväxter, utan bara Salix. Antalet sand- och skogsödlor och deras ungefärliga ålder samt ev. observationer av andra kräldjur noterades. Vid olämpliga lokaler lades ingen tid på att bedöma dessa biotopvariabler.

De rödlistade insektsarter som nämns i rapporten har artbestämts av Sven-Åke Berglind (förvarar också beläggexemplar) respektive L. Anders Nilsson (vissa svårare bin).

Resultat

Totalt 100 lokaler i 21 områden inventerades. 10 av lokalerna bedömdes som uppenbart olämpliga för sandödla och besöktes bara en gång. Lokalerna utan observation av sandödla besöktes tre gånger, förutom några lokaler i slutet av inventeringen som bara besöktes en eller två gånger. En presentation av alla lokaler följer nedan. Lokalerna är namngivna från öst till väst i länet. Biotopvariabler anges i tabell 4-8 i slutet av rapporten.

Sandödlor observerades på 35 lokaler (39 % av de 90 potentiella lokalerna som inventerades). På två lokaler (18E-F) observerades inga sandödlor av oss, men sandödlor har setts där under 2004 av tillförlitliga källor, så de räknas som närvarolokaler. Av dessa totalt 37 lokaler är 22 helt nya. Av tidigare kända lokaler (Gislén & Kauri 1959, ArtDatabanken samt privatpersoner, se tabell 1.) förekommer sandödlor fortfarande vid Torhamn (2D), Jämjö (3A och D), Hallarum (4C och E-F), Nättraby (7D-F), Björketorp (11D), Göholm (13A), Kallinge (14A), Bräkne-Hoby (17C) och Karlshamn (18E-F). De nya lokalerna är: tre vid Jämjö (3B-C och E), en vid Hallarum (4B), fyra vid Karlskrona (6A-D), två vid Saleboda (8A-B), en vid Äsketorp (10C), en vid Leråkra (12B), tre vid Kallinge (14D-E och G), två vid Hasselstad (15C-D), en vid Nässjön (16A), två vid Bräkne-Hoby (17B och D) och två vid Karlshamn (18D och G). Fyra lokaler varifrån sandödlor rapporterats besöktes inte på grund av allt för vaga lägesbeskrivningar.

Först efter inventeringens slutförande erhölls utförligare information om några ytterligare fyndlokaler som inte kunde besökas. Den ena lokalen är vid Pilken söder om Järnavik. Den inventerade lokalen i området (17G) är inte den lokal där sandödlor tidigare observerats, utan den ligger istället ca 800 m öster om Pilken nära ett torp (X=145600 Y=622530). En annan lokal där sandödlor observerats år 2004 är i Mältan, söder om Rödeby (X=148905 Y=623395). (Se vidare under ”Förändringar i sandödlans förekomst i Blekinge län” och ”Ej besökta lokaler med tidigare fynd av sandödla”). Troligtvis förekommer sandödlor även vid dessa loka-ler.

Sammanlagt gjordes 81 observationer av sandödlor och 54 observationer av skogsödlor. Dessutom tillkommer ett antal oidentifierade ödlor och andra kräldjur. Samtliga observationer anges i tabell 3 i slutet av rapporten. En sammanställning av alla kända fynd i Blekinge län till och med 2004 ges i tabell 1.

Tabell 1: Fynd av sandödla i Blekinge län i kronologisk ordning enligt lokalernas upptäckt mellan <1959-2004. Lokalernas beteckning inom parentes är de använda i denna rapport. De utan beteckning besöktes ej under inventeringen. Lokaler med frågetecken bakom utgörs av sådana där det inte är fastställt om lokalen som inventerats är exakt den som avses i referensen.

Lokal	År	Källa
Pistolskyttebanan, Karlshamn (18F)	Årligen sedan 1942	Åke Lindquist och denna rapport
Göholm, Ronneby (13A?)	<1959	Gislén & Kauri (1959) och denna rapport
Gökalv, Ronneby (13B)	<1959	Gislén & Kauri (1959)
Rödeby	<1959	Gislén & Kauri (1959)
Hjortsberga s:n, Johanneshus	<1959	Gislén & Kauri (1959)
Karlskrona, Vämmö	<1959	Gislén & Kauri (1959)
Åkeholm	<1959	Gislén & Kauri (1959)
Nättraby s:n, Skärva (7D-F?)	<1959	Gislén & Kauri (1959) och denna rapport
Studentviken, Karlskrona; 1 km norr om regementet (6H)	<1959, 1986	Gislén & Kauri (1959), ArtDatabanken
Aspan, Leråkra (12C)	ca 1968	Gunnar Strömberg
Everyds kvarn (17A)	1969	ArtDatabanken
Tromtövägen, Äsketorp (10A)	70-talet	Gunnar Strömberg
Dike vid Äsketorp (10B)	70-talet	Gunnar Strömberg
Sörbydal (14A-B?)	1971	ArtDatabanken och denna rapport
Nordost om Sjuhalla gård (7H)	ca 1975	Lars-Göran Olsén
Östra skogsborg, Karlshamn (18E)	Årligen sedan ca 1975	Åke Lindquist och denna rapport
Sydväst om Sjuhalla gård (7I)	ca 1977	Lars-Göran Olsén
Skärva herrgård (7F)	1979, 2002	Gunnar Strömberg, Åke Widgren, denna rapport
Korpanabben, öster om Skärva (7D)	ca 1979	Henrik Wachtmeister och denna rapport
Skjutbana öster om Jämjö (3A)	ca 1980	Gunnar Strömberg och denna rappport
Gammalt vattenfyllt sandtag sydost om Jämjö (3D)	ca 1980	Gunnar Strömberg och denna rappport
Höga sand (1A)	1981, 1985	Ulf Lundgren, Gunnar Strömberg
Hallarumsviken (4A)	ca 1984	Ulf Lundgren, Åke Widgren
Gammal betesmark sydsydväst om Hallarum (4C)	ca 1984	Ulf Lundgren och denna rapport
Lyckeby (6F)	1985	ArtDatabanken
Fur, Holmsjö (8D)	1985	ArtDatabanken
Öppen hällmark vid Brantadal (4E)	1985, 1987	ArtDatabanken och denna rapport
Grustag 1 km norr om Torhamn (2D)	1986	ArtDatabanken och denna rapport
Björketorpsstenen (11D)	1986	ArtDatabanken och denna rapport
Plantskola norr om Karlskrona (6I)	ca 1987	Marcus Wihlborg
Mörtsjöåsen (5A)	ca 1989	Ulf Lundgren
Järnaviks naturreservat (17C)	ca 1997	Lars-Göran Olsén och denna rapport
Pilken, Järnavik (17G)	Årligen sedan 1999	Ingrid Grahn-Nilsson via Åke Widgren
Vettekulla, Karlshamn (18B)	2003	Ralf Höglund, BLT
Öppen hällmark vid Branthalla (4F)	2004	Lars-Göran Olsén och denna rapport
Mältan, söder om Rödeby	2004	Ingrid Grahn-Nilsson via Åke Widgren
Gammalt sandtag ostsydost om Jämjö (3B)	2004	Denna rapport
Gammalt sandtag ostsydost om Jämjö (3C)	2004	Denna rapport
Öppen hällmark sydost om Jämjö (3E)	2004	Denna rapport
Öppen hällmark sydsydväst om Hallarum (4B)	2004	Denna rapport
Gamla skjutbanor norr om Karlskrona (6A)	2004	Denna rapport
Skjutbana norr om Karlskrona (6B)	2004	Denna rapport
Skjutbana norr om Karlskrona (6C)	2004	Denna rapport
Gamla skjutbanor norr om Karlskrona (6D)	2004	Denna rapport
Dammvallar nordväst om Saleboda (8A)	2004	Denna rapport
Gammalt grustag nordväst om Saleboda (8B)	2004	Denna rapport
Öppet område väster om Äsketorp (10C)	2004	Denna rapport
Gammalt grustag sydväst om Leråkra (12B)	2004	Denna rapport
Gammalt sandtag nordost om Kallinge (14D)	2004	Denna rapport
Sandtag nordost om Kallinge (14E)	2004	Denna rapport
Öppen hällmrk sydost om Kallinge (14G)	2004	Denna rapport
Öppet område nordost om Hasselstad (15C)	2004	Denna rapport
Gammalt sandtag nordväst om Hasselstad (15D)	2004	Denna rapport
Kraftledningsgata och hällmark NV om Nässjön (16A)	2004	Denna rapport
Kraftledningsgata och hällmark SV om Bräkne-Hoby (17B)	2004	Denna rapport
Öppen hällmark sydväst om Bräkne-Hoby (17D)	2004	Denna rapport
Skjutbanor nordost om Karlshamn (18D)	2004	Denna rapport

Översikt inventerade områden 2004

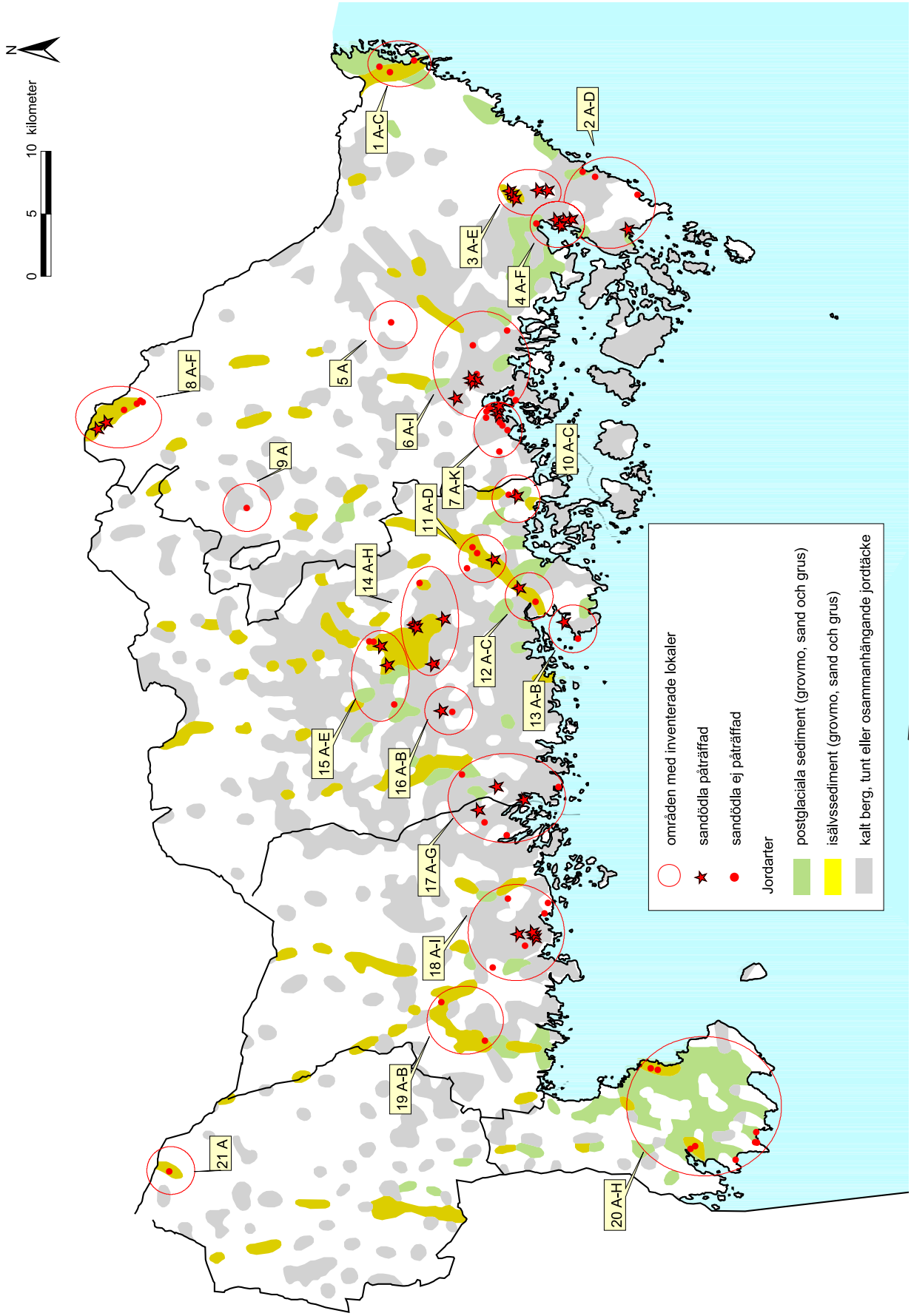

© Kartor Lantmäteriet 2000

Område 1 Kristianopel

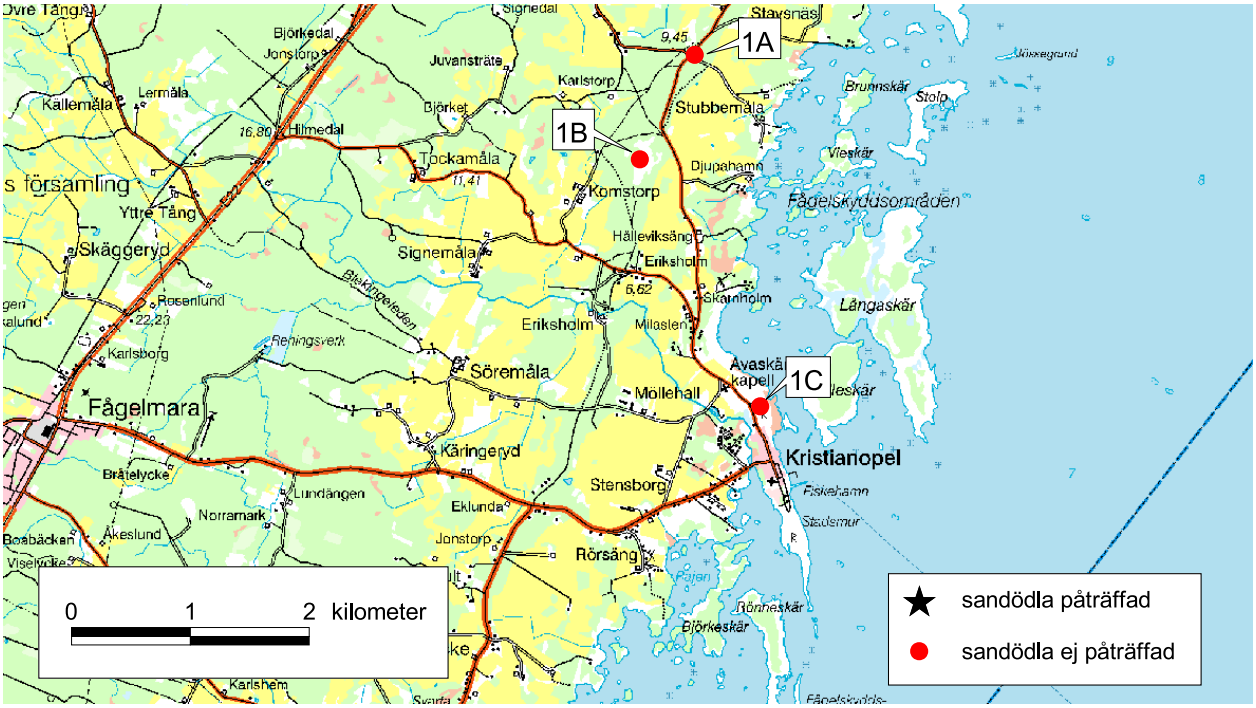

© Kartor Lantmäteriet 2000

Lokal 1A

Läge: 3,3 km nord-nordväst om Kristianopel, 2,5 km sydost om Brömsebro, i korsningen mellan vägen som går norrut från Kristianopel och vägen mot Stubbe-måla.

Beskrivning: Lokalen är förmodligen ett gammalt sandtag, men som nu är nästan helt igenväxt av tall. Ljungfältskiktet är välutvecklat i vägkanterna i korsningen, och bar sand finns fläckvis. Dock är lokalen troligen för liten för att sandödlor ska kunna leva här.

Tidigare fynd av sandödla: 1981 observerade Ulf Lundgren sandödlan vid lokalen, och 1985 observerades flera exemplar av Gunnar Strömberg.

Observationer: Inga. Lokalen besöktes två gånger vid fördelaktig väderlek, så om sandödlor fanns kvar på lokalen borde de ha observerats.

Lokal 1B

Läge: Höga sand, 2,5 km nordväst om Kristianopel, 600 m nordost om Komstorp.

Beskrivning: Lokalen är ett 200*400 m stort sanddynsområde. Sanden helt blottad över stora ytor, men mer växtlighet finns i anslutning till talldungarna som är spridda över hela området. I södra delen är sanden bunden i större utsträckning, och marken täcks till största delen av mossor och lavar. I sydvästra delen finns ytor med välutvecklat ljungfältskikt. Väster om lokalen finns åkrar, och i anslutning till dessa genomsöktes sträckor längs vägkanter, murar och skogskanter vid sista besöket.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga. Däremot påträffades i norra delen av det öppna sandpartiet >100 fångstgropar med larver av mindre myrlejonslända (*Myrmeleon bore*) samt några tiotal bohål med flygande honor av randigt byxbi (*Dasypoda hirtipes)*. Dessa är rödlistade under kategori sårbar (VU) respektive missgynnad (NT).

Lokal 1C

Läge: 700 m nord-nordväst om Kristianopels kyrka, 250 m ost-sydost om Avaskärs kapell.

Beskrivning: Lokalen är en ca 150*200 m stor strandäng som betas av kor. Enstaka enbuskar växer kvar på lokalen som nyligen röjts. Generellt sett är fältskiktet hårt betat, men högre ört- och gräsvegetation finns fläckvis och vid slånbärssnår i västra kanten där även en stenmur finns. Sandig jord kommer fram fläckvis. Lokalen verkar lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga. Däremot sågs ca tio exemplar av fjärilen silversmygare (*Hesperia comma)* som är rödlistad under kategorin missgynnad (NT).

Område 2 Torhamn

© Kartor Lantmäteriet 2000

Fyra lokaler besöktes i området och sandödlan hittades på en av dem (2D). Lokalen utgörs av ett gammalt sandtag som fortfarande är relativt öppet och där fältskiktet är välutvecklat. Lokalen vid Sibbaboda (2B) består av ett dynsandområde med välutvecklat ljungfältskikt. Miljön verkar vara lämplig för sandödlor, men trots tre besök vid lokalen påträffades de inte. Flera oidentifierade ödlor observerades dock, så möjligtvis kan de ändå förekomma på lokalen. Flest lämpliga miljöer i området finns troligen längs kusten som är mer öppen än längre in i landet.

Lokal 2A

Läge: 5,2 km nordost om Torhamn, 300 m nordväst om hällristningen i Sibbaboda.

Beskrivning: Lokalen är en svagt betad, torr hagmark med gott om öppna sandytor omväxlande med gräs/örter samt träddungar. Trumgräshoppor förekommer på lokalen. Många lämpliga äggläggningsytor finns, men fältskiktet är relativt glest, förutom i skogsskanterna.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid första besöket 10 augusti 2004 observerades en adult skogsödla samt en flygande hanne av trumgräshoppa (*Psophus stridulus*) (starkt hotad) samt minst 50-100 larvgropar av mindre myrlejonslända. Vid det andra besöket 16 augusti observerades en subadult skogsödla.

Lokal 2B

Läge: 4,7 km nordost om Torhamn, 500 m syd-sydväst om lokal 2A.

Beskrivning: 200*250 m stort öppet område med sanddyner och välutvecklat ljungdominerat fältskikt. Solexponerade sandytor för äggläggning finns på många ställen. Lokalen verkar mycket lämplig för sandödlor. Lokalen besöktes vid tre tillfällen, men inga sandödlor observerades. Vädret var mer eller mindre lämpligt vid de olika besöken, så sandödlor borde ha setts om de fanns på lokalen, men möjligtvis kan någon av de oidentifierade ödlorna ha varit sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid första besöket 28 juli 2004 sågs två oidentifierade ödlor, vid andra besöket 10 augusti hördes två prassel, och vid tredje besöket 16 augusti sågs en juvenil skogsödla. Vid det andra besöket noterades också flera troliga bohål av randigt byxbi, två exemplar av silversmygare, samt >50 larvgropar av mindre myrlejonslända. Samma dag påträffades också ca 10 bohål och en hona av randigt byxbi på en skogsväg straxt sydväst om Stålemara (RN 62326/15112) samt >10 bohål av randigt byxbi och >300 larvgropar av mindre myrlejonslända vid ett berg-tallplanterat flygsandområde straxt norr om Sibbaboda, vid vägen intill Flyet.

Lokal 2C

Läge: 1,5 km ost-nordost om Torhamn, 1,2 km väst-sydväst om St. Bommeskär.

Beskrivning: Lokalen är ett gammalt sandtag, men inga vallar finns kvar. Lågväxt ljung finns på många ställen, och längs grusvägen genom lokalen och vid kanterna finns välutvecklat fältskikt av gräs, rölleka, fibblor och johannesört. Längs vägen finns också ett flertal stenrösen med hallon- och björnbärssnår. Potentiella äggläggningsytor finns i grusvägen och fläckvis i kanten av den. Lokalen verkar vara lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga. Däremot sågs >20 exemplar av silversmygare.

Lokal 2D

Läge: 2 km nordväst om Torhamn, 1,6 km nordost om Gräbbegården.

Beskrivning: Lokalen är ett 75*100 m stort gammalt sandtag. En sydslänt med blottad sand finns, och fältskiktet av gräs, renfana, nässlor, starr, gråbo och hallon är välutvecklat. Förmodligen har trädgårdsavfall och liknande dumpats i sandtaget när det brukats klart.

Tidigare fynd av sandödla: ArtDatabanken anger fynd av sju sandödlor 1 km norr om Torhamn 1986. Det borde vara denna lokal som menas, eftersom inga andra gamla sandtag finns i området.

Observationer: Vid besöket 28 juli 2004 sågs en oidentifierad ödla som förmodligen var en skogsödla och en oidentifierad som eventuellt var en sandödla. Vid ett senare besök samma dag observerades en adult sandödla, samt insamlades en larv av mindre myrlejonslända. Den 10 augusti sågs här >8 bohål samt 4 honor av randigt byxbi.

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga åtgärder, men om lokalen skulle växa igen ytterligare kan röjningar bli nödvändiga.

© Kartor Lantmäteriet 2000

Område 3 Jämjö

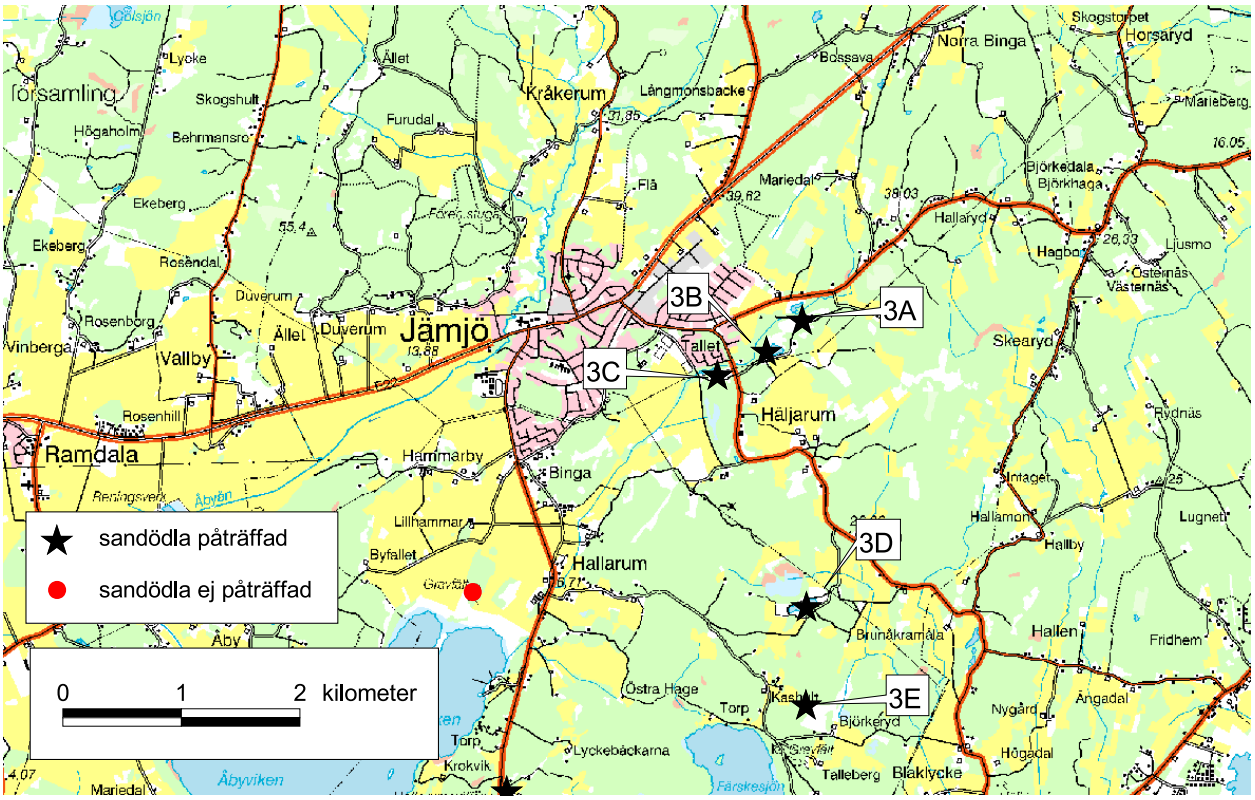

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Fem lokaler besöktes i området, och sandödlor observerades på alla dessa (3A-E). En av lokalerna är en gammal skjutbana (3A), tre är gamla sandtag av olika åldrar (3B-D), och en lokal är ett öppet hällmarksområde. Lokal 3A-C ligger bara 400 m ifrån varandra, så förmodligen kan ödlorna sprida sig mellan lokalerna. I anslutning till det öppna hällmarksområdet (3E) ligger en mindre travbana och den har säkerligen en positiv inverkan på sandödlepopulationen då området hålls öppet på grund av den och sand blottas regelbundet. Troligen har området varit mer öppet förr i tiden genom påverkan av skogsbete och andra aktiviteter, men i dagsläget har sandödlorna i större utsträckning blivit beroende av människoskapade miljöer som skjutbanor och sandtag.

Stinkpadda förekommer vid ett par sanka partier i anslutning till lokal 3A, och har förekommit i dammarna vid lokal 3B. I åtgärdsprogrammet för stinkpaddan i Blekinge (2004) föreslås att området röjs för att förbättra miljön för stinkpaddan. Detta skulle vara fördelaktigt även för sandödlan, eftersom lokal 3B är ganska liten och håller på att växa igen. Röjningar mellan lokal 3A och B skulle även öka sprid-ningsmöjligheten mellan lokalerna.

Stinkpaddan förekommer också vid lokal 3D, och även här skulle röjningar om lokalen börjar växa igen gynna även sandödlan.

Lokal 3A

Läge: 2,3 km öster om Jämjö kyrka, 1 km norr om Häljarum.

Beskrivning: Lokalen är en gammal skjutbana, 45*300 m, som löper i SV-NOlig riktning. Den blottade sanden i skjutbanevallen sluttar mot väster, men blottad sand finns även fläckvis på plana ytor. Fältskiktet av gräs, harklöver, gul fetknopp, lupin, gråbo, fräken, renfana och blåeld är välutvecklat. I mitten av lokalen är fältskiktet för högt för att vara lämpligt för sandödlor, men i anslutning till skjutbanevallen och vid kanterna är det en mosaik av fältskikt och öppna ytor. Stinkpadda förekommer i ett par sanka partier straxt sydväst om lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Sandödlor har sedan ungefär 1980 observerats årligen på lokalen av Gunnar Strömberg.

Observationer: Vid det andra besöket 16 juli 2004 sågs två subadulta sandödlor, en juvenil sandödla född 2003 samt en oidentifierad ödla.

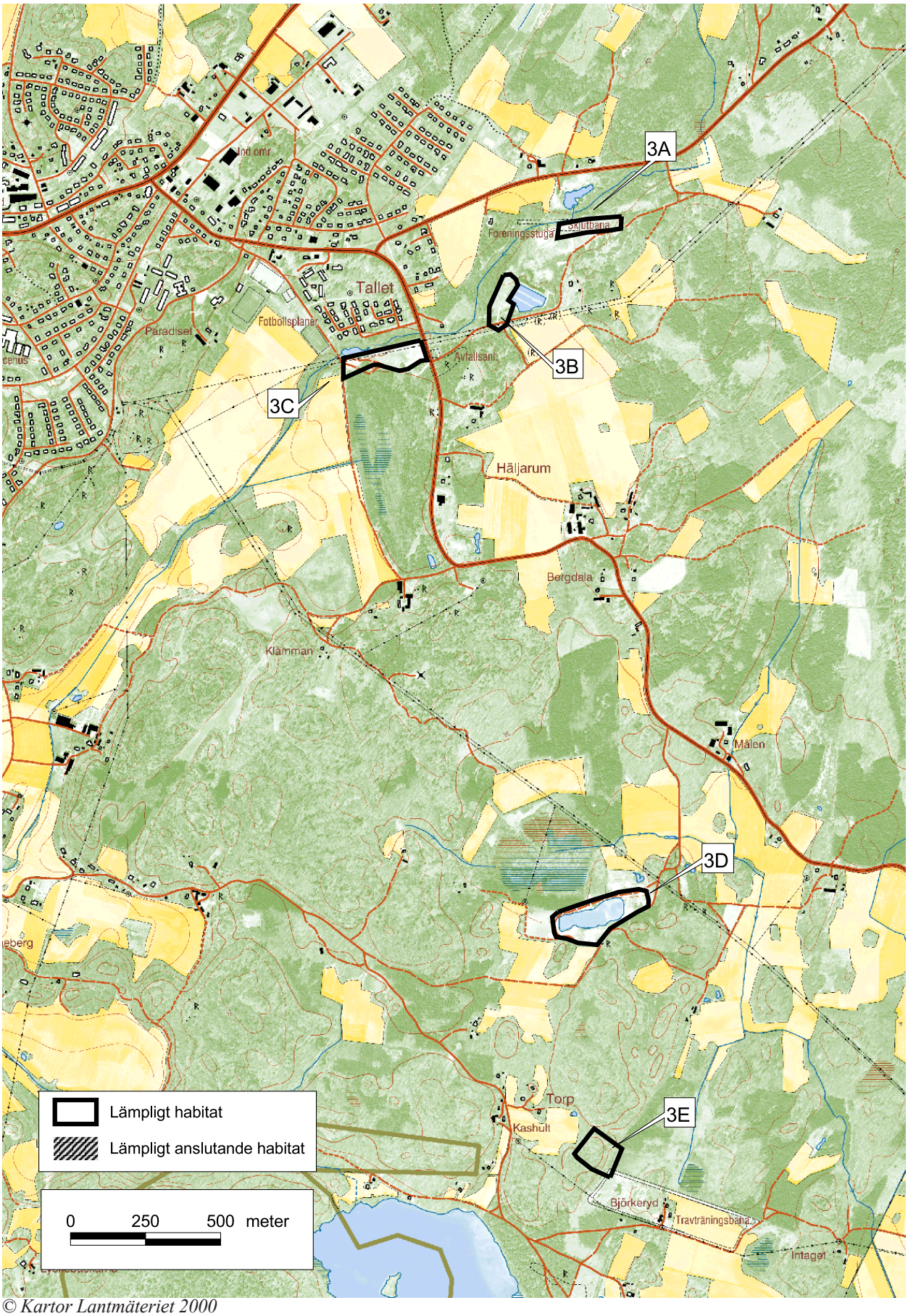

© Kartor Lantmäteriet 2000

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga åtgärder, men om lokalen skulle börja växa igen kan röjningar bli nödvändiga. Röjningar för att förbättra miljön för stinkpadda skulle vara fördelaktigt även för sandödla, särskilt i den västra delen av lokalen som då kan knytas samman med lokal B.

Lokal 3B

Läge: 2 km ost-sydost om Jämjö kyrka, 400 m sydväst om lokal 3A.

Beskrivning: Gammalt sandtag eller öppen yta. Mellan 3A och 3B växer ett tätt buskage av tall, björk och salix. Den lilla grusvägen som går mellan lokalerna kan vara en möjlig spridningsväg för sandödlor. Vid 3B finns en damm och dammvallarna är solexponerade med ett välutvecklat fältskikt av fräken, lupin, hallon och stor ängssyra. I dammarna har stinkpaddor förekommit tidigare. Det övriga fältskiktet på lokalen domineras av smalbladigt gräs, käringtand, harklöver och vitklöver. Några sandhögar finns, och blottad sand förekommer även på plana ytor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 16 juli observerades en subadult sandödla och en huggorm.

Skötselförslag: I åtgärdsprogrammet för stinkpadda föreslås att området röjs och det skulle vara särskilt fördelaktigt för sandödlorna på denna lokal eftersom den är ganska liten och håller på att växa igen

Lokal 3C

Läge: 1,6 km ost-sydost om Jämjö kyrka, 400 m väst-sydväst om lokal 3B.

Beskrivning: Lokalen är ett gammalt sandtag. Fälskiktet består främst av smalbladigt gräs, fibblor, renfana, gråbo, starr, harklöver, gullklöver, fräken och hallon, och är välutvecklat i slänter och längs kanterna. I norra delen finns stora sydsluttande slänter, och det finns gott om bar sand för äggläggning. I mitten av lokalen växer relativt tätt med tall, björk, bok och salix. Östra delen av sandtaget är utjämnat och vegetationen här är mer av ruderal typ. Den lämpligaste vegetationen och sandytorna finns i lokalens västra del.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 16 juli sågs en adult sandödlehona och en snok eller svart huggorm, och ett prassel hördes. Därtill insamlades ett par larver av mindre myrlejonslända.

Skötselförslag: Buskar och träd håller på att växa upp i mitten av lokalen, och så småningom kommer de att skugga den norra delen av lokalen som är lämpligast för sandödlorna och är den del där bra äggläggningsytor finns. Därför kommer avverkningar och röjningaratt behövas inom en tioårsperiod.

Lokal 3D

Läge: 3,2 km sydost om Jämjö kyrka, 1,3 km söder om Häljarum.

Beskrivning: Lokalen utgörs av ett gammalt sandtag som numera har vattenfyllts. Det finns mycket bar sand längs dammens kanter, och fältskiktet som främst består av smal- och bredbladigt gräs, mörkt kungsljus, gråbo, rödsyra, mjölkört, käringtand, björnbär och hallon är relativt glest. Sandödlor påträffades i lokalens södra del vid hallon- och björnbärssnår. Denna del är plan eller sluttar svagt åt norr, men är väl exponerad för solen. Norr om dammen, som sluttar svagt åt söder, är fältskiktet av ruderal typ och mer ensartat. Stinkpadda leker i mindre pölar runt den större vattensamlingen.

Tidigare fynd av sandödla: Sandödlor har sedan ungefär 1980 observerats årligen på lokalen av Gunnar Strömberg.

Observationer: Vid det andra besöket den 16 juli 2004 sågs två adulta sandödlor och en oidentifierad ödla. Därtill insamlades ett par larver av mindre myrlejonslända.

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga åtgärder. I åtgärdsprogrammet för stinkpadda i Blekinge förslås röjningar på längre sikt, det skulle även gynna sandödlan.

Lokal 3E

Läge: 2,1 km söder om Häljarum, 500 m norr om gravfältet nordost om Färskesjön.

Beskrivning: Lokalen består av ett område uppe på en berghäll. Växtligheten domineras av ljung, kruståtel, rödsyra och lavar. Norra delen av lokalen täcks till stor del av död ljung. Nedanför kullen finns en travbana och i kanten av denna finns blottad sand. Förmodligen kan sandödlorna även lägga ägg i skrevor på hällmarken. Busk- och trädskiktet av främst tall, ek, asp, björk och en är relativt glest, så stora ytor av fältskiktet är solbelyst. Ödlorna som observerades sågs i södra delen av lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 16 juli 2004 sågs en oideintifierad ödla som troligen var en sandödla och en juvenil sandödla född 2003.

Skötselförslag: Hällmarken bör övervakas så att den inte växer igen och i så är fall kan röjningar behövas.

Område 4 Hallarum

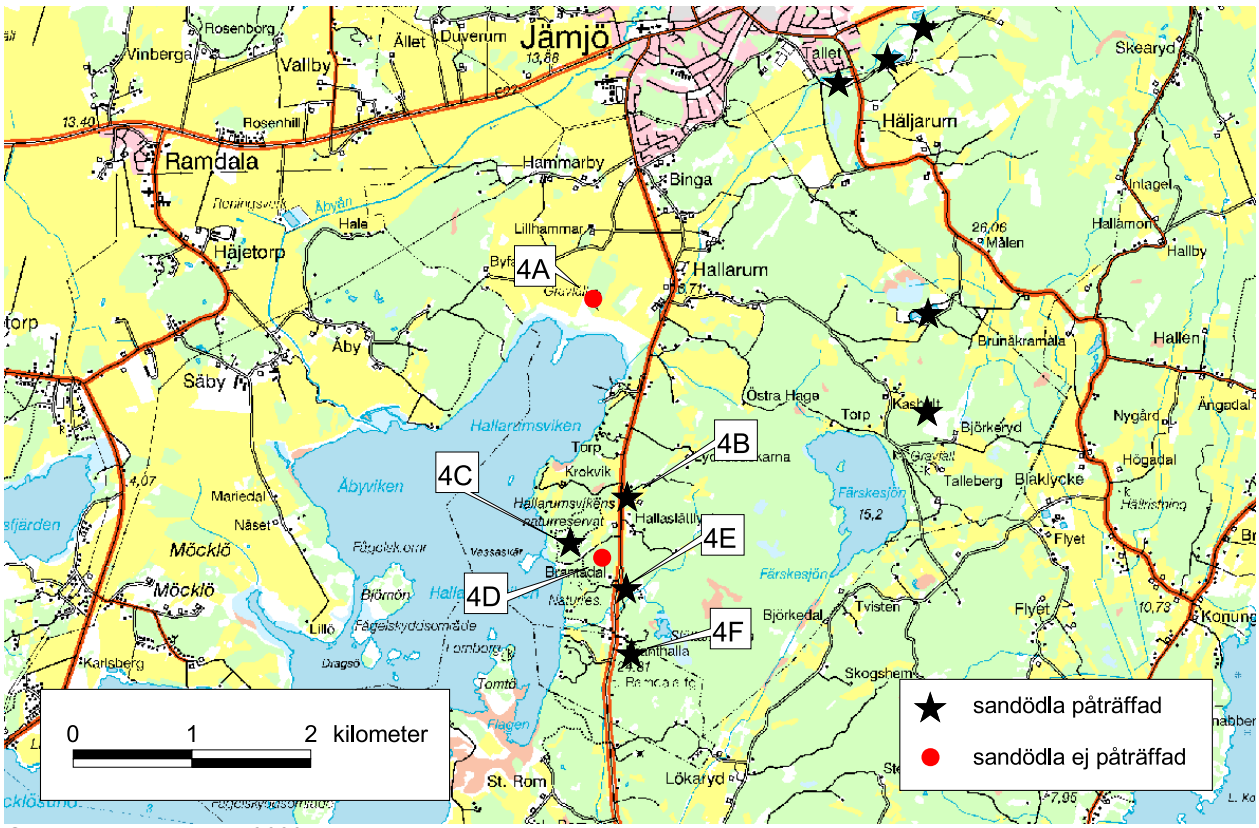

© Kartor Lantmäteriet 2000

I området vid Hallarum inventerades sex lokaler och sandödlor hittades på fyra av dem (4B-C och E-F). Alla dessa består av öppen hällmark förutom 4C som även utgörs av gammal åker- eller hagmark i anslutning till hällmarken. Alla lokaler ligger relativt nära varandra, och eventuellt finns spridningsvägar mellan dem. Förmodligen har området varit mer öppet förr i tiden då skogarna betades i större utsträckning. Det är dock okänt hur dagens öppna hällmarker där sandödlorna förekommer kommer att se ut i framtiden, om de långsamt håller på att växa igen eller om de hålls naturligt öppna. Vid ingen av dessa hällmarkslokaler finns några självklara äggläggningsytor som vid lokaler i sandmarker och lokaler längre norrut i landet, men förmodligen lägger de sina ägg i bergsskrevor där förna och humus samlas.

Lokal 4A

Läge: Hallarumsviken, 2,2 km syd-sydväst om Jämjö kyrka, 700 m väst-sydväst om Hallarum.

Beskrivning: Lokalen består av gammal åkermark och en skogsbacke med bredkroniga ekar, hassel, oxel och slånbär. Vid skogsbacken finns ett järnåldersgravfält och det har nyligen röjts. Här finns även små fläckar av blottad sandig jord. Fältskiktet utgörs av smal- och bredbladigt gräs, johannesört, rölleka, vädd, harklöver, gulmåra, gullklöver och liljekonvalj. Närmare vattnet växer hög och tät vass. Lokalen skulle säkert kunna fungera för sandödlor, men det är ont om lämpliga äggläggningsytor.

Tidigare fynd av sandödla: Åke Widgren anger förekomst av sandödla vid Hallarumsviken, och Ulf Lundgren uppger att sandödla fanns på lokalen för ca 20 år sedan.

Observationer: Inga.

Lokal 4B

Läge: 1,8 km syd-sydväst om Hallarum, 500 m ost-sydost om Krokvik.

Beskrivning: Lokalen är ett öppet hällmarksområde och en yta norr om detta med mer ängsartad vegetation. Fältskiktet består av ljung, smalbladigt gräs, gulmåra, rödklöver, tulkört, rödsyra och ängskovall. Blottad sandig jord finns fläckvis och nedanför lokalen i vägsluttningen finns mycket blottad stenig, grusig sand. Genom lokalen går en grusväg som leder till anslutande tomter öster om lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Boende i området berättade att katten brukar komma hem med sandödlor.

Observationer: Vid andra besöket 16 juli 2004 observerades en oidentifierad ödla som eventuellt var en sandödla, en kopparödla och två oidentifierade ormar som antingen var hasselsnokar eller huggormar. Vid tredje besöket sågs en subadult sandödla på det ängsliknande området.

Skötselförslag: Hällmarken bör övervakas så att den inte växer igen och om så är fallet kan röjningar behövas. Det skulle vara gynnsamt för sandödlorna om det ängsliknande området i norra delen av lokalen hölls öppet, eftersom det var där sandödlorna observerades och det är det området som verkar vara mest lämpligt.

Lokal 4C

Läge: 2,3 km syd-sydväst om Hallarum, 600 m sydväst om lokal 4B.

Beskrivning: Lokalen utgörs av gammal åker- eller hagmark och anslutande hällmark. Området betas av kor. Det finns flera gamla stenmurar och fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, örnbräken, starr och björnbär är välutvecklat i kanterna av dessa. Busk- och trädskiktet på berget domineras av en och ek och är ganska tätt och på övriga lokalen växer partier med tät lövskog omväxlande med öppna områden. Förmodligen finns fler lämpliga områden i anslutning till lokalen. Sandödlorna påträffades vid en stenmur i södra delen av lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade

Observationer: Vid besöket den 21 augusti 2004 observerades två adulta sandödlor, en hane och en hona.

Skötselförslag: Betet bör fortsätta på lokalen för att hålla den öppen. Röjningar kan behövas i framtiden om inte betet är tillräckligt.

Lokal 4D

Läge: 200 m nordväst om Brantadal, 250 m sydost om lokal 4C

Beskrivning: Lokalen är en öppen hällmark där växtligheten domineras av ljung, kruståtel, rödsyra, mossor och lavar. Potentiella äggläggningsytor finns i skrevor med jord och råhumus. Busk- och trädskiktet är glesare än på liknande hällmarkslokaler, exempelvis 4C och E, vilket gör den mer vindexponerad och därför inte lika lämplig för sandödlor. Inga observationer gjordes trots att lokalen besöktes vid tre tillfällen med bra väderlek.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 4E

Läge: 100 m öster om Brantadal, 800 m söder om lokal 4B.

Beskrivning: Lokalen utgörs av öppen hällmark med välutvecklat ljungdominerat fältskikt med inslag av kruståtel, rödsyra och tulkört. Potentiella äggläggningsytor finns i en grusväg och i fläckar med blottad råhumus och sandig jord. Lokalen är ganska igenväxt, men är mest öppen vid de små vägarna. Mellan lokal 4E och F går en kraftledning, bitvis är buskssskiktet ganska tätt, men eventuellt kan ödlorna sprida sig mellan lokalerna.

Tidigare fynd av sandödla: ArtDatabanken anger fynd av två sandödlor 1985 och en sandödla 1987.

Observationer: Vid besöket den 14 juli 2004 observerades en sandödlehane, en subadult sandödla och en juvenil oidentifierad ödla.

Skötselförslag: Lokalen bör kontrolleras med avseende på igenväxning och eventuellt kan röjningar behövas i framtiden.

Lokal 4F

Läge: Vid Branthalla, 500 m söder om lokal 4E.

Beskrivning: Lokalen utgörs av öppen hällmark med välutvecklat ljungdominerat fältskikt med inslag av kruståtel och rödsyra. Potentiella äggläggningsytor finns i grusvägen som går genom lokalen och i bergsskrevor med råhumus och jord. Två små högar med sand ligger i centrala norra delen av lokalen. Busk- och trädskiktet är relativt glest och domineras av tall, björk, ek, salix och en.

Tidigare fynd av sandödla: Lars-Göran Olsén uppger förekomst av sandödla på lokalen 2004.

Observationer: Vid besöket den 14 juli 2004 sågs en adult och en juvenil sandödla kläckt 2003.

Skötselförslag: Lokalen bör kontrolleras med avseende på igenväxning, och eventuellt kan röjningar

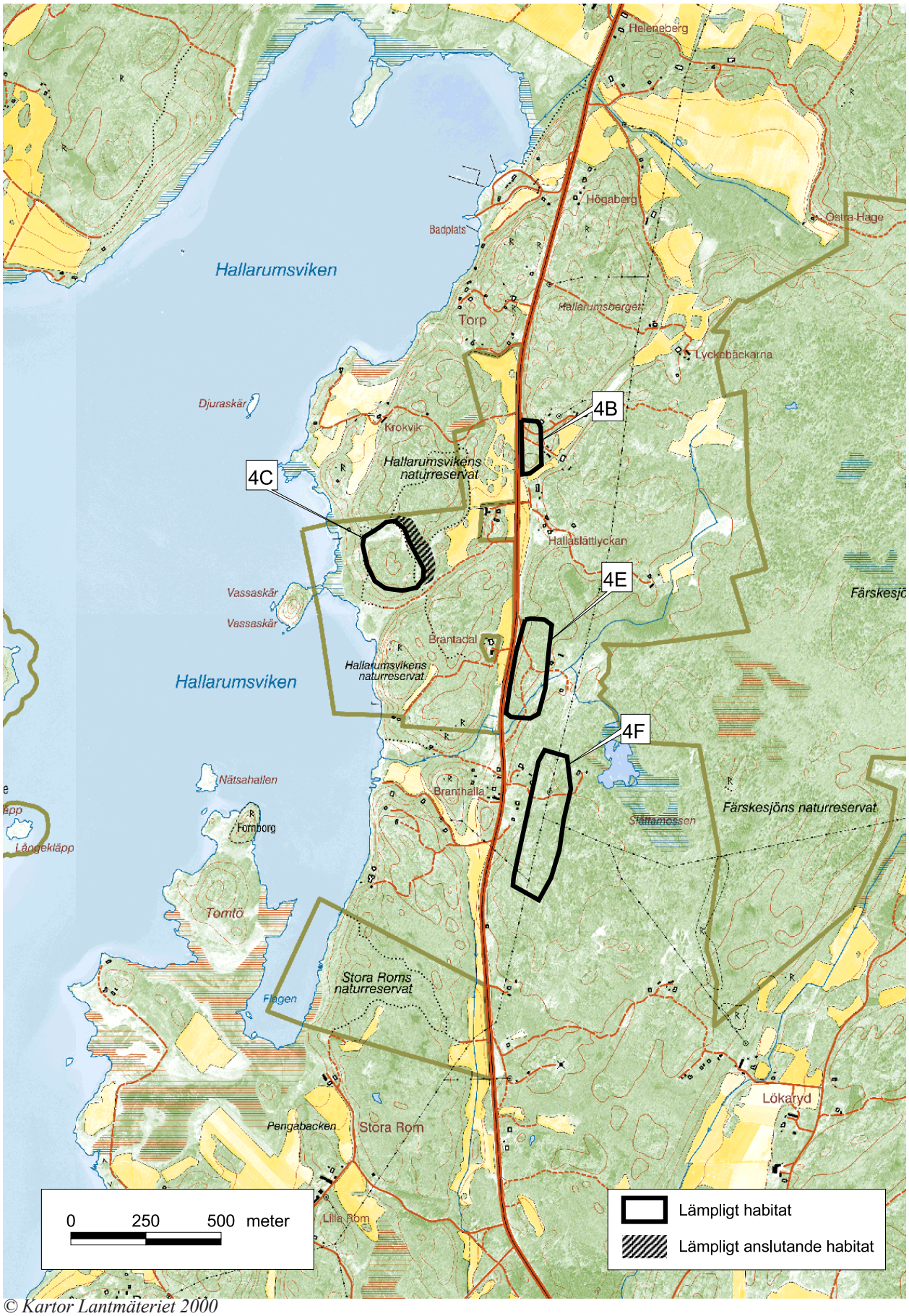

© Kartor Lantmäteriet 2000

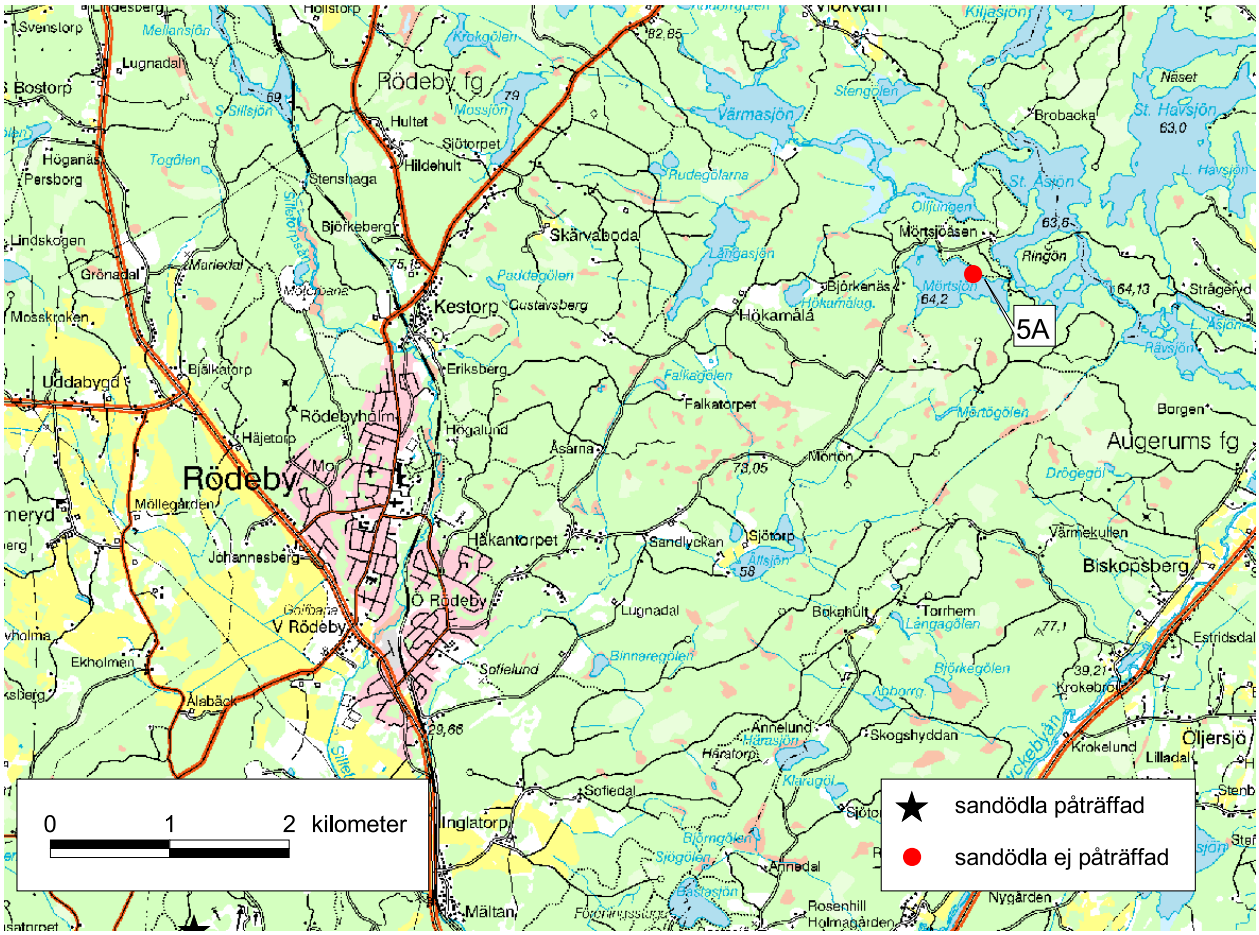

© Kartor Lantmäteriet 2000

Gislén och Kauri (1959) anger att sandödlan förekommer i Rödeby, men eftersom ingen utförligare beskrivning av fyndplatsen fanns besöktes inte området. Före-komst vid Mörtsjöåsen ca 5 km nordost om Rödeby finns rapporterad för ca 15 år sedan. Denna lokal besöktes bara vid ett tillfälle och ett prassel som skulle kunna ha varit en sandödla hördes, så eventuellt kan de fortfarande finnas kvar på lokalen. Efter inventeringens avslutande erhölls information om ytterligare en sandödlelokal i närheten av Rödeby. En sandödla observerades av Ingrid Grahn-Nilsson detta år i Mältan, söder om Rödeby, i vägkanten av Inglatorpsvägen (X=148905 Y=623395). Lokalen besöktes inte av författaren, men troligtvis förekommer sandödlan vid denna lokal.

Lokal 5A

Läge: 5 km nordost om Rödeby kyrka, längs nordöstra stranden av Mörtsjön.

Beskrivning: Lokalen är en strandkant. En stig går längs sjökanten, och bitvis är fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, örnbräken, ljung och blåbär väl solexponerat. Till största delen är dock lokalen mycket igenväxt. Spridda stenblock ligger på marken. Potentiella äggläggningsytor finns i stigen och i slänterna ner mot vatt-net. Lokalen besöktes bara en gång, och eventuellt skulle sandödlor kunna finnas kvar här.

Tidigare fynd av sandödla: Ulf Lundgren uppger att sandödla fanns vid lokalen för ca 15 år sedan. Gislén & Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst i Rödeby utan att specificera platsen närmare, så det skulle kunna vara denna lokal sommenas.

Observationer: Vid besöket den 24 augusti observerades två juvenila skogsödlor, och ett prassel som gav ett stort intryck hördes

Område 6 Karlskrona

© Kartor Lantmäteriet 2000

I området norr om Karlskrona inventerades nio lokaler. Sandödlor observerades på fyra lokaler. Alla dessa utgörs av skjutbanor av varierande åldrar. Förekomst av sandödla har rapporterats på ett flertal ställen runt Karlskrona där de inte hittades under denna inventering, bland annat på Vämö och vid Studentviken. Förmodligen har den militära aktiviteten vid KA2 norr om Karlskrona haft en stor betydelse för att hålla området öppet eftersom samtliga lokaler där sandödlor förekommer idag består av skjutbanor inom det militära området.

Lokal 6A

Läge: 3,8 km syd, sydväst om Rödeby kyrka, 400 m norr om Måstads kulle.

Beskrivning: Lokalen utgörs av ett flertal gamla skjutbanor. De flesta av dem är inte i bruk, men de två östligaste används fortfarande och vid dem är fältskiktet därför bara välutvecklat vid kanterna. Fältskiktet domineras av smal- och bredbladigt gräs, rödklöver, gullklöver, lupin, fibblor och örnbräken. I området finns gott om kantzoner längs åkrar, småvägar, diken och en stenmur, så förmodligen kan sandödlor finnas på ett större område än själva lokalen. Äggläggningsytor finns på flera av skjutvallarna som ännu inte växt igen helt.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 14 augusti 2004 observerades tre adulta sandödlor; en hona, en hane och en av obestämt kön, samt en adult, en subadult och en juvenil skogsödla född 2003.

Skötselförslag: I och med att skjutbanorna inte längre används kan området komma att växa igen på längre sikt. Därför kan röjningar bli nödvändiga i framtiden. Då skulle det även vara mycket positivt för populationen om sanden i skjutvallarna blottades för att skapa lämpliga äggläggningsytor, eftersom även dessa ytor håller på att växa igen.

Lokal 6B

Läge: Vid Rosenholm, 4,6 km söder om Rödeby kyrka, 1,3 km nordväst om Tor-skors.

Beskrivning: Lokalen är en skjutbana som fortfarande är i bruk. I östra delen ligger skjutvallen som sluttar mot väster. Till stor del är gräset relativt nedklippt, men i västra delen och längs kanterna finns områden med välutvecklat fältskikt av smal- och bredbladigt gräs, rölleka, blåklockor, fibblor, rödklöver, harklöver, johannessört och fräken. I västra delen finns stenrösen och potentiella äggläggningsytor med blottad sand och jord.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 14 augusti observerades en adult, en adult eller subadult och fem subadulta sandödlor. Ett prassel hördes.

Skötselförslag: Användningen av skjutbanan bör fortsätta. Fältskiktet längs kanterna bör sparas i nuvarande omfattning, och om det ska klippas bör det göras enligt ett roterande system där olika delområden klipps vid olika tid på sommaren.

Lokal 6C

Läge: Vid Rosenholm, 1,5 km sydost om Måstads kulle, 400 m sydväst om lokal 6B.

Beskrivning: Lokalen är en skjutbana som fortfarande används, och norra kanten av en gammal skjutbana väster om den första. En gummimatta täcker skjutbanans vall som sluttar mot söder, men vid sidorna finns blottad sand och ett välutvecklat fältskikt av smal- och bredbladigt gräs, vitmåra, johannesört, fräken, blåklockor, färgkulla, rödklöver, rölleka och björnbär. Längs anslutande småvägar och kanterna av skjutbanan finns även ett bra fältskikt.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 14 augusti observerades två adulta sandödlehonor, sex subadulta sandödlor, två oidentifierade ödlor som troligen var sandödlor samt en adult skogsödla.

Skötselförslag: Vid ett kort besök den 23 augusti hade vegetationen på sidorna av skjutbanan klippts ner relativt kort. Detta bör göras enligt ett roterande system där olika delområden klipps vid olika tid på sommaren. I övrigt bör användningen av skjutbanan fortsätta, men fältskiktet längs kanterna bör sparas, och om det ska klippas bör inte heller det göras förrän i slutet av oktober.

Lokal 6D

Läge: Vid Rosenholm, 1 km nordväst om Torskors, 400 m syd-sydost om lokal 6C.

Beskrivning: Lokalen utgörs av små skjutbanor som inte längre används. Två skjutvallar i södra delen sluttar mot norr. I norra delen finns en bra kantzon mellan hällmarken norr om lokalen och skjutbanans gräsmatta med träd, stenar och ek- och slånbärsbuskage. Fältskiktet består av smal- och bredbladigt gräs, rödklöver, fibblor, rölleka och örnbräken. Blottad sand och jord finns fläckvis. På grund av att lokalen är mindre och att det inte finns lika mycket bra fältskikt och äggläggningsytor är den förmodligen mer individfattig än 6A-C.

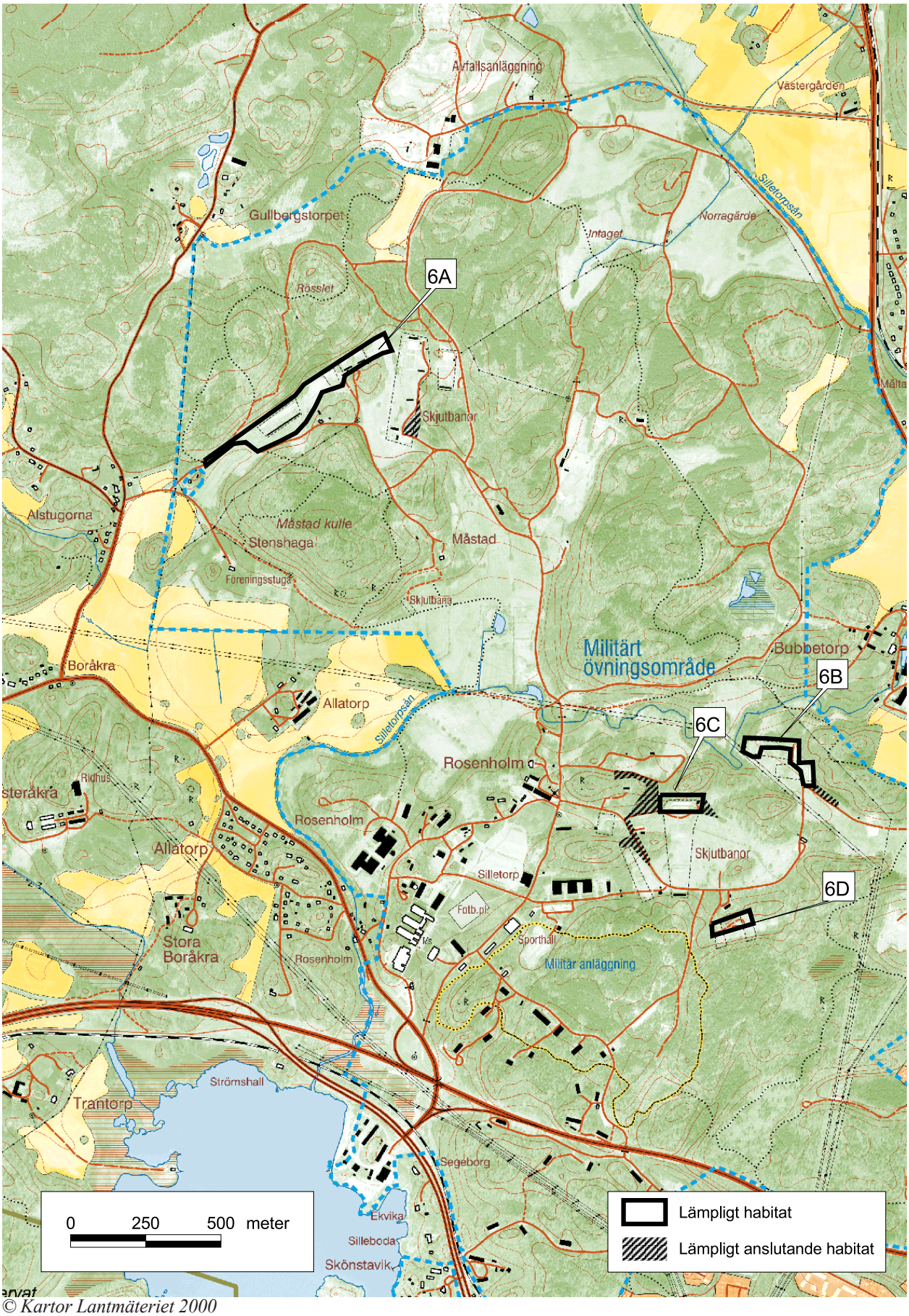

© Kartor Lantmäteriet 2000

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 14 augusti 2004 observerades en adult sandödla och en oidentifierad ödla som troligen också var en sandödla.

Skötselförslag: Lokalen och omkringliggande områden mellan denna och övriga lokaler bör hållas öppna för att underlätta spridning mellan lokalerna. Fältskiktet längs lokalens kanter bör sparas och om det ska klippas bör det göras enligt ett roterande system där olika delområden klipps vid olika tid på sommaren.

Lokal 6E

Läge: 500 m nord-nordväst om Torskors, 600 m öster om lokal 6D.

Beskrivning: Lokalen är ett gammalt sandtag som efterbehandlats. Jord har tippats på lokalen och delar av den används för tippning av diverse avfall. Lokalen besöktes bara en gång, men vid fördelaktig väderlek, och verkar inte särskilt lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 6F

Läge: 500 m sydväst om Lösens kyrka, 600 m väster om Viet.

Beskrivning: Lokalen utgörs av kantzonen mellan en åker och ett område med trädgårdar. Längs hela lokalen finns slånbärsbuskage och fältskiktet av bredbladigt gräs, johannesört, björnbär, nässlor och tistlar är välutvecklat. Dock finns det inga potentiella äggläggningsytor och lokalen är förmodligen för liten för att sandödlor ska kunna leva här. Eventuellt har landskapet sett annorlunda ut tidigare, men vid inventeringen kunde inga lämpliga miljöer hittas i närheten.

Tidigare fynd av sandödla: ArtDatabanken anger förekomst av sandödla på lokalen 1985.

Observationer: Inga.

Lokal 6G

Läge: I Västra mark norr om Karlskrona, 600 m nordost om Studentviken.

Beskrivning: Lokalen är en gammal skjutbana som numera används som uppläggningsplats för grus och skrot. Områden med bra fältskikt finns, men de flesta vetter rakt åt öster och skuggas mitt på dagen och kvällen. Gamla skjutbanevallen som vetter åt söder är nyli-gen shaktad så att hällen och lerig sand blottas. Framför den ligger högar med stenblock och fältskiktet är glest. Lokalen verkar inte lämplig för sanödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 6H

Läge: Vid Studentvikens badplats på Vämmös västkust.

Beskrivning: Lokalen består av en strandkant och en berghäll i nordöstra delen av lokalen. Vid strandkanten i västra delen finns nypon- och slånbärsbuskage och bitvis välutvecklat fältskikt av smalbladigt gräs, vitklöver, stensöta och skogskovall. Sydöstra delen av lokalen utgörs nästan uteslutande av sandstrand och gräsmatta. På berget är fältskiktet välutvecklat längs kanter och i bergsskrevor. Lokalen verkar allt för liten för att vara lämplig för sandödor, men har förmodligen sett annorlunda ut tidigare.

Tidigare fynd av sandödla: Gislén och Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst på lokalen. I ArtDatabankens register finns en uppgift om förekomst av sandödla 1986 1 km norr om regementet. Denna punkt hamnar dock mitt i vattnet nordost om lokalen, men det borde vara Studentviken som menas.

Observationer: Inga.

Lokal 6I

Läge: 2,2 km nordost om Torskors, 700 m väst-nordväst om Augerums kyrka.

Beskrivning: Lokalen är baksidan av en plantskola. På den öppna ytan är fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, kanadensiskt gullris, mjölkört, vitklöver, renfana, fibblor, tistlar, gulsporre och björnbör relativt högt. I östra kanten av lokalen finns björk- ek- och salixbuskar. Blottad jord finns bara på ett fåtal ställen, och inga i söderläge. Sedan sandödlor observerades på lokalen har den växt igen mycket. I kanten fanns då stenrösen där ödlorna uppehöll sig, men de är helt täckta av buskage idag.

Tidigare fynd av sandödla: Marcus Wihlborg observerade sandödlor här för ungefär 17 år sedan.

Observationer: Inga.

Område 7 Nättraby

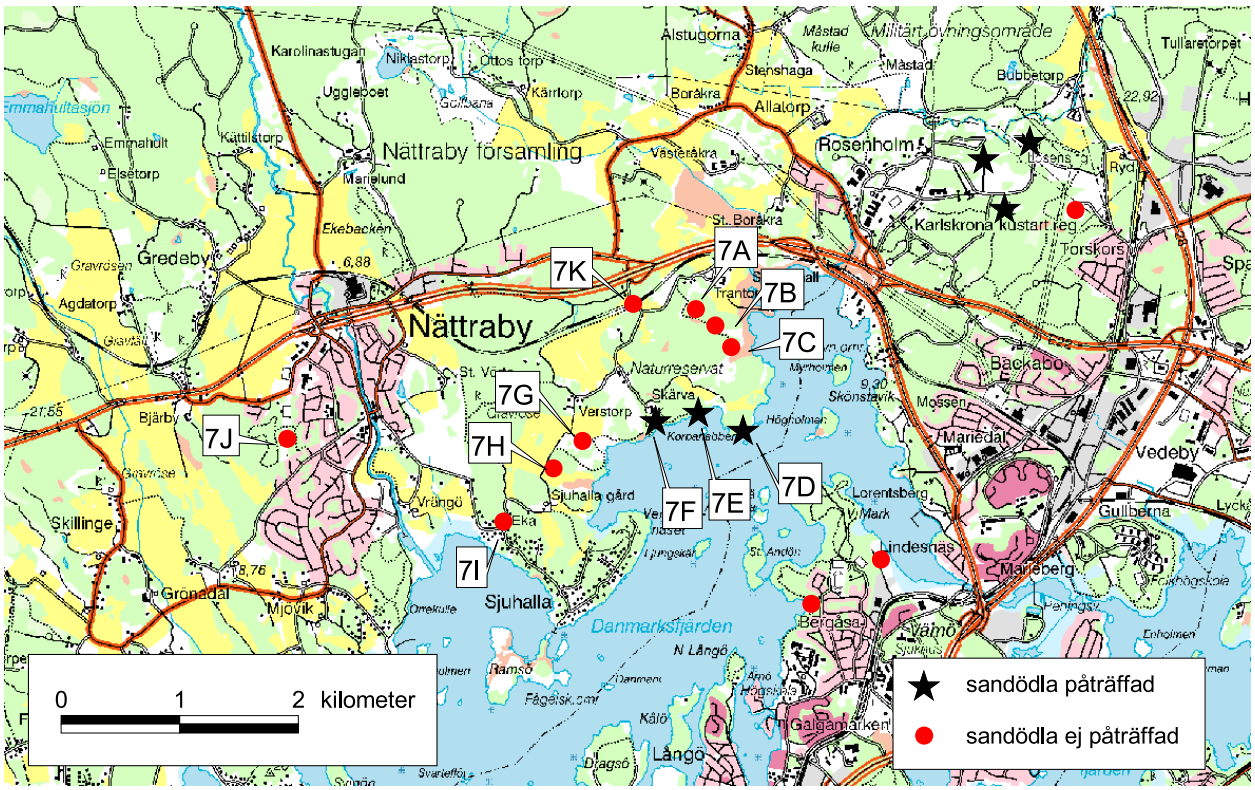

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Av elva inventerade lokaler i området hittades sandödlor på tre. Två av dessa utgörs av öppen hällmark precis vid kusten och den tredje är en öppen glänta i anslutning till en kustnära trädgård. Lokalerna ligger bara några hundra meter ifrån varandra, men uppenbara spridningsvägar finns inte eftersom skogen emellan dem är ganska tät. Förmodligen har lokalerna varit en enda sammanhängande lokal tidigare. Alla lokaler är ganska små, och om hällmarskogen fortsätter att växa igen riskerar de att försvinna. Det är inte känt om denna typ av hällmarkskog består halvöppen naturligt eller om den idag är i en igenväxningsfas efter att förr ha på-verkats av bland annat skogsbete i större utsträckning. Den nuvarande utbredningen och storleken på dessa lokaler tyder dock på att området håller på att växa igen.

Lokal 7A

Läge: 2,7 km nordost om Nättraby kyrka, 400 m sydväst om Trantorp.

Beskrivning: Lokalen är ett öppet hällmarksområde som sluttar något mot norr. Fältskiktet av smalbladigt gräs och ängskovall är välutvecklat. Jordlagret är relativt tjockt, och det finns därför inte så mycket bar häll. Potentiella äggläggningsytor finns i bergsskrevor. Lokalen verkar på grund av nordlutningen inte särskilt lämplig för sandödlor. Bara ett besök gjordes på lokalen, men vid bra väderlek, så om sandödlor fanns här skulle de med största sannolikhet ha observerats.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 11 augusti 2004 observerades en adult skogsödla och två oidentifierade ödlor som troligen också var skogsödlor.

Lokal 7B

Läge: 2,8 km nordost om Nättraby kyrka, 400 m sydsydväst om Trantorp.

Beskrivning: Lokalen är ett litet område med öppen hällmark, ca 40*60 meter, som sluttar mot öster. Fältskiktet av smalbladigt gräs, rödsyra och björnbär är välutvecklat vid kanterna och i bergsskrevor, annars glest. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis i bergsskrevor. Lokalen verkar på grund av den ogynnsamma lutningen inte särskilt lämplig för sandödlor. Bara ett besök gjordes på lokalen, men vid bra väderlek, så om sandödlor fanns här skulle de med största sannolikhet ha observerats.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 11 augusti observerades fyra adulta skogsödlor, två juvenila skogsödlor födda 2004, två oidentifierade juvenila ödlor som troligen var skogsödlor samt en huggorm.

Lokal 7C

Läge: 750 m nordost om Skärva herrgård, 500 m sydost om lokal 7A.

Beskrivning: Lokalen utgörs av kantzonen mellan lövskogen och hagmarken och löper i nordost-sydvästlig riktning. Det finns mycket stenblock och buskage av asp, bok, slånbär och nypon. Fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, björnbär, ängskovall och rödklöver är välutvecklat. Potentiella äggläggningsytor finns bara i små fläckar av blottad jord. Lokalen är liten, men verkar kunna vara lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 7D

Läge: 700 m ost-sydost om Skärva herrgård, vid Korpanabbens sydspets.

Beskrivning: Lokalen är ett 40*75 meter stort område med öppen hällmark precis vid strandkanten. Norr om lokalen växer relativt tät lövskog. Det gör det även i mitten av lokalen, men skogsbältet är ganska smalt, så ödlorna kan säkert sprida sig mellan östra och västra delen. Fältskiktet domineras av kruståtel med inslag av rödsyra, tulkört, getrams och kaprifol och är välutvecklat i bergsskrevor, längs kanterna och i mitten av lokalen. Potentiella äggläggningsytor finns i bergsskrevorna. Spridda enar, bok- och nyponbuskar växer över hela lokalen, och trädskiktet utgörs av ek, oxel, bok, vildapel och rönn. Precis väster om lokalen finns ett öppet område med en grillplats, men området skuggas av berget och får ingen morgonsol.

Tidigare fynd av sandödla: Gislén & Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst vid Skärva, Nättraby s:n utan att specificera platsen närmare. Det skulle kunna vara någon av lokalerna 7D-F som menas. Henrik Wachtmeister uppgav att han sett sandödlor vid denna lokal för ca 25 år sedan.

Observationer: Vid andra besöket den 11 augusti 2004 observerades en adult sandödlehane i östra delen av lokalen. Därtill hördes ett prassel av en större orm.

Skötselförslag: Lokalen är i dag lämplig för sandödlor, men den är ganska liten så röjningar längs kusten i anslutning till lokalen skulle vara positivt för populationen och öka chansen till spridning mellan lokalerna.

Lokal 7E

Läge: Vid stranden 250 m öster om Skärva herrgård, rakt söder om lokal 7A.

Beskrivning: Lokalen är ett 30*30 m stort öppet hällmarksområde precis vid strandkanten. Bergshällen sluttar söderut ner mot vattnet. Fältskiktet är kruståteldominerat med inslag av rödsyra, skogskovall och fibblor, och är välutvecklat i bergssprickor och vid kanterna. Runt lokalen växer tät lövskog. Enar, ek- och nyponbuskar växer glest över hela lokalen. Poten-tiella äggläggningsytor finns i bergsskrevor med jord och förna.

Tidigare fynd av sandödla: Gislén & Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst vid Skärva, Nättraby s:n utan att specificera platsen närmare. Det skulle kunna vara någon av lokalerna 7D-F som menas.

Observationer: Vid besöket den 11 augusti 2004 observerades en adult sandödla.

Skötselförslag: Lokalen är i dag lämplig för sandödlor, men den är mycket liten så röjningar längs kusten i anslutning till lokalen skulle vara positivt för populationen och öka chansen till spridning mellan lokalerna.

Lokal 7F

Läge: 100 m söder om Skärva herrgård.

Beskrivning: Lokalen utgörs av sluttningen ner mot vattnet direkt söder om Skärva herrgård. Trädskiktet består av bok, ek, akacia, tuja och bigarrå. Buskskiktet består av ask, hagtorn, cyrén, hassel, bok, ek och lönn. Tillsammans skuggar träden och buskarna lokalen relativt mycket. Fältskiktet domineras av smalbladigt gräs med inslag av hallon och björnbär och är mestadels ganska högt. I norr gränsar lokalen till herrgårdens trädgård. Potentiella äggläggningsytor är få, men blottad jord och sand finns fläckvis och vid klockstapeln mellan lokalen och trädgården.

Tidigare fynd av sandödla: Gislén & Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst vid Skärva, Nättraby s:n utan att specificera platsen närmare. Det skulle kunna vara någon av lokalerna 7D-F som menas. Gunnar Strömberg observerade 1979 sandödla på lokalen, och 2002 sågs arten av Åke Widgren.

Observationer: Vid besöket den 13 juli 2004 observerades en subadult och en juvenil sandödla född 2003.

Skötselförslag: Lokalen är fortfarande lämplig för sandödlor, men om den växer igen ytterligare kommer den förmodligen skuggas för mycket. Närheten till herrgårdens trädgård gör att lokalen hålls mer öppen än de andra lokalerna i området. Dock är den ganska liten, så röjningar längs kusten i anslutning till lokalen

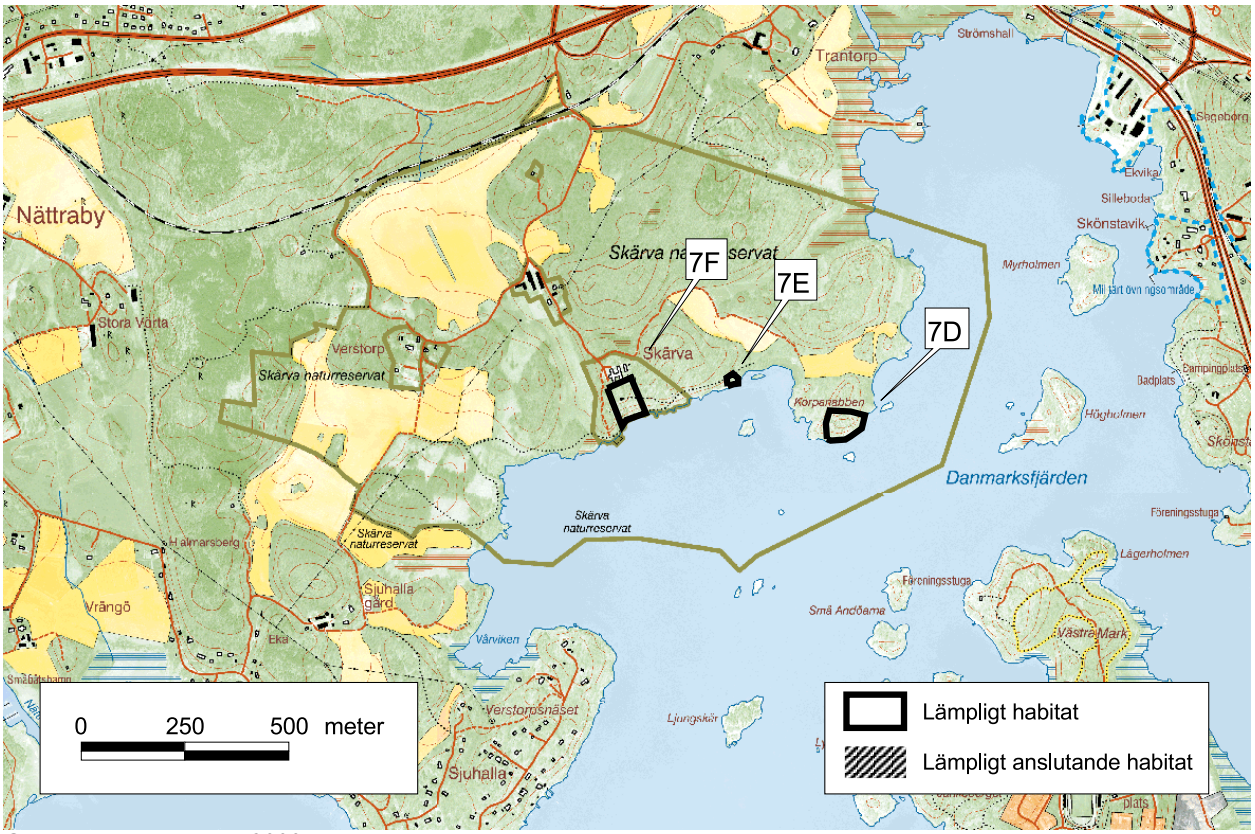

© Kartor Lantmäteriet 2000

skulle vara positivt för populationen och öka chansen till spridning mellan lokalerna.

Lokal 7G

Läge: 500 m sydväst om Skärva herrgård, 400 m sydost om Verstorp.

Beskrivning: Lokalen utgörs av ett ca 125*200 m stort område med torrare betesmark. Fältskiktet består av smalbladigt gräs, fibblor, käringtand och svartkämpar. Det finns gott om bredkroniga ekar inom lokalen, vilket tyder på att den varit öppen en längre tid. Området betas av kor och fältskiktet är relativt kort. Blottad sandig jord finns fläckvis. Hagtorn, hassel, bigarrå, björk och bok växer glest. Lokalens fältskikt och övrig vegetation är förmodligen för ensartad för att sandödlor ska trivas här.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga

Lokal 7H

Läge: 1,6 km ost-sydost om Nättraby kyrka, 300 m nordost om Sjuhalla gård.

Beskrivning: Lokalen utgörs av en zon mellan lövskog och örtrik hagmark och sträcker sig i öst-västlig riktning. Längs skogskanten går ett dike, där sandig jord blottas fläckvis. Fältskiktet domineras av smal- och bredbladigt gräs och rödklöver. Det växer gott om ekslånbär- hassel- hagtorn- och nyponbuskar vilket ger ett varierande vegetationsskikt. Även om lokalen verkar lämplig för sandödlor är den ganska liten. Förmodligen har lövskogen norr om lokalen varit mer öppen tidigare och sandödlorna har då kunnat uppehålla sig på större områden.

Tidigare fynd av sandödla: Lars-Göran Olsén observerade i mitten av sjuttiotalet en äggläggande sandödlehona på den lilla grusvägen i västra kanten av lokalen.

Observationer: Vid det andra besöket den 11 augusti 2004 observerades en adult skogsödla. Därtill sågs i en fibbla en hanne av mindre fibblebi (*Panurgus calcaratus*) (NT).

Lokal 7I

Läge: 1,4 km sydost om Nättraby kyrka, 400 m sydväst om Sjuhalla gård.

Beskrivning: Lokalen är ca 20*50 m stor och utgörs av vägkanterna i en T-vägskorsning. Lokalen skuggas

till stor del av ek, lönn, hassel och ask, och är bara solbelyst ungefär halva dagen. Fältskiktet utgörs av smal- och bredbladigt gräs, fibblor och johannesört och är relativt välutvecklat. Sandig jord blottas fläckvis vilket utgör potentiella äggläggningsytor. Väster om lokalen finns en lövskogstäckt hällmarkskulle med flera bredkroniga ekar. Området har förmodligen varit mer öppet tidigare och sandödlor har kunnat leva här. Nu är skogen mestadels för tät, men några öppna ytor finns dock. Efter att skogen blivit för tät har sandödlorna troligen flyttat till vägkanterna. Även om de verkar kunna fungera för sandödlor är lokalen relativt liten och ganska skuggad.

Tidigare fynd av sandödla: Enligt Lars-Göran Olsén observerades sandödla på lokalen under den andra hälften av sjuttiotalet.

Observationer: Inga. Vid andra besöket den 18 augusti 2004 hördes ett prassel.

Lokal 7J

Läge: 1,5 km nordost om Skillinge, 700 m väster om Nättraby kyrka

Beskrivning: Enligt äldre kartor har det funnits en skjutbana här, men i dag består området av två fotbollsplaner och en tennisplan. I östra delen finns en slänt mot väster och bitvis acceptabelt fältskikt, men i övrigt finns inga lämpliga miljöer. Totalt sett verkar inte lokalen lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Kustnära hällmarkslokal 700 m ost-sydost om Skärva herrgård. Vid denna lokal är inslaget av bar häll och stenblock större än vid föregående lokal, och träd- och buskskiktet domineras av ek och en. Lokalen är relativt öppen i nära anslutning till kusten, men i norra kanten av lokalen växer träd och buskar tätt. Lokal 7D, vy åt N från SÖ delen av lokalen, 11 augusti 2004. Foto: A. Lydänge

Område 8 Saleboda

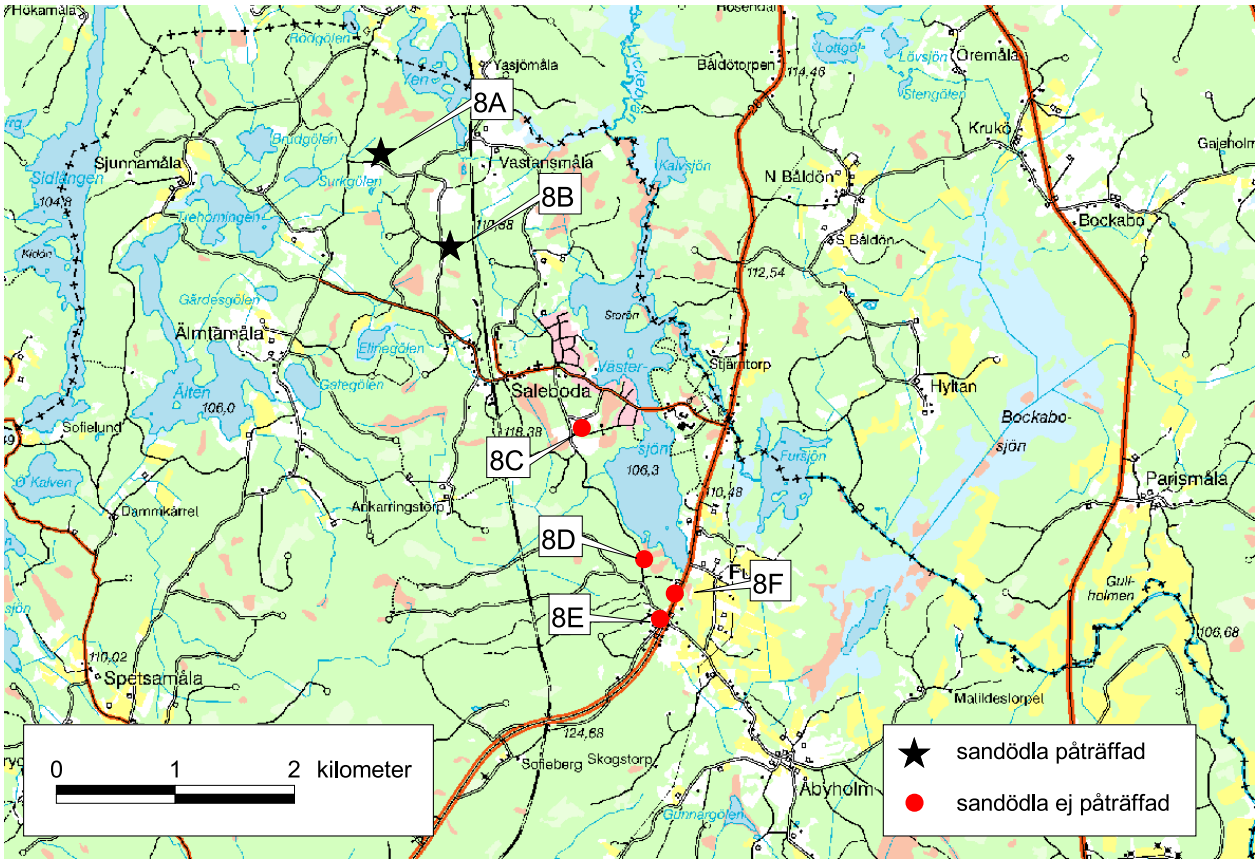

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Sex lokaler i detta område inventerades, och sandödlor observerades på två av dessa. Området är det nordligaste i länet med förekomst av sandödla och det ligger inom ett större område med isälvssediment. Den ena lokalen består av ett utjämnat sandtag, och den andra lokalen är ett område där det funnits ett sandtag, men nu har två dammar anlagts och sandödlorna förekommer vid några sandvallar i anslutning till dammarna. I denna del av länet har skogen större barrträdsinslag och är tätare än längre söderut. Förmodligen är det sandområdets längre kontinuitet i störningsdynamik och därmed större inslag av öppna miljöer som gjort att sandödlorna har kunnat fortleva i området.

Lokal 8A

Läge: 2,2 km nordväst om Saleboda kyrka, 1 km öster om Brudgölen.

Beskrivning: Lokalen är ca 50*150 m och har förmodligen varit ett gammalt sandtag, men nu är det utjämnat och två dammar har relativt nyligen anlagts i mitten. Lämpliga miljöer finns i östra delen av området, där det finns sandhögar med ett välutvecklat fältskikt av smalbladigt gräs, hallon, johannesört, tistlar och gulsporre. Södra delen av lokalen kan bli koloniserbart på längre sikt, men än så länge är fältskiktet allt för outvecklat. Lämpliga äggläggningsytor i form av blottad sydsluttande stenig grusig sand finns på många ställen. Lokalen skuggas endast av ett glest björkbuskskikt och enstaka björkträd, och omges av grandominerad skog.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades en adult sandödlehona och två subadulta sandödlor.

Skötselförslag: På sikt kommer det fältskiktet förmodligen växa upp och en mycket större yta kommer att vara lämplig för sandödlorna. Lokalen bör besökas med jämna mellanrum för att kontrollera att den inte växer igen av sly, buskar och träd, och röjning för att förhindra detta kan bli aktuellt.

Lokal 8B

Läge: 1,2 km nordväst om Saleboda kyrka, 1 km sydost om lokal 8A.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 100*150 m stort sandtag som utjämnats. Tallar, 3 och 1,5 m höga har

planterats i södra delen. Jordarten består av mycket stenig och grusig sand. I norra delen är fältskiktet av smalbladigt gräs, örnbräken, hallon och starr relativt välutvecklat, och ca 0,5 m höga tallar och björksly växer i sluttningen. Centrala delen av lokalen är plan och det finns nästan inget fältskikt. Sydsluttande äggläggningsytor finns på många ställen i norra delen av lokalen. Lokalen omges av barrskog.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades tre adulta och två subadulta sandödlor.

Skötselförslag: På sikt kommer förmodligen fältskiktet att växa upp så att lokalen därmed blir lämpligare för sandödlor. Den norra delen av sandtaget, där sandödlorna förekommer, bör inte planteras med tall likt södra delen. Tallarna i södra delen av lokalen kommer att skugga den norra delen när de växt upp och de bör därför avverkas.

Lokal 8C

Läge: 600 m sydost om Saleboda kyrka, 550 m väst-sydväst om bron över Västersjön.

Beskrivning: Lokalen är ett 300*300 m stort gammalt utjämnat sandtag. Lokalen verkar vara lämplig för sandödlor med omväxlande blottad grus och välutvecklat fältskikt av smal- och bredbladigt gräs, gulmåra, johannesört, rölleka, renfana, hallon och fibblor. Bäst fältskikt finns längs kanterna. Potentiella äggläggningsytor finns på många ställen. Klungor av mestadels tall och björk växer spritt över lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Lokalen besöktes två gånger vid bra väderlek utan att några sandödlor observerades.

Lokal 8D

Läge: 1,8 km sydost om Saleboda kyrka, 1,2 km söder om bron över Västersjön.

Beskrivning: Lokalen är en ca 150*75 m stor sommarstugetomt och anslutande gammal öppen hagmark. Fältskiktet är välutvecklat och består av smal- och bred-bladigt gräs, rölleka, rödklöver, gulmåra, vädd och fibblor. Lokalen sluttar lätt mot norr och det finns inga potentiella äggläggningsytor förutom mycket små fläckar av blottad jord. Med största sannolikhet finns inga sandödlor på lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: ArtDatabanken anger både fynd av ett och tio exem-plar av sandödla 1985.

Observationer: Vid det första besöket 28 juli 2004 observerades en adult och en subadult skogsödla. Vid det andra besöket 23 augusti observerades en adult skogsödla och ett prassel hördes.

Lokal 8E

Läge: 2,3 km sydost om Saleboda kyrka, 1,7 km söder om bron över Västersjön.

Beskrivning: Lokalen är ca 150* 50 m stor och utgörs av en ödehustomt. Fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, starr, gulmåra, johannesört, rölleka, svartkämpar, fibblor och vintergröna är välutvecklat. Hela lokalen sluttar lätt mot sydväst och skuggas endast av glesa buskar och träd, bl.a. syrén, äpple, björk, bok, lönn och tall. Det finns inga potentiella äggläggningsytor förutom mycket små fläckar av blottad jord. Lokalen verkar lämplig för sandödlor förutom bristen på äggläggningsytor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 8F

Läge: I Fur, 350 m sydost om lokal 8D och 200 m nordost om lokal 8E.

Besrivning: Lokalen är ca 50*50 m stor och utgörs av en tomt och vägkanterna på båda sidor om vägen. Tomten ligger väster om vägen och mellan den och vägen finns en zon med välutvecklat fältskikt av smal- och bredbladigt gräs, rölleka, fibblor och blåklockor. I norra delen av tomten ligger en vedtrave, och fältskiktet är ganska glest. Öster om vägen finns en gammal åker. Grusig jord blottas i vägslänten. Lokalen är liten, men verkar kunna vara lämplig för sandödlor då det finns många kantzoner på båda sidorna om vägen och potentiella äggläggningsytor. Lokalen besöktes bara en gång, och uppgiften om att sandödlor setts på lokalen verkar tillförlitlig, så eventuellt kan de finnas här trots att de inte observerades.

Tidigare fynd av sandödla: En man författaren träffade vid lokal 8E uppgav att han i våras sett gröna ödlor i norra delen av sin tomt, vilket är denna lokal.

Observationer: Inga.

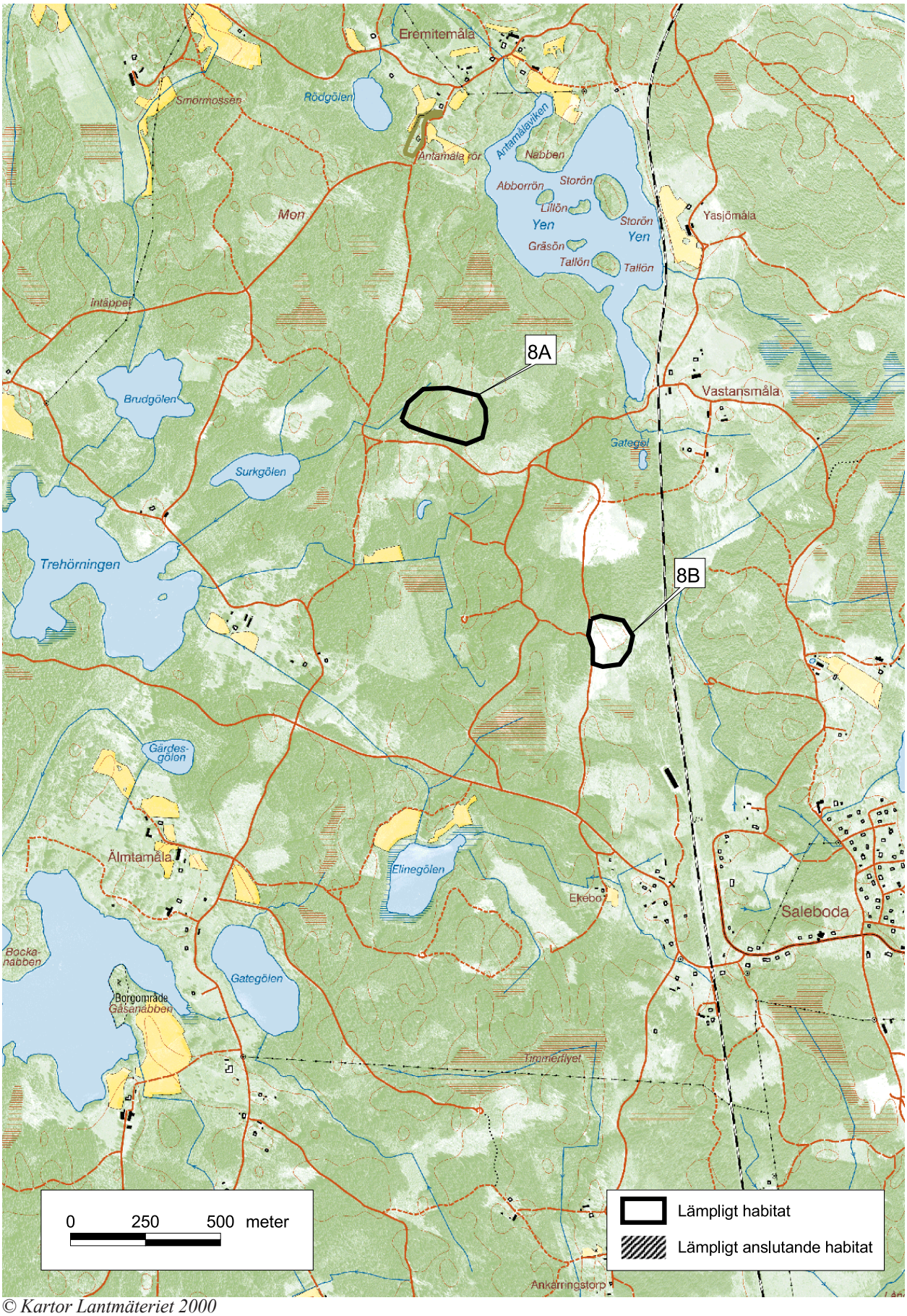

© Kartor Lantmäteriet 2000

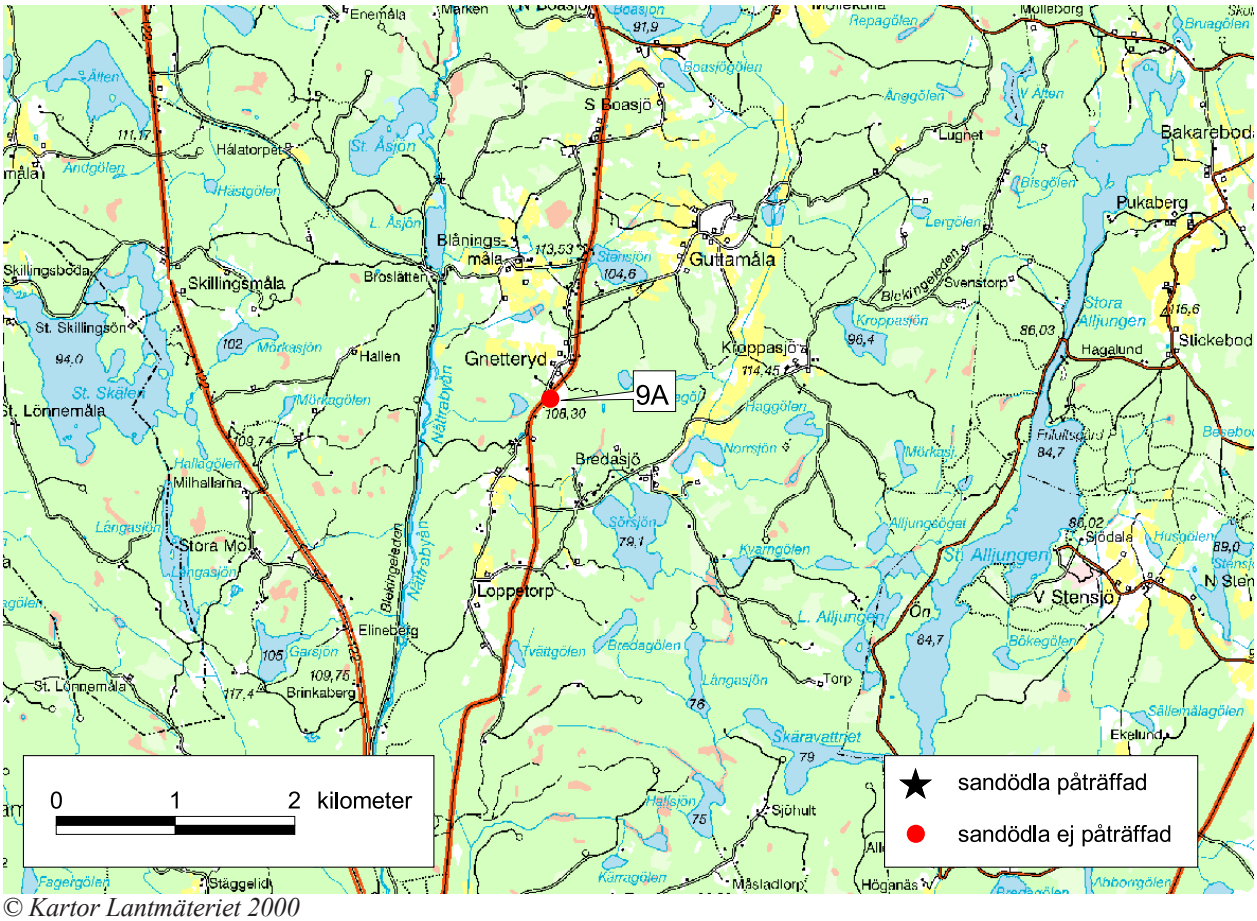

© Kartor Lantmäteriet 2000

Lokal 9A

Läge: 300 m söder om Gnetteryd, 1 km öster om Nättrabyån.

Beskrivning: Lokalen är ca 125*125 m stor och utgörs av en beteshage. Bar häll finns på vissa ställen. Lokalen betas av får, så fältskiktet som domineras av smalbladigt gräs, rödsyra och fibblor är mestadels kort. Blottad jord finns endast fläckvis. Det relativt glesa träd- och buskskiktet domineras av en, ek och björk. Lokalen skulle nog kunna fungera som sandödlelokal, dock finns inte så många äggläggningsytor. Lokalen besöktes bara en gång, men vid bra väderlek, så om sandödlor fanns på lokalen borde de ha observerats.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades fyra adulta och två juvenila skogsödlor.

Område 10 Äsketorp

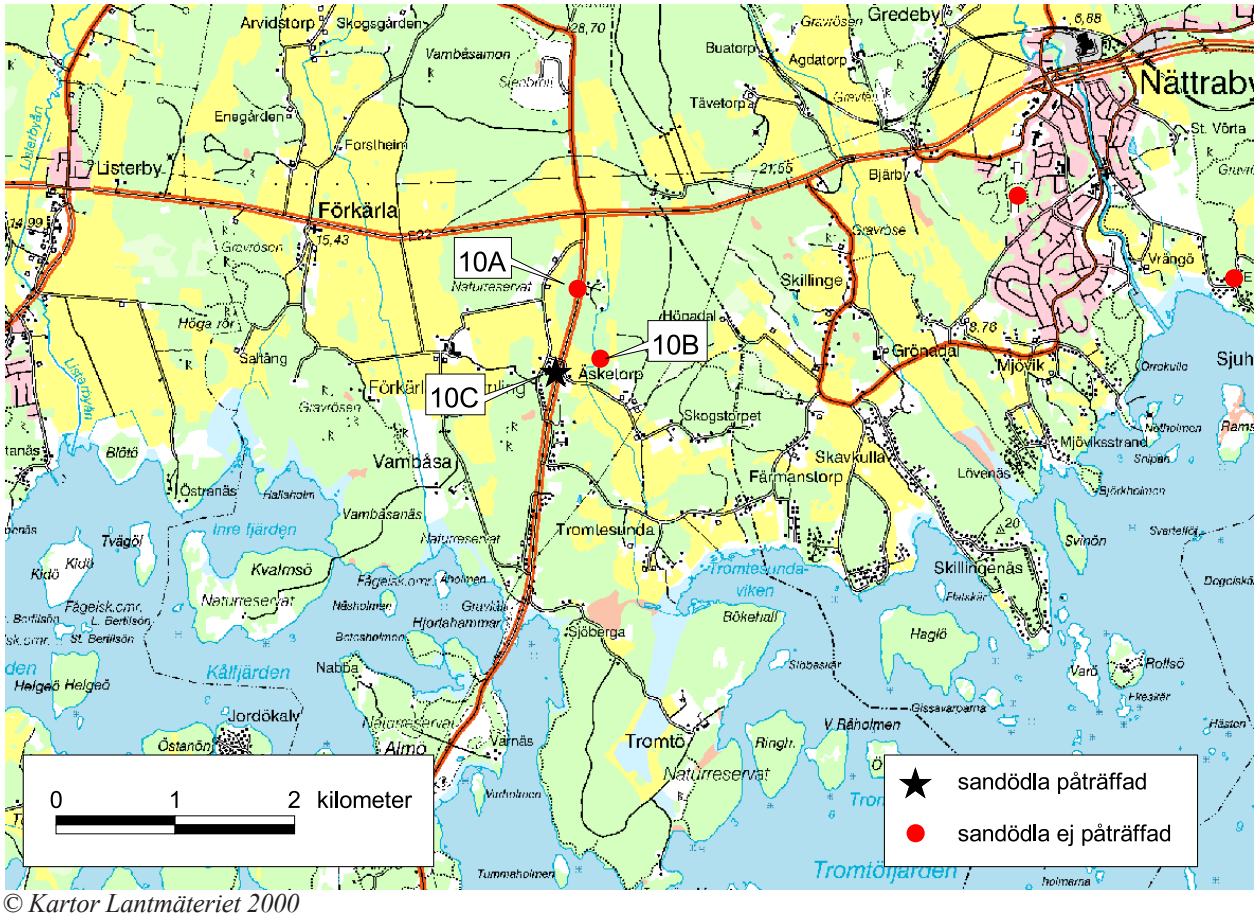

© Kartor Lantmäteriet 2000

Tre lokaler inventerades i området, och en sandödla observerades på en av dessa. Lokalen består av ett öppet område vid en väg med ett välutvecklat fältskikt av ljung och ängsväxter. Lokalernas närmaste omgivningar utgörs till relativt stor del av jorbruksmark. Äldre tiders jordbruk med mer varierade miljöer innebar förmodligen att fler områden med lämpliga miljöer och spridningskorridorer fanns att tillgå för sandödlan, så den har säkert förekommit på fler lokaler i området. Från de två andra lokalerna som inventerades finns fynd av sandödla rapporterat, men de påträffades inte vid denna inventering.

Lokal 10A

Läge: 2,2 km ost-sydost om Förkärla kyrka, 2,2 km väster om Skillinge.

Beskrivning: Lokalen är ca 15*125 m i nord-sydlig riktning och utgörs av vägkanten väster om vägen. Öster om vägen finns ett mindre område med tomter. Fältskiktet är välutvecklat och domineras av ljung och krustål med inslag av fibblor, örnbräken och rödsyra. Sandig jord kommer fram fläckvis i vägslänten. Buskskiktet som domineras av björk, en och ek gör vegetationen varierande. Lokalen skulle nog kunna fungera för sandödlor, men den är liten och den barrdominerade skogen väster om lokalen är tät.

Tidigare fynd av sandödla: Enligt Gunnar Strömberg observerades sandödlan på lokalen i början av 70-talet av en boende i området.

Observationer: Vid det andra besöket den 18 augusti 2004 observerades en adult och en juvenil skogsödla.

Lokal 10B

Läge: 2,5 km sydväst om Tävetorp, 2,5 km sydost om Förkärla kyrka, 700 m syd-sydost om lokal 10A.

Beskrivning: Lokalen är ett 150*400 m stort område av hagar som betas av kor och får. Fältskiktet av smalbladigt gräs, hallon, fibblor och backtimjan är mestadels kort, förutom vid kanter och i anslutning till hallon- och slånbärssnår. I största delen av centrala lokalen växer träden ganska tätt, men mer öppna områden finns i norra och södra delen. Över hela lokalen

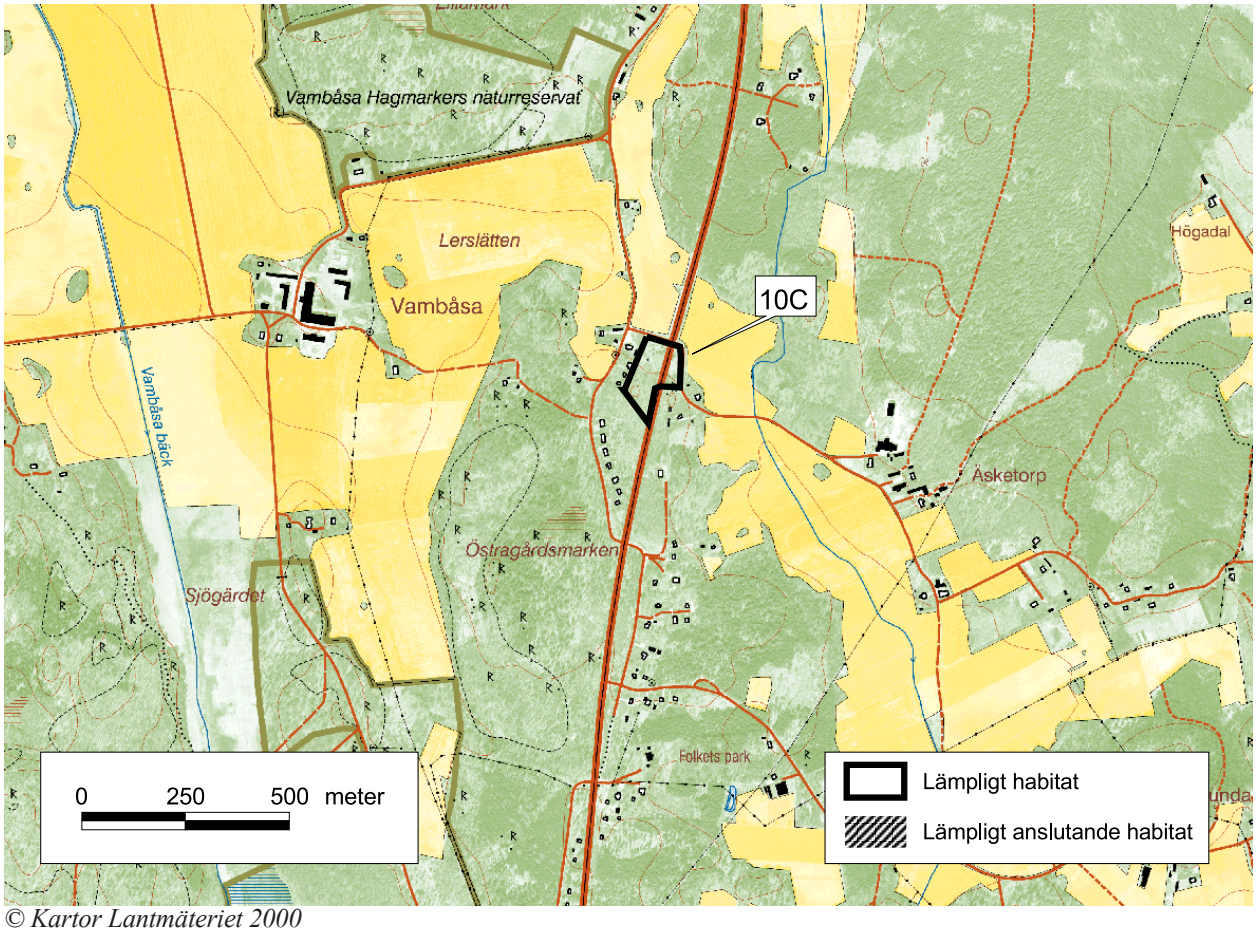

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

fläckvis. I norra delen av lokalen finns två gamla björkar som ser ut att ha hamlats. Förmodligen har lokalen varit mer öppen tidigare, men i dagsläget verkar den för igenväxt för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Enligt Gunnar Strömberg observerades sandödlan på lokalen i början av 70-talet av en boende i området.

Observationer: Vid första besöket den 17 juli 2004 observerades en skogsödla och ett prassel hördes. Vid det andra besöket den 18 augusti observerades en juvenil skogsödla född 2004.

Lokal 10C

Läge: 2,5 km sydväst om Skillinge, 2,2 km sydost om Förkärla kyrka, 400 m syd-väst om lokal 10B.

Beskrivning: Lokalen är ett öppet ängsliknande område väster om vägen, och ett mindre öppet område öster om den. Totalt är lokalen ca 100*150 m. Väster om lokalen ligger ett antal mindre hus och trädgårdar. Fältskiktet är välutvecklat och består av ljung, kruståtel, vädd, gulmåra, rölleka, blåklockor, ängskovall, blåmunkar och backnejlika. Öster om vägen växer även nässlor, mjölkört och hallon. Den sandiga jorden som kommer fram i vägslänterna bildar lämpliga äggläggningsytor, dock sluttar de mot ostsydost. Träd- och buskskiktet är relativt glest och består mestadels av slånbär, en björk, ek och tall.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 17 juli 2004 observerades en subadult sandödlehane.

Skötselförslag: I dagsläget behövs ingen skötsel, men skulle lokalen börja växa igen kan röjningar behövas.

Område 11 Björketorp

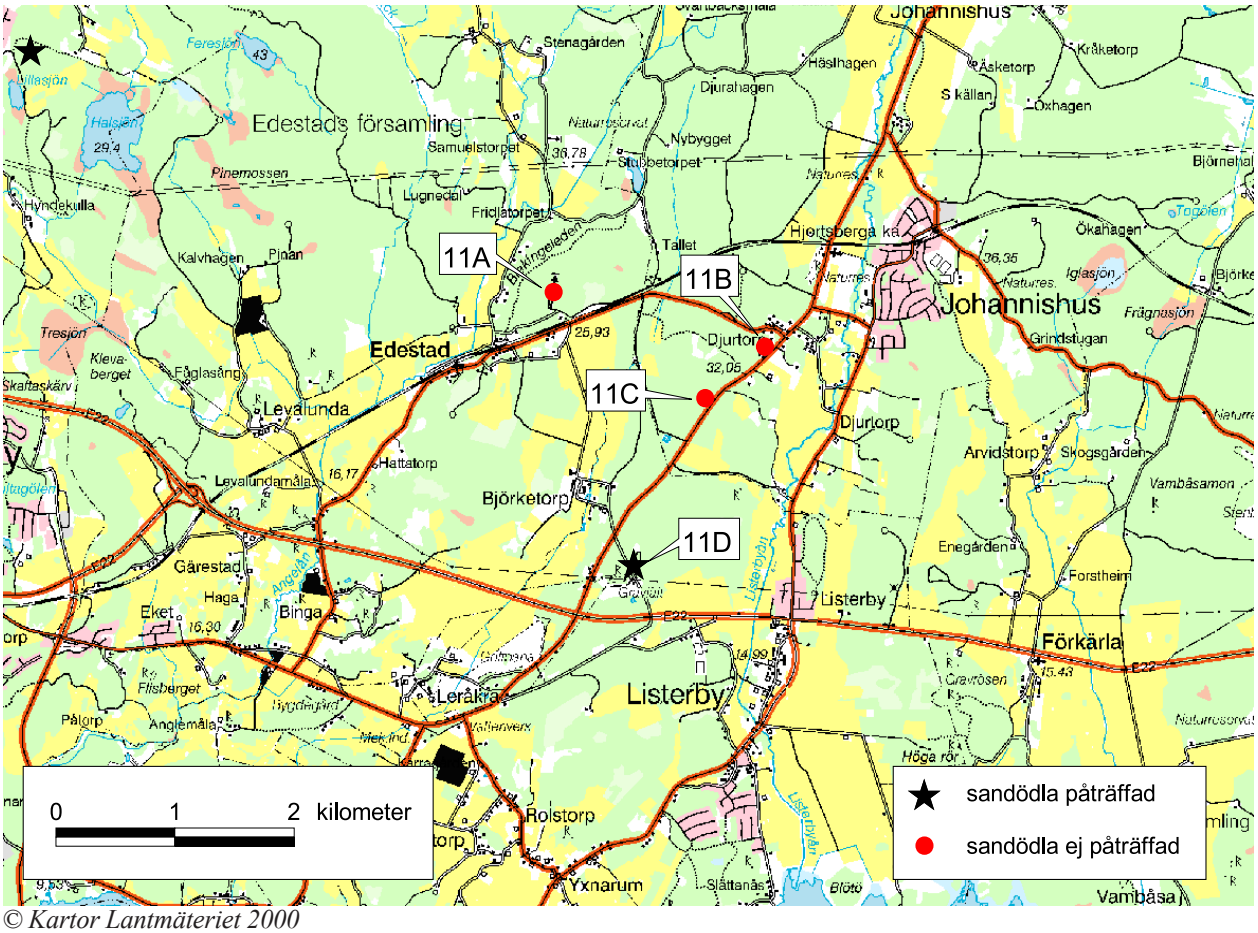

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Av fyra inventerade lokaler i området påträffades sandödlor vid en lokal. Denna utgörs av det öppna området runt Björketorpsstenen och ett anslutande gammalt grustag. Lokalen ligger inom Johannishusåsen, som är ett stort område med isälvssediment. Troligen kan det finnas fler lokaler lämpliga för sandödlor i detta område, och förmodligen har de tidigare funnits på fler ställen.

Lokal 11 A

Läge: 1,6 km nord-nordväst om Björketorp, 1 km nordost om Edestads kyrka.

Beskrivning: Lokalen är en äldre skjutbana i nord-sydlig riktning. Runtom växer hög tät granskog, vilket gör att lokalen blir mycket skuggad, och den verkar därför inte lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 11 B

Läge: 2,4 km öster om Edestads kyrka, 1,7 km nordost om Björketorp,

Beskrivning: Lokalen är ett ca 50*100 m stort gammalt sandtag. Fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, harklöver, fibblor, johannesört, renfana och lupin är välutvecklat över största delen, förutom i mitten. Västra delen av lokalen är plan med ett högt fältskikt med stort inslag av renfana. Östra delen är mer varierad, och det är här potentiella äggläggningsytor finns vid slänterna där den steniga, grusiga sanden blottas. Några högar med gammal asfalt, sten och grus är tippade på lokalen. Lokalen verkar lämplig för sandödlor, dock är den ganska liten.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid det andra besöket den 18 augusti 2004 observerades en juvenil skogsödla född 2004.

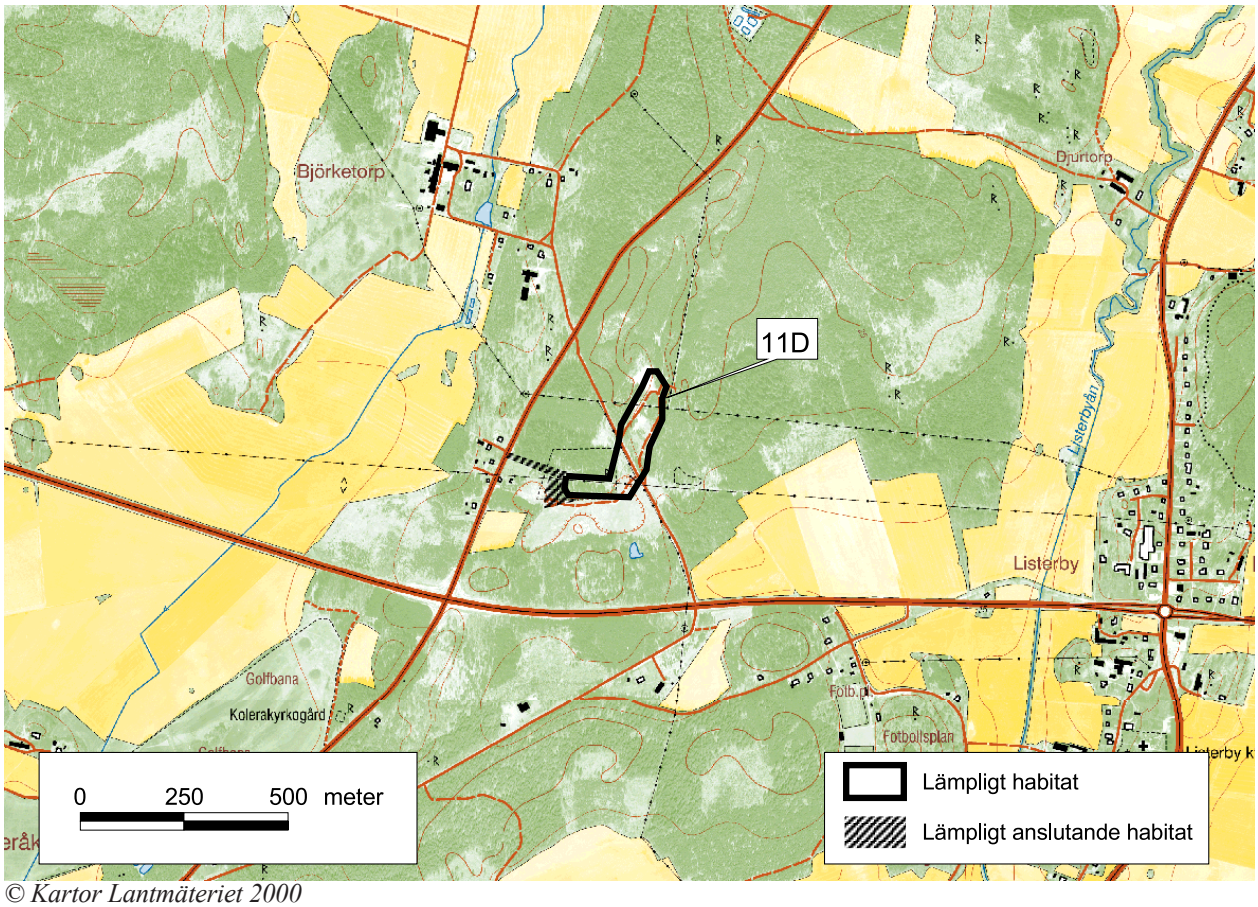

© Kartor Lantmäteriet 2000

Lokal 11 C

Läge: 2,3 km öster om Edestads kyrka, 250 m sydväst om lokal 11B.

Beskrivning: Enligt gamla kartor har det en gång varit ett sandtag här. I dag är det helt igenplanterat av tall och inga lämpliga miljöer för sandödlor finns.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Loka 11 D

Läge: 1,4 km väst-nordväst om Listerby kyrka, 800 m sydost om Björketorp.

Beskrivning: Lokalen är ca 100*400 m stor och består av det öppna området runt Björketorpstenen samt ett anslutande gammalt grustag nordost om stenarna. Sandödlor observerades även vid den lilla stig som går från parkeringen fram till runstenarna. Fältskiktet vid stenarna är välutvecklat och domineras av ljung och krustånel. En kraftledningsgata går i öst-västlig riktning från runstensområdet till en grusväg öster om detta, och vägen ansluter till det gamla sandtaget, så förmodligen kan ödlorna sprida sig mellan områdena utan problem. I norra delen av sandtaget finns flera sydvända slänter med mycket blottad stenig grusig sand. Söder om slänterna domineras fältskiktet av bredbladigt gräs och rödklöver med inslag av harklöver och vädd. Sandtaget är förhållandevis öppet i dag, men kommer förmodligen att växa igen på sikt.

Tidigare fynd av sandödla: ArtDatabanken anger fynd av fyra sandödlor vid Björketorpsstenen från 1986.

Observationer: Vid besöket den 17 juli 2004 observerades två adulta, en subadult och fyra juvenila sandödlor födda 2003, samt två oidentifierade ödlor som troligen också var sandödlor.

Skötselförslag: Området runt Björketorpsstenen hålls öppet på grund av kraftledningen och för att hålla runstensområdet tillgängligt för allmänheten, så där behövs i dag inga skötselåtgärder. Det gamla grustaget håller dock på att växa igen. Avverkning av träd, främst i anslutning till grusslänterna och röjning i det övriga området skulle vara mycket fördelaktigt för sandödlorna eftersom området med lämplig miljö då behålls vid nuvarande relativt stora storlek.

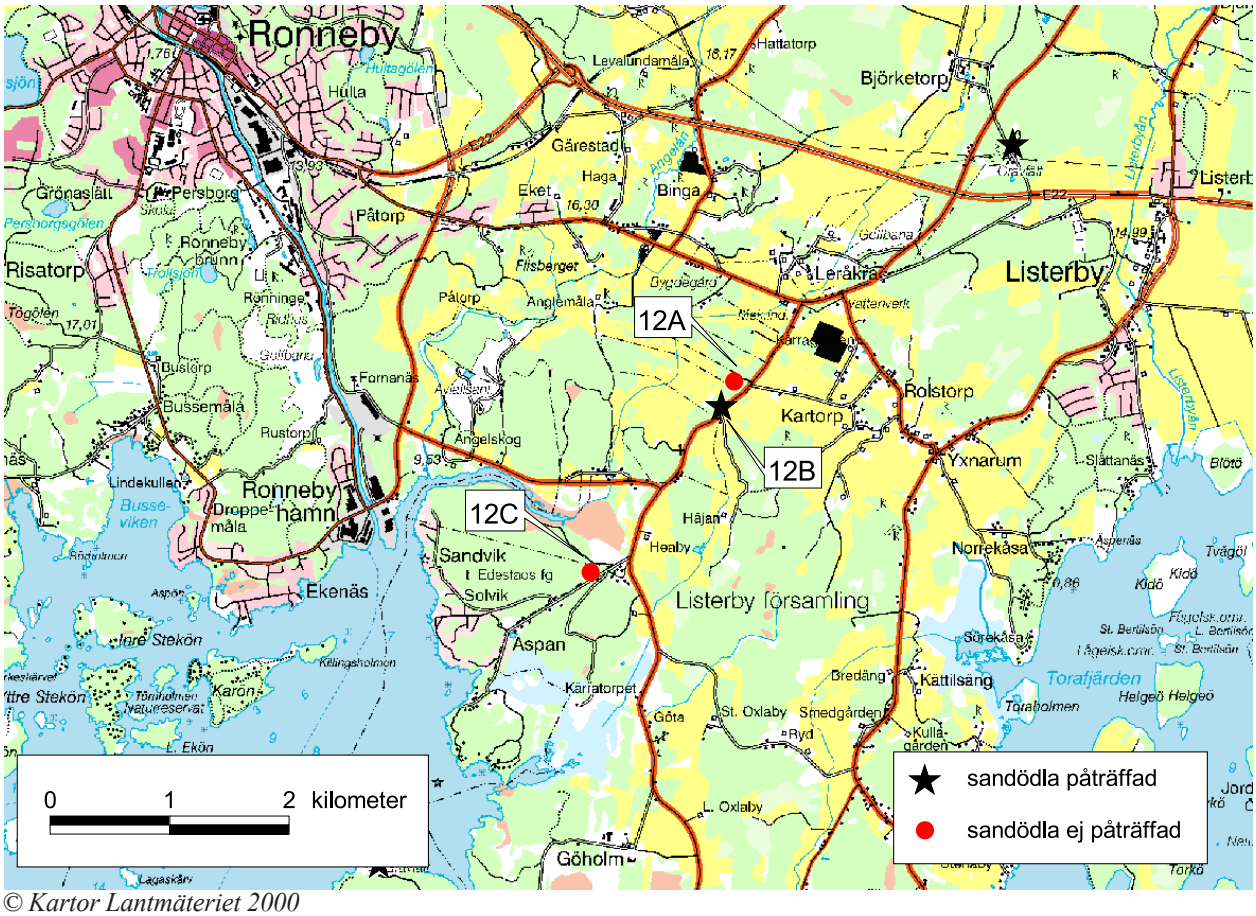

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Sandödlor hittades på en av tre inventerade lokaler i området. Lokalen utgörs av ett gammalt grustag där det ännu finns kvar en större sydslänt med blottad grus och sand. Fältskiktet är ännu glest på stora delar av lokalen, men det kommer förmodligen att växa upp med tiden om inte lövsly tillåts ta över lokalen. Även detta område ligger inom Johannishusåsen, det stora område med isälvsediment i södra delen av länet som sträcker sig i ungefär nord-sydlig riktning. Sandområdets längre kontinuitet i störningsdynamik har historiskt gett ett större inslag av öppna miljöer, vilket ökar chanserna för sandödlans överlevnad i området. De två andra inventerade lokalerna utgörs också av grustag av olika åldrar, men sandödlor påträffades inte i något av dem.

Lokal 12A

Läge: 1 km sydväst om Leråkra, 1,4 km nordost om Heaby.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 75*75 m stort gammalt sandtag som också använts som minicrossbana. Fältskiktet av smalbladigt gräs, lupin, kamomill, vitklöver och rödklöver är välutvecklat över större delen av lokalen. I norra och nordöstra delen finns blottad grusig sand i slänterna. Nordväst om lokalen finns en gammal åker, och kantzonerna mellan den och sandtagets kant utgör också lämpliga miljöer. Lokalen är ganska liten och omges av tät blandskog, men verkar annars lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 12B

Läge: 1,2 km sydväst om Leråkra, 1,2 km nordost om Heaby.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 100*100 m stort gammalt grustag. Norra kanten sluttar brant mot söder, och här finns även mycket blottad stenig grusig sand vilket gör att det finns gott om äggläggningsytor. I mitten av lokalen växer mest salix- och björkbuskar och fältskiktet är glest. Längs norra och östra kanten är fältskiktet välutvecklat och domineras av smalbladigt gräs, renfana och gullris. Lokalen är i dag nästan helt

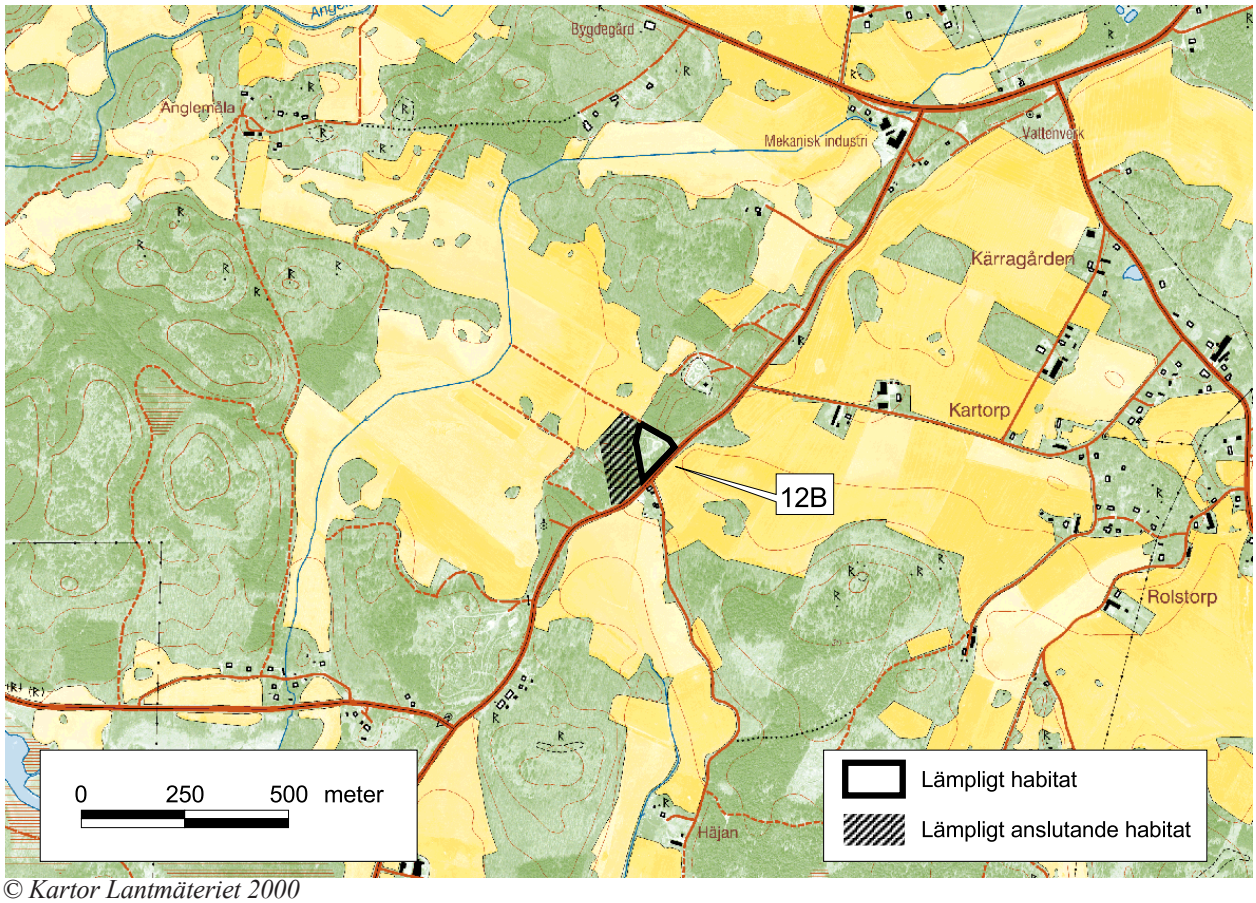

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

öppen, men sly har börjat växa upp över större delen. I södra och västra delen finns inga slänter och åkermark ansluter här till lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 17 juli 2004 observerades en adult sandödlehona och tre oidentifierade ödlor som troligen också var sandödlor.

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga skötselåtgärder, men röjningar kan behövas om lövslyet växer upp över en större del av lokalen eller börjar skugga grustagets kanter. Sydslänten bör inte efterbehandlas och ingen del av grustaget bör planteras med träd.

Lokal 12C

Läge: 900 m nordost om Aspan, 600 m sydväst om Heaby.

Beskrivning: Lokalen är ca 75*200 m stor och består av ett gammalt sandtag. Det är nästan helt igenväxt av planterad tall, förutom i mitten där plan blottad stenig, grusig sand finns. Fältskiktet av smalbladigt gräs, starr, fibblor, rödklöver, gulmåra och harklöver är mestadels kort och glest, men i kanterna av den öppna ytan och i nordöstra delen är det relativt välutvecklat. Längs vägkanten söder om lokalen är fältskiktet också välutvecklat, liksom i kraftledningsgatan norr om lokalen där även en del blottad sand finns. Även om lokalen är ganska igenväxt verkar den acceptabel för sandödlor. Två besök gjordes vid bra väderlek utan att de observerades, så förmodligen har de dött ut från lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Sandödlan observerades på lokalen av Gunnar Strömberg ungefär 1968.

Observationer: Vid det andra besöket 18 augusti 2004 observerades en adult och en subadult skogsödla.

© Kartor Lantmäteriet 2000

En sandödla påträffades på en av de två inventerade lokalerna i området. Denna lokal består av ett öppet gräsdominerat område som avgränsas av kust och tät skog. Större delen av Gö är bevuxen med skog, och de öppna områden som finns utgörs av lokalen där sandödlor förekommer (13A) och några mindre områden vid den västra delen av Gö där den andra inventerade lokalen ligger (13B), samt ytterligare några mindre områden längs sydkusten som inte besöktes.

Lokal 13A

Läge: 1,9 km väst-sydväst om Göholm, vid nordligaste spetsen av Gö.

Beskrivning: Lokalen är ca 150*350 m stor och består av öppen kruståteldominerad gräsmark. Lokalen ligger precis vid kusten och avgränsas delvis av vatten och för övrigt av tät blandskog. I östra delen av lokalen finns rester av en kolerakyrkogård, vilka består av en gammal stenmur. Vid kyrkogården finns en del blottad sand, främst på grund av slitage vid ridning. Vid kyrkogården och längs lokalens kanter består fältskiktet förutom kruståtel av fibblor, gulmåra, ängskovall, starr, gul fetknopp och örnbräken, men över resten av lokalen växer nästan bara kruståtel, och nästan inga buskar finns. Förutom brist på riktigt bra äggläggningsytor och den till största delen relativt ensartade vegetationen är lokalen lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Gislén och Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst av sandödla vid Göholm utan att specificera platsen närmare.

Observationer: Vid besöket den 17 juli 2004 observerades en subadult sandödla vid kolerakyrkogården samt en subadult skogsödla i västra delen av lokalen. Ett prassel hördes även.

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga skötselåtgärder, men skulle området börja växa igen kan röjningar behövas.

Lokal 13B

Läge: 1,8 km sydväst om lokal 13A, vid sydvästra spetsen av Gökalv.

Beskrivning: Lokalen är ca 50* 100 m och utgörs av öppen hällmark vid stranden. Området betas av kor så fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, svart-

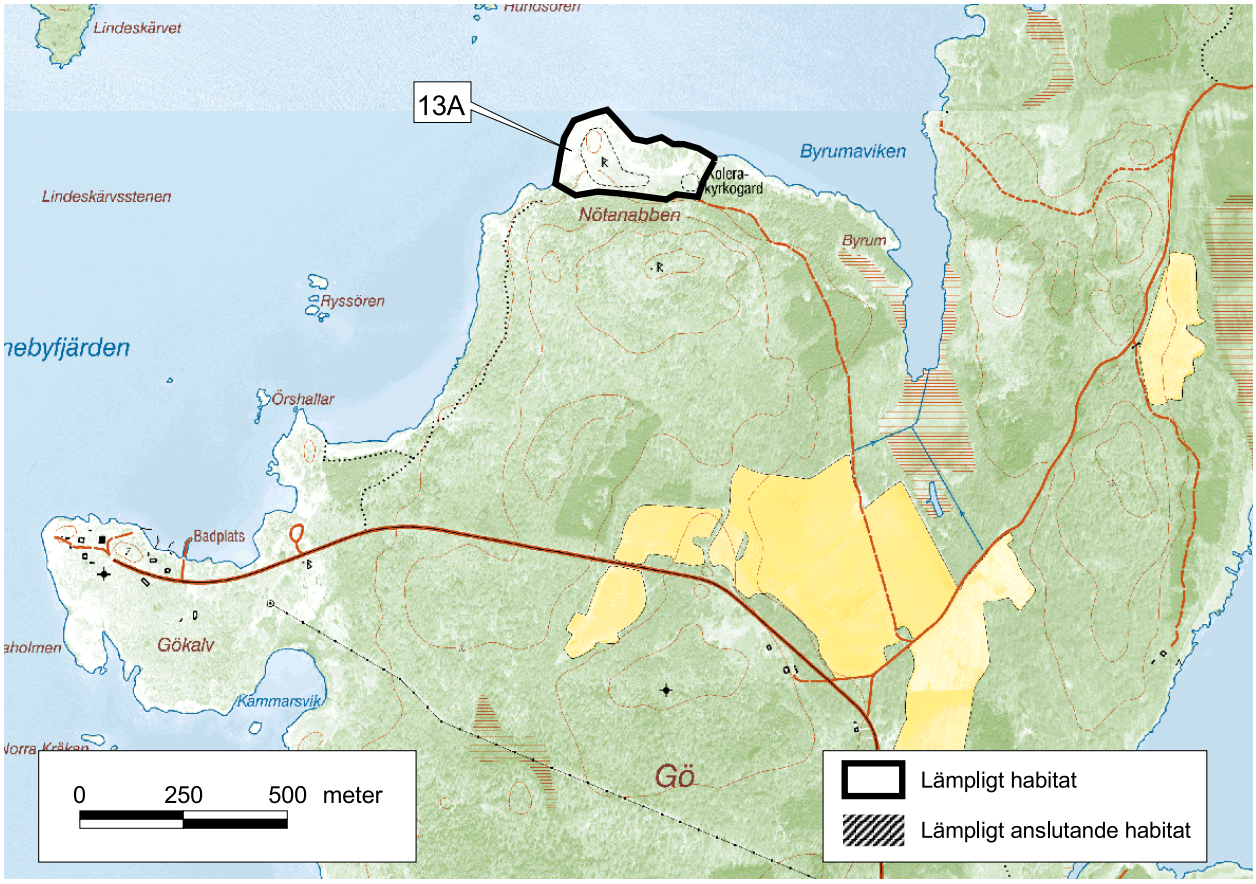

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

kämpar, starr och björnbär är relativt kort, förutom vid buskage där det är mer välutvecklat. Potentiella äggläggningsytor finns i bergsskrevor med jord och förna. Busk- och trädskiktet är relativt glest och består av nypon, slånbär, rönn, al, en, ek, björk och vildapel. Lokalen är ganska liten, men skulle förmodligen kunna fungera för sandödlor. Bara ett besök gjordes vid bra väderlek, så eventuellt kan de finnas här trots att de inte upptäcktes. Lämpliga miljöer finns även ca 500 m nordost om lokalen vid badplatsen, men detta område besöktes inte. Mellan lokalen och detta område växer tät lövskog.

Tidigare fynd av sandödla: Gislén och Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst av sandödla vid Gökalv.

Observationer: Inga.

Område 14 Kallinge

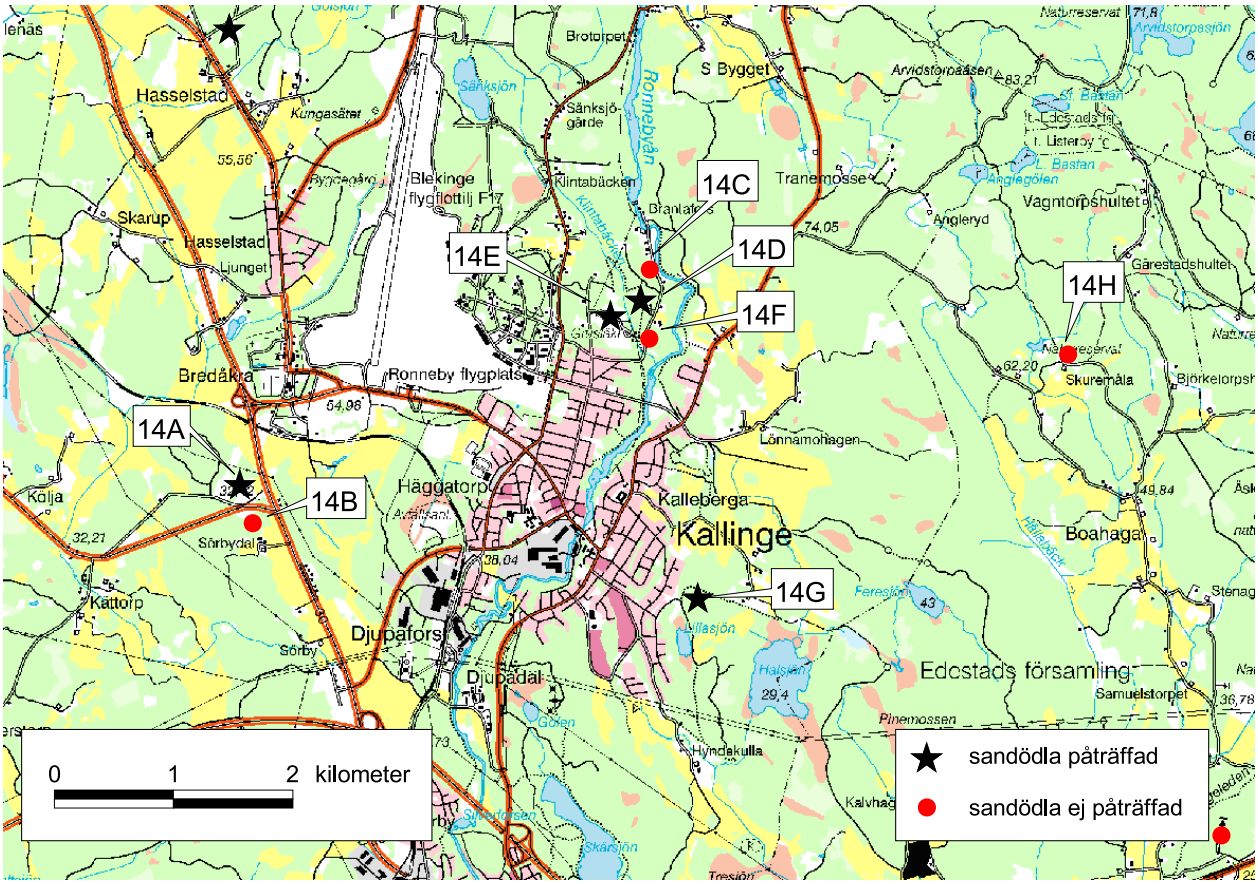

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Åtta lokaler inventerades i området, och sandödlor observerades på fyra av dem. En av närvarolokalerna utgörs av betesmark med stenblock och slånbärssnår, en utgörs av öppen hällmark uppe på ett berg, och två utgörs av sandtag varav ett fortfarande är i bruk. De två sistnämnda lokalerna ligger endast 300 meter ifrån varandra, och ödlorna kan förmodligen sprida sig däremellan

Lokal 14A

Läge: 2,9 km väst-nordväst om Kallinge kyrka, 800 m sydväst om Bredåkra kyrka, 350 m nord-nordväst om Sörbydal.

Beskrivning: lokalen är ca 100*250 m stor och utgörs av betesmark med relativt mycket bar häll och klippblock. Fältskiktet av smalbladigt gräs, hallon, björnbär och rödsyra är till största delen kortbetat av kor, men vid klippblock och buskage är det mer välutvecklat. Träd- och buskskiktet är relativt glest och består av ek, slånbär, björk, asp, en, nypon, tall och bok. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis där jorden blottas. Sandödla och övriga kräldjur påträffades i norra delen av lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: ArtDatabanken anger förekomst av sandödla vid Sörbydal 1971. Det borde vara någon av lokalerna 14A-B som menas.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades en ung adult sandödlehane, en juvenil skogsödla född 2004 och två huggormar. Ett prassel som troligen också var en sandödla hördes. Den 27 juli 2004 observerades en subadult sandödla 300 m sydost om lokalen i diket nedanför en vägslänt i det anslutande habitatet.

Skötselförslag: Fortsatt bete håller lokalen öppen. I övrigt behövs inga skötselåtgärder i dagsläget.

Lokal 14B

Läge: 100m norr om Sörbydal, 400 m syd-sydost om lokal 14A.

Beskrivning: Lokalen är ca 250*300 m stor och består av betesmark med fläckvis bar häll och stenblock. Många bredkroniga ekar växer inom lokalen. I övrigt består busk- och trädskiktet av björk, hassel, bok, slånbär, en, tall, gran och rönn. Fältskiktet av smalbladigt

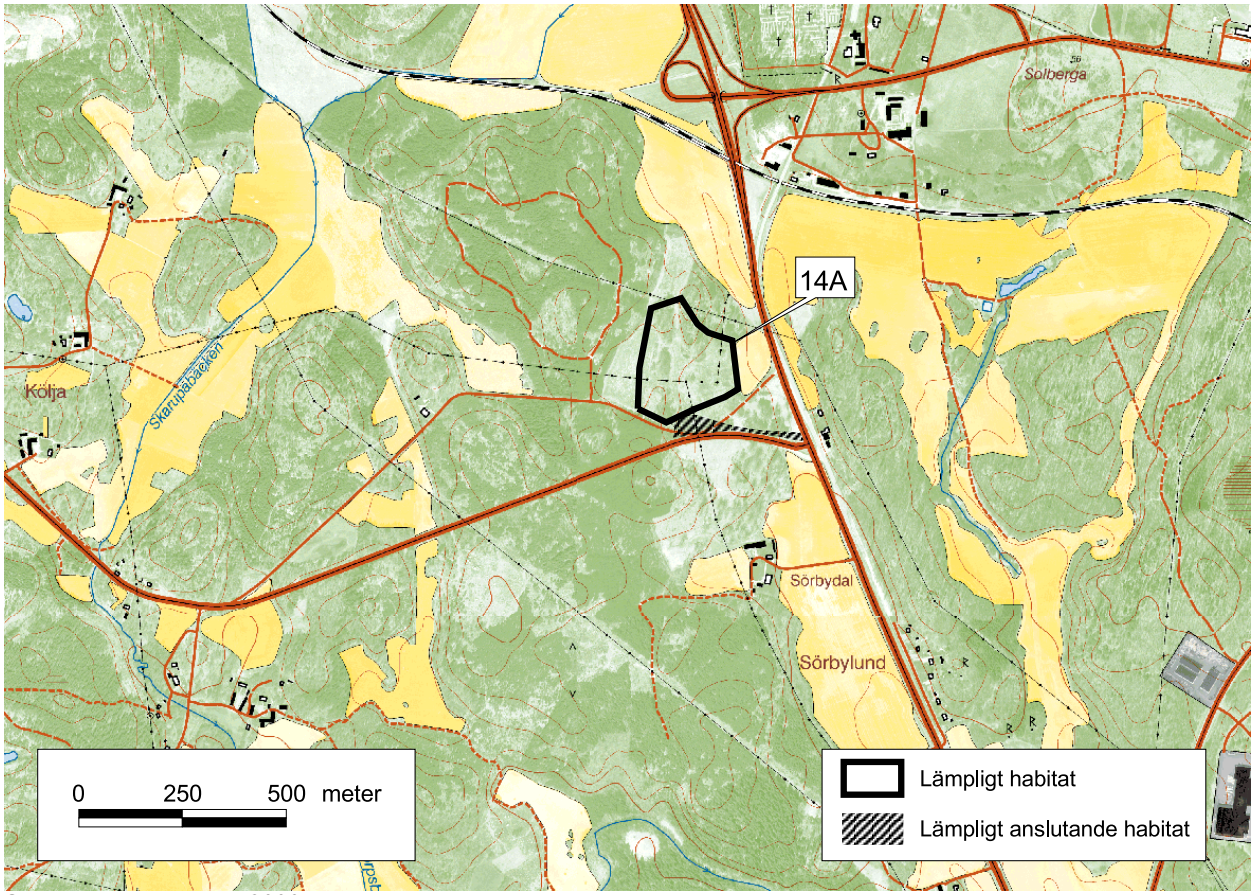

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

gräs, fibblor, gulmåra, rölleka, rödsyra, örnbräken, tistlar och nässlor är mestadels kortbetat av får, men vid kanter och buskage är det mer välutvecklat. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis där jorden blottas. Sandödlor borde kunna finnas här också i och med att de finns i liknande miljö bara 400 m härifrån vid lokal 14A, men trots att tre besök gjordes vid bra väderlek hittades inga sandödlor. Vid lokal 14A växer dock mer slånbär vilket gör vegetationen mer varierad.

Tidigare fynd av sandödla: ArtDatabanken anger förekomst av sandödla vid Sörbydal 1971. Det borde vara någon av lokalerna 14A-B som menas.

Observationer: Vid första besöket 26 juli 2004 observerades en adult skogsödla och två kopparödlor under några plåtar i den anslutande trädgården. Vid det andra besöket 27 juli sågs tre kopparödlor under samma plåtar samt en subadult skogsödla inom själva lokalen. Den 27 juli observerades en subadult sandödla i diket nedanför en vägslänt precis norr om lokalen.

Lokal 14C

Läge: 3 km ost-nordost om Bredåkra kyrka, 200 m nord-nordost om lokal 14D.

Beskrivning: Mycket litet och skuggat sandtag med bara nyligen blottad sand. Lokalen verkar inte lämplig för sandödlor och besöktes inte igen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 14D

Läge: 2,9 km ost-nordost om Bredåkra kyrka, 2,1 km nord-nordost om Kallinge kyrka.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 150*150 m stort gammalt sandtag. I norra delen finns sydslänter med nyligen blottad sand. Blottad sand finns även vid andra slänter och på plana ytor. Södra delen av sandtaget är plan och fältskiktet av smalbladigt gräs, gråbo, renfana, lupin, harklöver, johannesört, rölleka och fibblor är välutveck-lat över större delen. Träd- och buskskiktet av björk och tall skuggar bara mindre ytor av lokalen. Lokalen är i befintligt skick mycket lämplig för

sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Gullberg et al. (1998) anger Kallinge som en ort där sandödla insamlats utan att specificera platsen närmare, så det skulle kunna vara någon av lokalerna 14D-E.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades tre adulta och en subadult sandödla. Därtill sågs ett exemplar av metallvingesvärmare (*Adscita statices*) (NT), en hanne av mindre fibblebi och en hona av ängssolbi (*Dufourea dentiventris*).

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga åtgärder, men börjar lokalen växa igen kan avverkningar bli aktuella.

Lokal 14E

Läge: 2,6 km ost-nordost om Bredåkra kyrka, 300 m sydväst om lokal 14D.

Beskrivning: Lokalen är ca 100*150 m stor och utgörs av ett sandtag. Södra delen är fortfarande i bruk, och slänter med nyligen blottad sand finns även i norra delen. Till största delen är dock norra delen inte i bruk längre, och här är fältskiktet av smalbladigt gräs, gulmåra, lupin, rölleka, gullris, johannesört, harklöver, fibblor och fräken mest välutvecklat. Bra fältskikt finns även fläckvis och längs kanterna i resten av lokalen. I och med att det är gott om sydslänter med blottad sand finns det många potentiella äggläggningsytor. Lokalen ligger bara 300 m från 14D och eventuellt kan ödlorna sprida sig mellan lokalerna. Fältskiktet är inte lika bra som vid 14D, men lokalen är ändå mycket lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades en adult, fyra subadulta och en juvenil sandödla kläckt 2003, en snok samt en oidentifierad ödla som troligen också var en sandödla. Därtill sågs >40 honor av mindre fibblebi besöka fibblor, samt ett exemplar av brun sandjägare (*Cicindela hybrida*).

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga åtgärder, men för att lokalen ska hållas öppen kan avverkningar bli aktuella på sikt. Det är också viktigt att alla sydsluttningar sparas utan att efterbehandlas med utjämning och igenplantering när sandtaget brukats klart.

Lokal 14F

Läge: 1,7 km nord-nordost om Kallinge kyrka, 400 m sydost om lokal 14E.

Beskrivning: Enligt äldre kartor har lokalen varit ett sandtag, men det är helt igenväxt idag och inga lämpliga miljöer kunde hittas.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 14G

Läge: 1 km ost-sydost om Kallinge kyrka, 2,4 km syd-sydost om lokal 14E.

Beskrivning: Lokalen är ca 200*200 m stor och utgörs av öppen hällmark på ett berg. Det finns relativt mycket stenblock och buskage av en, ek, tall och rönn. Fältskiktet av krustål och rödsyra är välutvecklat över största delen av lokalen. Potentiella äggläggningsytor finns i bergsskrevor med jord och förna. I dalen i mitten av lokalen går en ca 25 m bred trädridå, men förmodligen kan sandödlorna sprida sig mellan de två öppna områdena.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 17 augusti 2004 observerades en adult sandödla, en adult skogsödla, en oidentifierad ödla som troligen var en skogsödla och en oidentifierad ödla som eventuellt var en sandödla.

Skötselförslag: Hällmarken bör övervakas så att den inte växer igen, och om så är fallet kan röjningar behövas.

Lokal 14H

Läge: Precis norr om gården i Skuremåla naturreservat, 4,1 km nordost om Kallinge kyrka.

Beskrivning: Lokalen är en 75*150 m stor hage som betas av hästar, dock inte för tillfället. Fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, johannesört, fibblor, rölleka, blåmunkar och rödsyra är mestadels kort och ensartat, men vid kanterna finns mer buskage och därför mer varierad vegetation. Blottad sandig jord finns på mindre ytor i sydslänten i norra delen av lokalen. Vägkanten öster om lokalen söktes också igenom vid besöket. Fältskiktet är inte tillräckligt välutvecklat för att lokalen ska vara lämplig för sandödlor. Mellan fem och tio trumgräshoppor observerades på lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

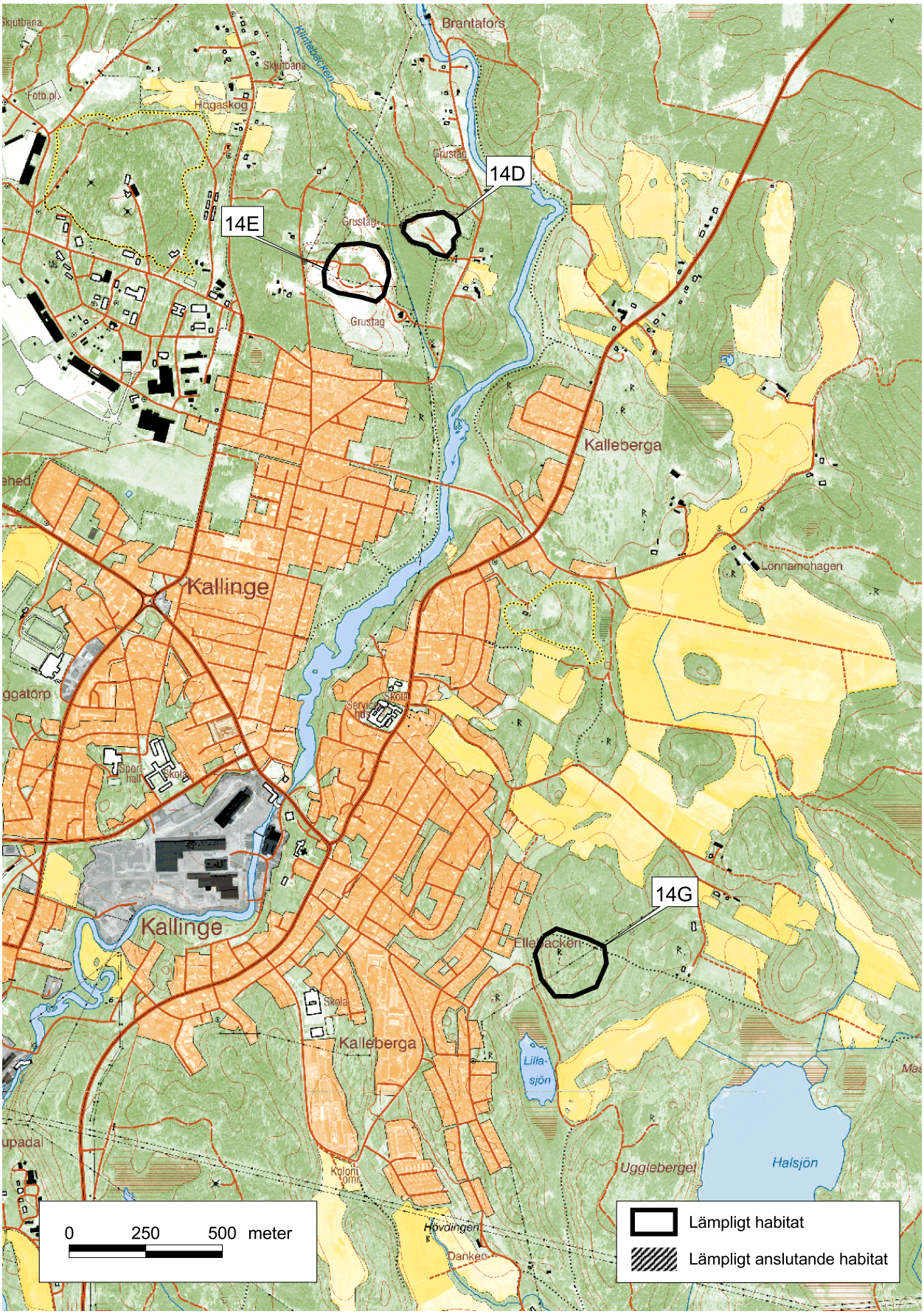

© Kartor Lantmäteriet 2000

Område 15 Hasselstad

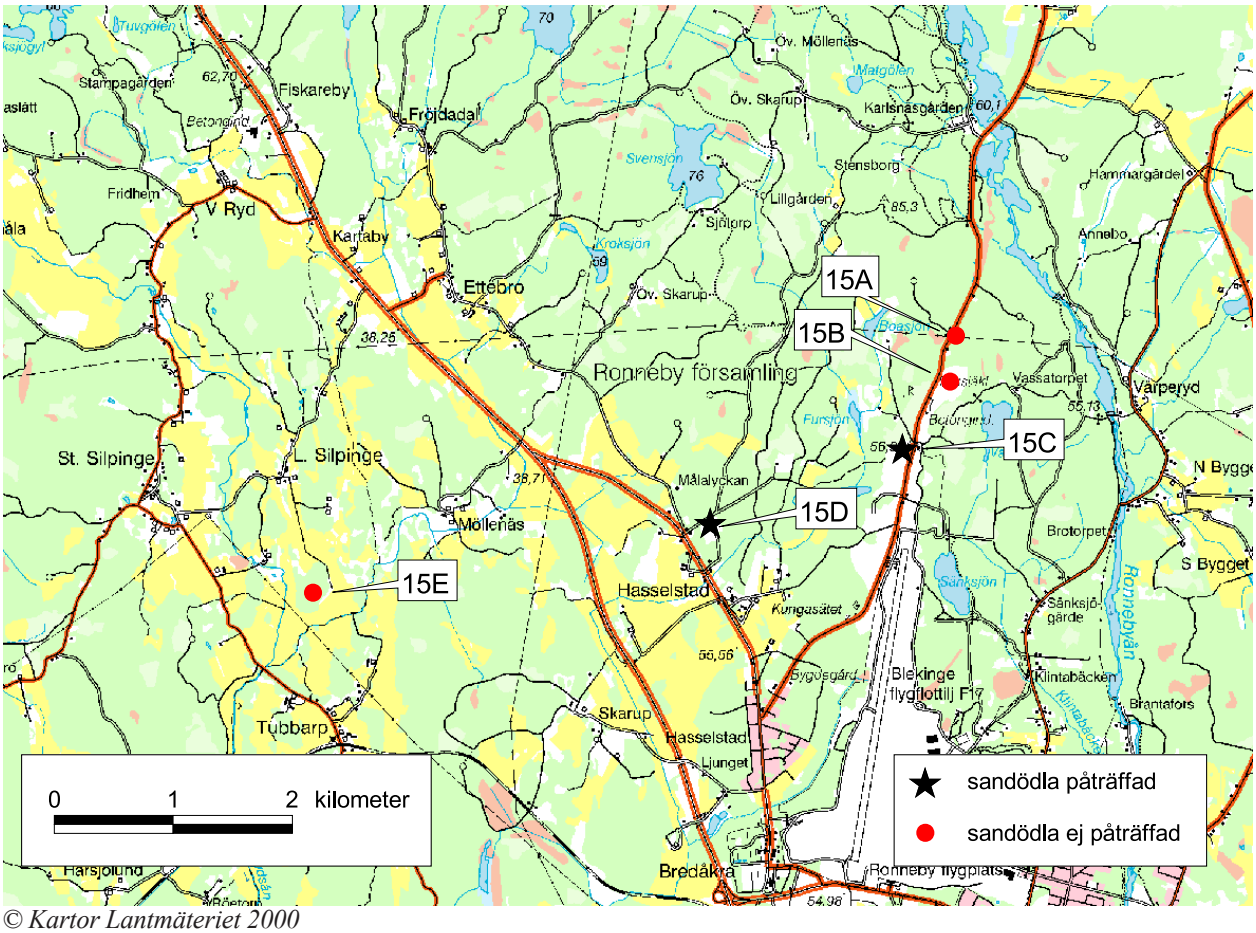

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Av de fem inventerade lokalerna i området hittades sandödlor på två. Den ena lokalen utgörs av ett efterbehandlat sandtag där tallar planterats. Sandödlorna har trots detta lyckats överleva på lokalen, och de förekommer längs den norra kanten där det växer en del buskar och fältskiktet är relativt välutvecklat. Den andra lokalen består av området runt ett gammalt torp, som på grund av det förmodligen har varit öppet en längre tid. En större yta runt torpet har avverkats relativt nyligen, men planterats med tall. Den sistnämnda lokalen besöktes bara en gång, men observationen som gjordes var med största sannolikhet en sandödla.

Lokal 15A

Läge: 2,8 km syd-sydväst om Möljeryd kyrka, 1,5 km väst-nordväst om Värperyd.

Beskrivning: Lokalen är ca 40*150 m stor och utgörs av en kraftledningsgata i öst-västlig riktning. Bar häll och klippblock finns på lokalen. Lokalen är kuperad och vissa delar sluttar mot norr, men sydsluttningar finns också. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis där jord och humus blottas. Fältskiktet av ljung, smalbladigt gräs, örnbräken, vitmåra och fibblor är välutvecklat över största delen av lokalen. Totalt sett verkar lokalen vara lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades en adult och en juvenil skogsödla, två huggormar samt en oidentifierad ödla som troligen också var en skogsödla.

Lokal 15B

Läge: 4,2 km nord-nordost om Bredåkra kyrka, 400 m söder om lokal 15A.

Beskrivning: Lokalen är en betongindustri med enbart nyligen blottad sand, och verkar därför inte lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

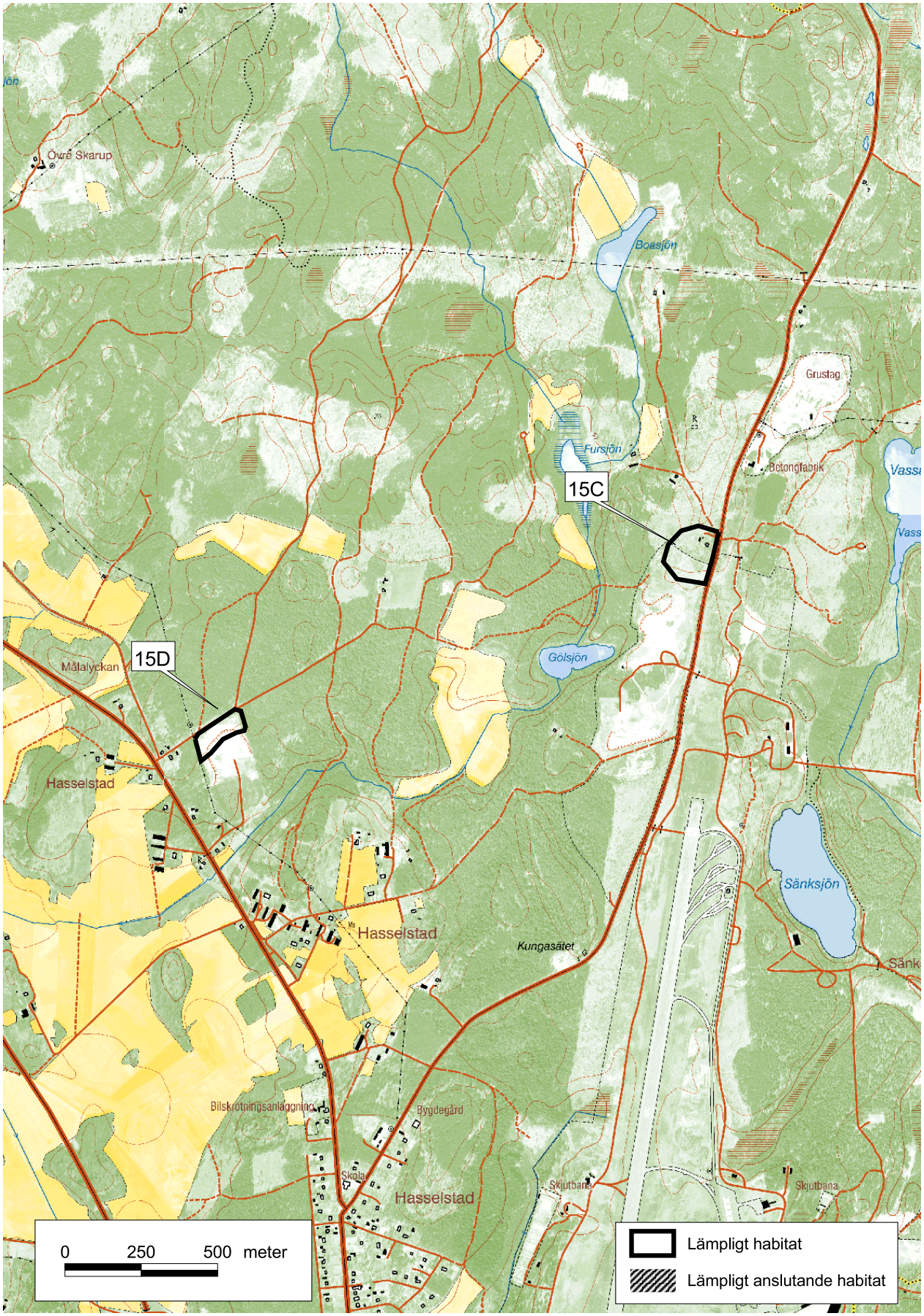

© Kartor Lantmäteriet 2000

Lokal 15C

Läge: 3,6 km nord-nordost om Bredåkra kyrka, 1,9 km väst-sydväst om Värperyd och 600 m syd-sydväst om lokal 15B.

Beskrivning: Lokalen är ca 100*150 m stor och består av ett öppet område precis väster om vägen. Unga tallar och björkar har avverkats relativt nyligen, och ruinen efter ett torp finns i mitten av lokalen. Största delen är fläckmarkberedd och tallar har planterats. Södra delen av lokalen är en sydslänt där fältskiktet domineras av ljung och smalbladigt gräs. Ovanför slänten, i norra delen av lokalen utgörs fältskiktet främst av smalbladigt gräs, örnbräken, gulsporre, johannesört, rölleka och gulmåra. Fältskiktet är välutvecklat över större delen av lokalen. Området verkar ha varit relativt öppet en längre tid. Blottad grusig sand och jord finns på mindre ytor. På grund av tidsbrist hann inte lokalen besökas igen, men observationen av sandödla som gjordes är med största sannolikhet säker.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades en adult ödla som högst sannolikt var en sandödla. Därtill sågs >10 exemplar av silversmygare.

Skötselförslag: Tallarna som planterats på lokalen bör dras upp eller avverkas, åtminstone runt torpet där sandödlan påträffades och vid sydsluttningen söder om torpet, där fältskiktet också är som mest lämpligt för sandödlan.

Lokal 15D

Läge: 2,9 km nord-nordväst om Bredåkra kyrka, 1,7 km sydväst om lokal 15C.

Beskrivning: Lokalen är ca 20*100 m stor och utgörs av norra kanten av ett gammalt efterbehandlat sandtag. Planterade tallar, ca 2 m höga, växer i södra och sydöstra delen. Resten av sandtaget är utjämnat och ca 0,5 m höga tallar växer här. Fältskiktet av smalbladigt gräs, johannesört, renfana och hallon är glest i större delen av sandtaget, men i norra kanten där sandödlorna påträffades är det relativt välutvecklat. Lokalen verkar inte särskilt lämplig för sandödlor, men ändå har de kunnat överleva här. Förmodligen har de funnits på lokalen en längre tid, innan sandtaget efterbehandlades.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 12 augusti 2004 observerades två adulta sandödlor och en oidentifierad subadult ödla som troligen också var en sandödla.

Skötselförslag: För att gynna sandödla bör tallarna som planterats på lokalen dras upp eller avverkas, annars kommer de så småningom att skugga hela lokalen och sandödlorna kommer att dö ut.

Lokal 15E

Läge: 1,2 km nord-nordost om Tubbarp, 1,3 km sydväst om Möllenäs och 3,2 km väst-sydväst om lokal 15D.

Beskrivning: Lokalen är ca 150*200 m stor och består av relativt öppen hällmark som betas av kor. Fältskiktet består av smal- och bredbladigt gräs, rödsyra, johannesört, rölleka, fibblor, rödklöver, hallon och björnbär. I mitten av lokalen finns mer jord, och därför är vegetationen här frodigare än på andra hällmarkslokaler. Äggläggningsytor finns fläckvis i skrevor med jord och förna. I sydöstra delen av lokalen, i kanten mot åkern, finns också en zon med bra fältskikt och buskage. I södra slänten växer relativt tät lövskog. Totalt sett verkar lokalen vara lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 20 augusti 2004 observerades en juvenil skogsödla född 2004.

Område 16 Nässjön

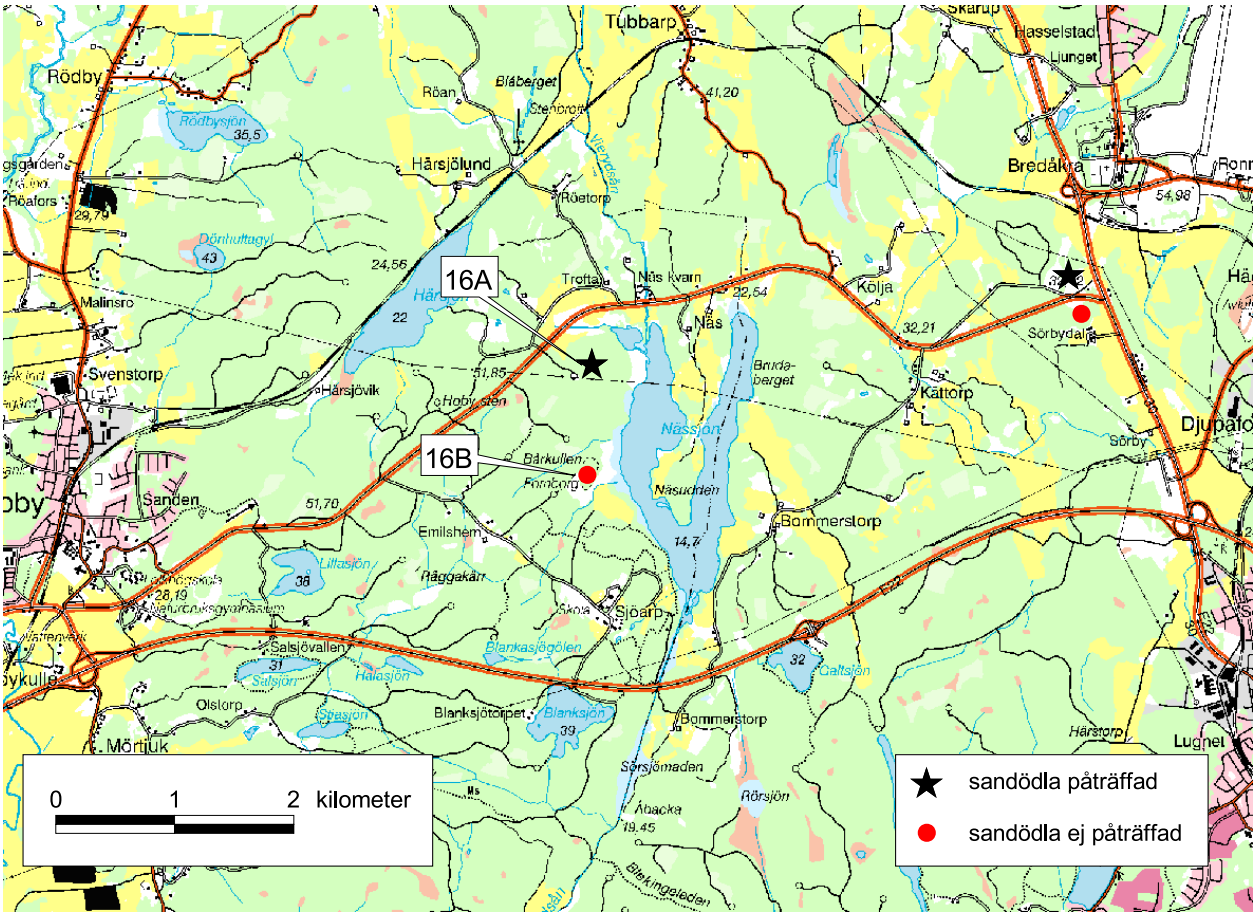

© Kartor Lantmäteriet 2000

Två lokaler inventerades i området vid Nässjön, och sandödlan påträffades på en av dem. Lokalen består av en kraftledningsgata och anslutande hällmarksskog uppe på berget. Det är liksom för de övriga hällmarkslokalerna där sandödlor förekommer okänt hur hällmarken kommer att se ut i framtiden, om den långsamt håller på att växa igen eller om den hålls naturligt öppen. Tack vare kraftledningsgatan har och kommer åtminstone denna del av lokalen att hållas öppen en längre tid.

Lokal 16A

Läge: 4,4 km nordost om Bräkne-Hoby kyrka, 1,2 km nordväst om Näsudden.

Beskrivning: Lokalen är ca 200*200 m stor och utgörs av en kraftledningsgata på ett berg. På toppen av berget breder den lämpliga miljön ut sig, och utgörs här av gles hällmarkskog. Marken täcks av mer jord i kraftledningsgatan och därför finns det mer buskage och fältskikt här. På bergstoppen finns bra fältskikt mest i bergsskrevor och längs kanter. Fältskiktet består av smal- och bredbladigt gräs, rödsyra och björnbär. I västra delen av lokalen finns en vändplan där grusvägen tar slut, och här domineras fältskiktet av rödklöver, harklöver, renfana och tistlar. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis i kraftledningsgatan och i skrevor på bergshällen. Nedanför berget vid vändplanen finns blottad sand. Alla observationer gjordes i kraftledningsgatan, förutom snoken som sågs vid vändplanen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 18 augusti observerades en subadult sandödla, två adulta skogsödlor, en huggorm och en snok.

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga skötselåtgärder eftersom kraftledningsgatan gör att denna del av lokalen hålls öppen, och vid röjningsarbetet blottas sand och jord.

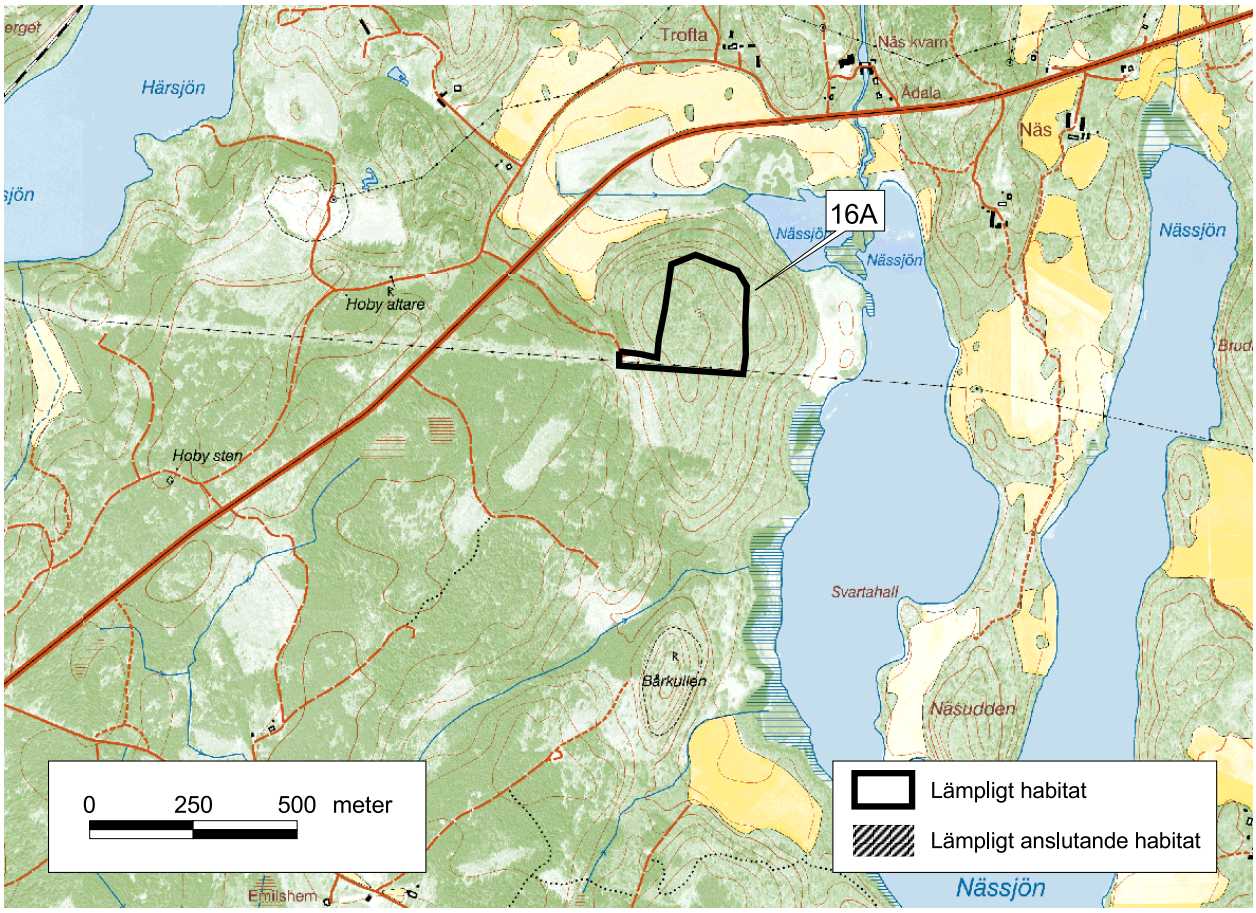

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Lokal 16B

Läge: 700 m väst-nordväst om Näsudden, 800 m söder om lokal 16A.

Beskrivning: lokalen består av öppen hällmark på ett berg. Flera bredkroniga ekar växer på lokalen. Jämfört med 16A finns det inte lika mycket buskage, och fältskiktet är inte lika varierat. Fältskiktet består av smalbladigt gräs, rödsyra, rölleka och kärleksört. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis i bergsskrevor med sandig jord. Lokalen verkar inte lika lämplig för sandödlor som 16A, men borde kunna vara acceptabel.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 18 augusti 2004

Område 17 Bräkne-Hoby

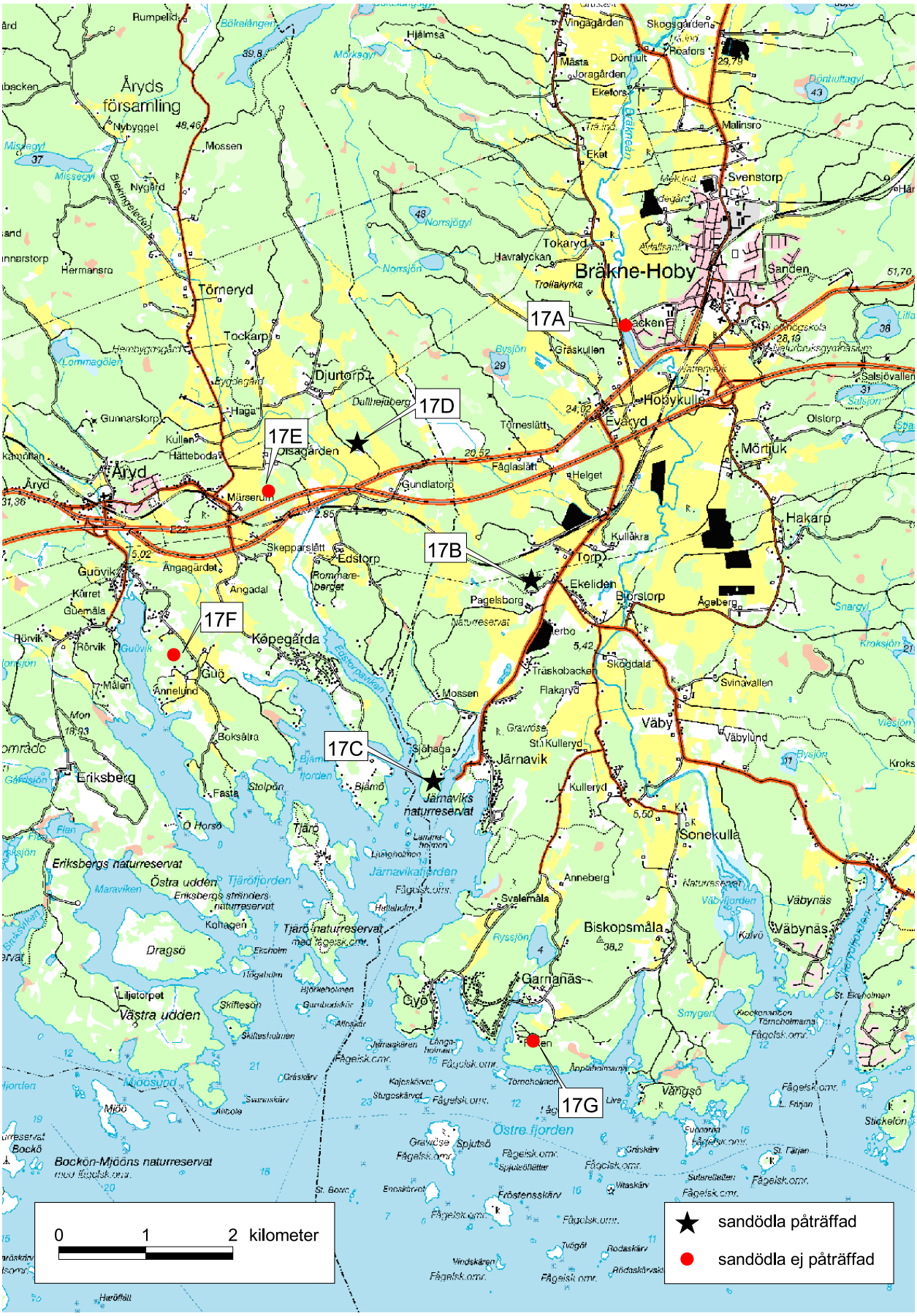

© Kartor Lantmäteriet 2000

I området runt Bräkne-Hoby påträffades sandödlor på tre av de sju inventerade lokalerna. En av dessa utgörs av en kraftledningsgata där sluttningar finns åt både söder och norr. Söder om kraftledningsgatan finns ett område med relativt öppen hällmarksskog. Hela området betas av kor. De två andra lokalerna består av hällmarksskog, den ena lokalen med tätare skog än den andra. Liksom för de övriga hällmarkslokalerna där sandödlor förekommer okänt hur hällmarken kommer att se ut i framtiden, om den långsamt håller på att växa igen eller om den hålls naturligt öppen. Det faktum att den ena lokalen i detta område är beväxt med markant tätare skog än den andra lokalen kan tyda på att de håller på att växa igen, och då kan skötselåtgärder så som röjningar att behövas för att hålla lokalerna öppna.

Lokal 17A

Läge: Vid Evaryds kvarn, 1,1 km väster om Bräkne-Hoby kyrka, 900 m nord-nordost om Evaryd.

Beskrivning: Av Evaryds kvarn finns ingenting kvar förutom rester av grunden. På lokalen växer högt gräs och nässlor, och den beskuggas till största delen av träd. En kraftledningsgata går precis öster om lokalen, men i den växer ett högt fältsikt av hallon och nässlor. Dessutom har den nyligen röjts på hassel som lämnats kvar och täcker marken till ca 80 %. Lokalen är i dagsläget inte lämplig för sandödlor, men det har förmodligen varit mer öppet när kvarnen var i bruk.

Tidigare fynd av sandödla: Enligt ArtDatabanken påträffades ett exemplar av sandödla här 1969.

Observationer: Inga.

Lokal 17B

Läge: 3,5 km sydväst om Bräkne-Hoby kyrka, 1,1 km nordväst om Björstorp.

Beskrivning: Lokalen är ca 100* 200 m stor och består av en kraftledningsgata i ostnordost-västsydvästlig riktning och ett område med relativt öppen hällmarksskog söder om denna. Kraftledningsgatan sluttar svagt mot norr på många ställen, men sydsluttingar finns också. Sandödleobservationen gjordes i kanten av kraftledningsgatan i nordöstra delen av lokalen. Lokalen betas av kor, så på plana ytor är fältskiktet ganska kort, men vid buskage och kanter är det mer välutvecklat. Fältskiktet består av smal- och bredbladigt gräs, rödsyra, örnbräken, fibblor och björnbär. Jordskiktet är fläckvis ganska tjockt. Äggläggningsytor finns också fläckvis där jorden blottas. Söder om lokalen går en mindre grusväg, och i kanten av den finns också ett välutvecklat fältskikt.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 20 augusti observerades en subadult sandödlehane och ett prassel hördes.

Skötselförslag: I dagsläget behövs inga åtgärder. På grund av kraftledningsgatan hålls den delen av lokalen öppen, och fortsatt bete håller resten av hällmarken öppen.

Lokal 17C

Läge: Inom Järnaviks naturreservat, på västra uddens spets, söder om Sjöhaga.

Beskrivning: Lokalen är ca 200*250 m stor och består av öppen hällmark. Fältskiktet av smalbladigt gräs och rödsyra och ganska kort generellt sett eftersom området betas av kor, men vid kanter och buskage är det mer välutvecklat. Busk- och trädskiktet domineras av en och ek med inslag av diverse lövträslag. Blottad jord kommer fram fläckvis, och utgör potentiella äggläggningsytor. Det finns flera anslutande liknande lämpliga miljöer i närheten som sandödlor säkert också kan förekomma i. Om området varit mer öppet tidigare har säkert de lämpliga miljöerna varit en större sammanhängande yta.

Tidigare fynd av sandödla: Lars-Göran Olsén uppger förekomst av sandödla på lokalen för 6-7 år sedan.

Observationer: Vid besöket den 26 juli 2004 observerades en adult sandödla. En huggorm sågs precis utanför lokalen.

Skötselförslag: Inga skötselåtgärder behövs i dagsläget. Om lokalen håller på att växa igen kan röjningar behövas.

Lokal 17D

Läge: 2,8 km ost-nordost om Åryd kyrka, 800 m sydost om Djurtorp.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 75*150 m stort område med relativt öppen hällmark på ett berg. Slänterna nedanför lokalen täcks av tät lövskog. Stora ytor av lokalen täcks av enbart smalbladigt gräs, men vid buskagekanter och i skrevor finns inslag av rödsyra och stensöta. Busk- och trädskiktet domineras av en, ek, och tall och täcker större ytor av lokalen än vid andra besökta hällmarkslokaler. Potentiella äggläggningsytor finns i bergsskrevor med jord och förna.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besökt den 17 augusti 2004 observerades en adult sandödla och en adult skogsödla.

Skötselförslag: Om lokalen växer igen ytterligare kan röjningar behövas för att populationen ska leva kvar.

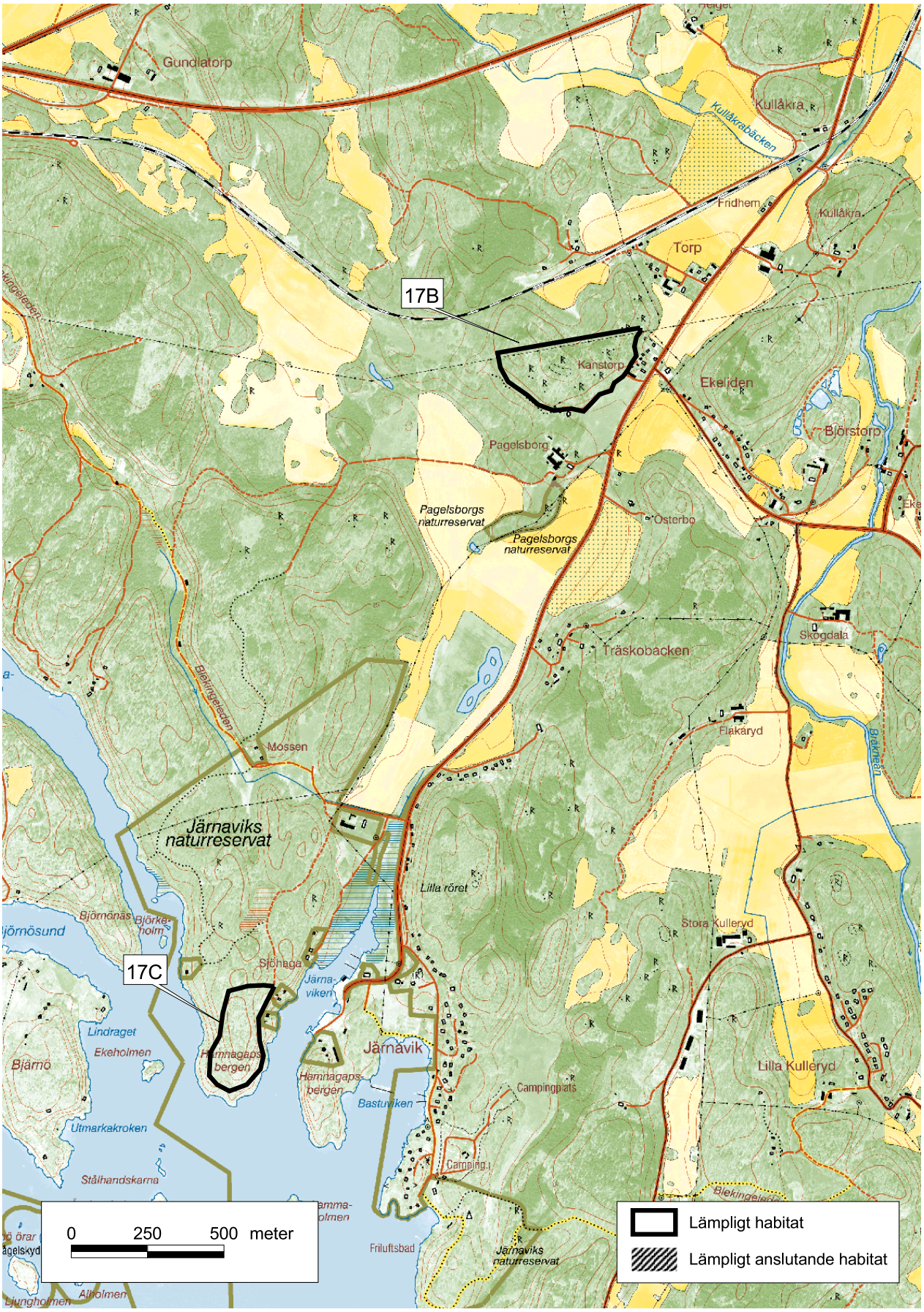

© Kartor Lantmäteriet 2000

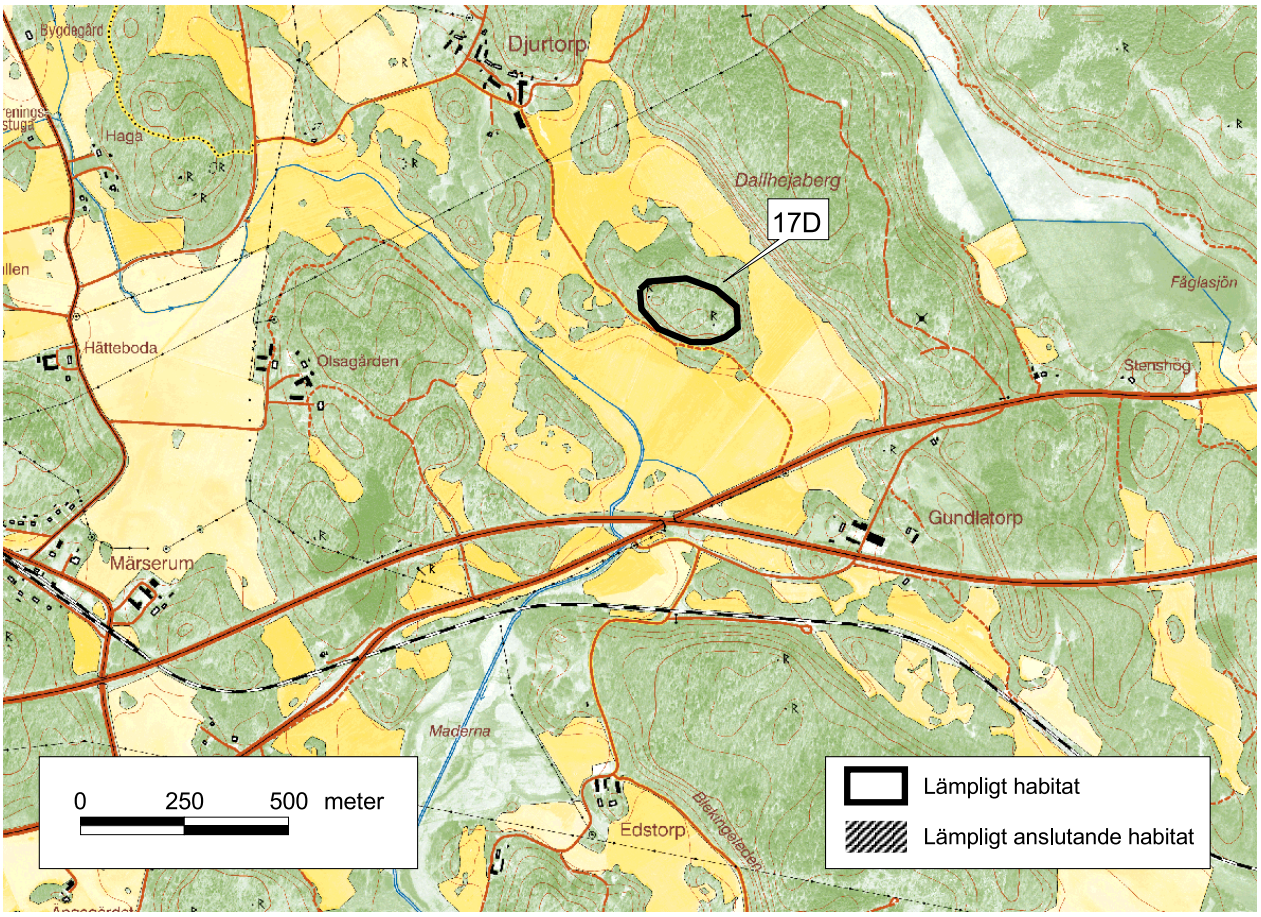

© Kartor Lantmäteriet 2000

Lokal 17E

Läge: 1,75 km öster om Åryd kyrka, 1,2 km sydväst om Djurtorp.

Beskrivning: Lokalen är ca 75*200 m stor och utgörs av relativt öppen hällmark. Jordtäcket är tjockare än på exempelvis 17D och fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, fibblor, rödsyra, örnbräken, rölleka, vitklöver och björnbär är därför frodigare. Området betas av kor och det växer ganska mycket slånbärsbuskar på lokalen. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis och i bergsskrevor med jord och förna. Lokalen verkar lämplig för sandödlor, dock sluttar större delen av den mer mot väster än mot söder.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 17F

Läge: Vid Guö, 1,9 km syd-sydost om Åryd kyrka, 1,5 km väster om Köpegårda.

Beskrivning: Lokalen är ca 150*150 m stor och består av relativt öppen hällmarksskog. I bergsslänten växer tät lövskog. Fältskiktet består av smalbladigt gräs, rödsyra, hallon och kaprifol. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis i bergsskrevor med jord och förna. Det finns ganska mycket buskar, främst en och ek, fältskiktet är varierat och en del ris ligger på marken. Lokalen verkar fullt lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 17G

Läge: Vid Pilken, söder om Järnavik, 500 m nordost om Törneholmen.

Beskrivning: Lokalen utgörs av ett ca 200*250 m stor område med relativt öppen hällmark. Fältskiktet består av smalbladigt gräs och rödsyra. Jämfört med lokal 17D finns det inte lika mycket fältskikt och lokalen är mer igenväxt av främst en, ek, bok och björk. Potentiella äggläggningsytor finns i bergsskrev med jord och förna. Lokalen verkar vara acceptabel för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Enligt Åke Widgren har Ingrid Grahn-Nilsson och närboende observerat sandödlor vid Pilken de senaste fem åren. Först efter inventeringens slutförande erhölls mer detaljerad information om fyndlokalens läge, och det visade sig att det inte är vid den inventerade lokalen som sandödlor observerats. Den lokal som Ingrid Grahn-Nilsson avser ligger nära ett torp ca 800 m öster om Pilken. Koordinaterna för denna lokal är enligt Åke Widgren X=145600 och Y=622530.

Observationer: Inga.

Område 18 Karlshamn

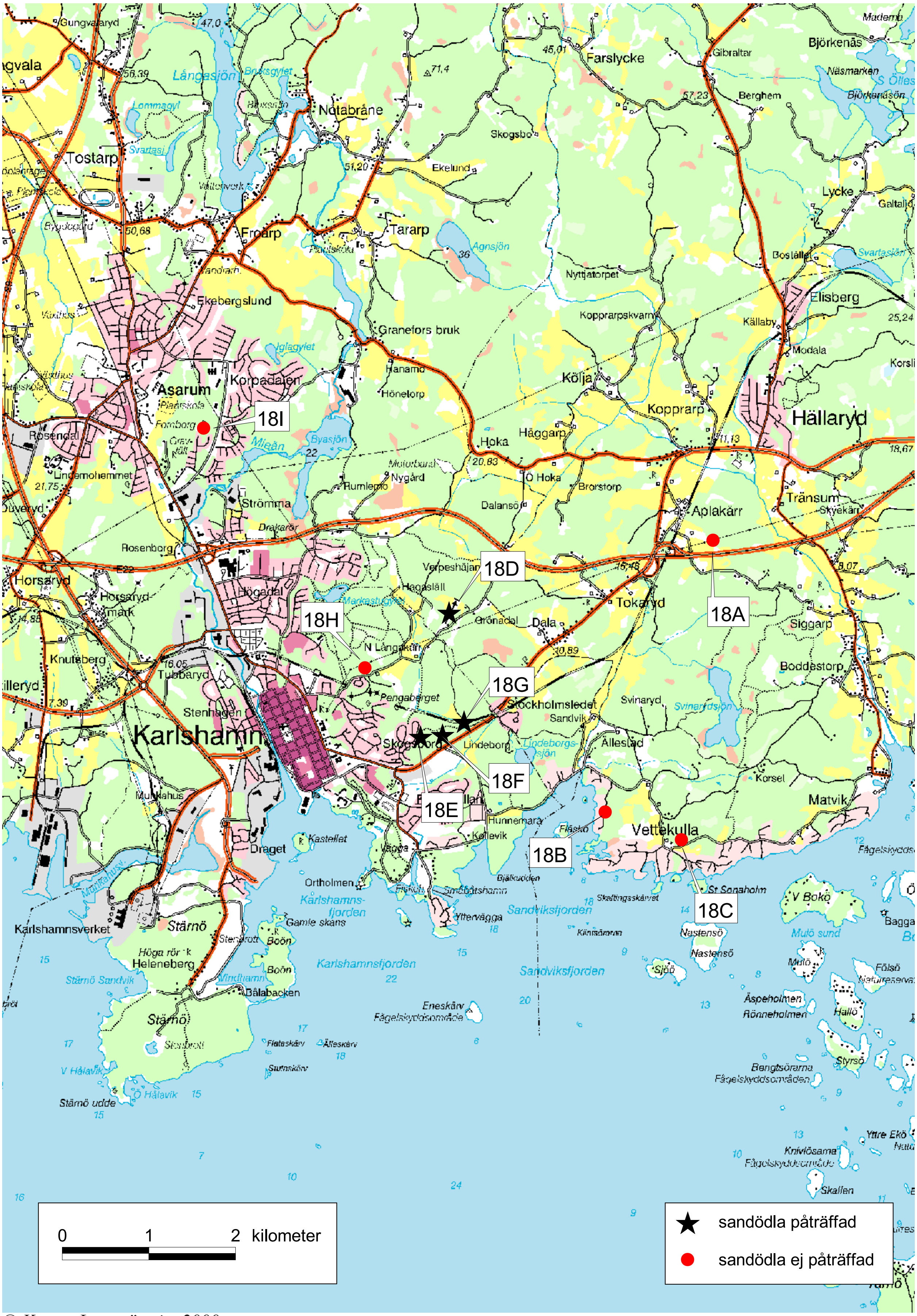

© Kartor Lantmäteriet 2000

Nio lokaler inventerades i området runt Karlshamn, och sandödlor förekommer på fyra av dem. Två av lokalerna består av skjutbanor av olika storlek, en av lokalerna är en liten öppen yta vid en järnvägsräls och en lokal utgörs av en trädgård. Vid de båda skjutbanelokalerna påträffades sandödlorna vid skjutvallarna där det finns gott om äggläggningsytor, och längs kanterna är fältskiktet välutvecklat. Lokalen vid järnvägsrälsen är ganska liten, men det finns både blottad sand och ytor med välutvecklat fältskikt. Trädgårdslokalen är också relativt liten, men växtligheten är varierad och klipphällen ligger bar på flera ställen, vilket gör den mycket lämplig för sandödlor.

Lokal 18A

Läge: 1,8 km syd-sydost om Hällaryd kyrka, 1,4 km nordost om Tokaryd.

Beskrivning: Lokalen är ca 30*150 m och utgörs av en kraftledningsgata i ost-nordost-västsydvästlig riktning. På berget i övrigt växer relativt tät talldominerad skog, och där växer det även ganska mycket blåbär. Kraftledningsgatan har röjts nyligen, så det ligger mycket ek- och björkris på marken. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis där jord blottas. Fältskiktet består av ljung, smalbladigt gräs, rödsyra, starr och örnbräken. Lokalen verkar acceptabel som sandödlemiljö, dock är den ganska liten.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 18B

Läge: Västra delen av Vettekulla, 600 m nordost om Fläskö.

Beskrivning: Lokalen är ca 200*500 m stor och består av ett öppet hällmarksom-råde precis vid vattnet samt två kullar norr om detta vilka är mer skogsbeväxta och betas av hästar. Mellan kullarna och vid kanterna finns mer solbelysta ytor med välutvecklat fältskikt. Det öppna området vid stranden hör delvis till en trädgård. Fältskiktet består av smalbladigt gräs, johannesört, rödklöver, rödsyra och hallon. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis och i bergsskrevor. Lokalen verkar acceptabel för sandödlor, främst vid stranden och vid kanter och småvägar i resten av lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Den 31 maj 2003 publicerade Blekinge Läns Tidning en artikel om ett sandödlefynd hos familjen Höglund vid Vettekulla.

Observationer: Vid första besöket den 27 juli 2004 observerades fem kopparödlor.

Lokal 18C

Läge: 800 m ostsydost om lokal 18B, på Matviksvägen 17.

Beskrivning: Lokalen är ca 30*50 m stor och består av öppen hällmark i anslutning till en trädgård. Runt lokalen växer hällmarkskog, men i dagsläget är den för tät för sandödlor. Fältskiktet består av smalbladigt gräs och stensöta. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis och i bergsskrevor. Lokalen sluttar mot väster, och skulle möjligtvis kunna vara acceptabel som sandödlemiljö. Eventuellt har sandödlor trängts ut hit när resten av skogen växt igen.

Tidigare fynd av sandödla: Boende uppgav att katten kommit hem med en dödad sandödla detta år.

Observationer: Inga.

Lokal 18D

Läge: 2,2 km nordost om Karlshamns kyrka, 1,2 km väst-nordväst om Dala.

Beskrivning: Lokalen är ca 75*350 m stor och består av en pistolskyttebana i södra delen av lokalen samt en stor skjutbana i nordost-sydvästlig riktning norr om den. Skjutbanevallar finns i den norra kanten av den stora skjutbanan samt i norra, södra och västra delen av pistolskyttebanan. Fältskiktet består av smalbladigt gräs, johannesört, kirskål och hallon, och är mest välutvecklat i anslutning till skjutvallarna och skjutbanornas kanter. Sydsluttande äggläggningsytor finns i skjutvallarna i båda delar av lokalen där stenig grusig sand blottas. Sandödlor påträffades både vid pistolskyttebanan och vid den stora skjutbanans vall. Eventuellt kan de sprida sig mellan de båda områdena via kantzoner, men det mesta av lokalens centrala delar utgörs av klippt gräsmatta.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 27 juli 2004 observerades en adult och en subadult sandödla.

Skötselförslag: Skjutbanan bör hållas i bruk, vilket gör att skjutvallarna med äggläggningsytor inte växer igen. Om vegetationen längs kanterna och vid skjutvallarna klipps bör det göras enligt ett roterande system där olika delområden klipps vid olika tid på sommaren.

Lokal 18E

Läge: Vid Östra Skogsborg, 1,5 km öster om Karlshamns kyrka och 250 m söder om järnvägen.

Beskrivning: Lokalen utgörs av en ca 75*75 m stor trädgård i anslutning till hällmarkskogen. Bar häll och klippblock ligger omväxlande med ett välutvecklat

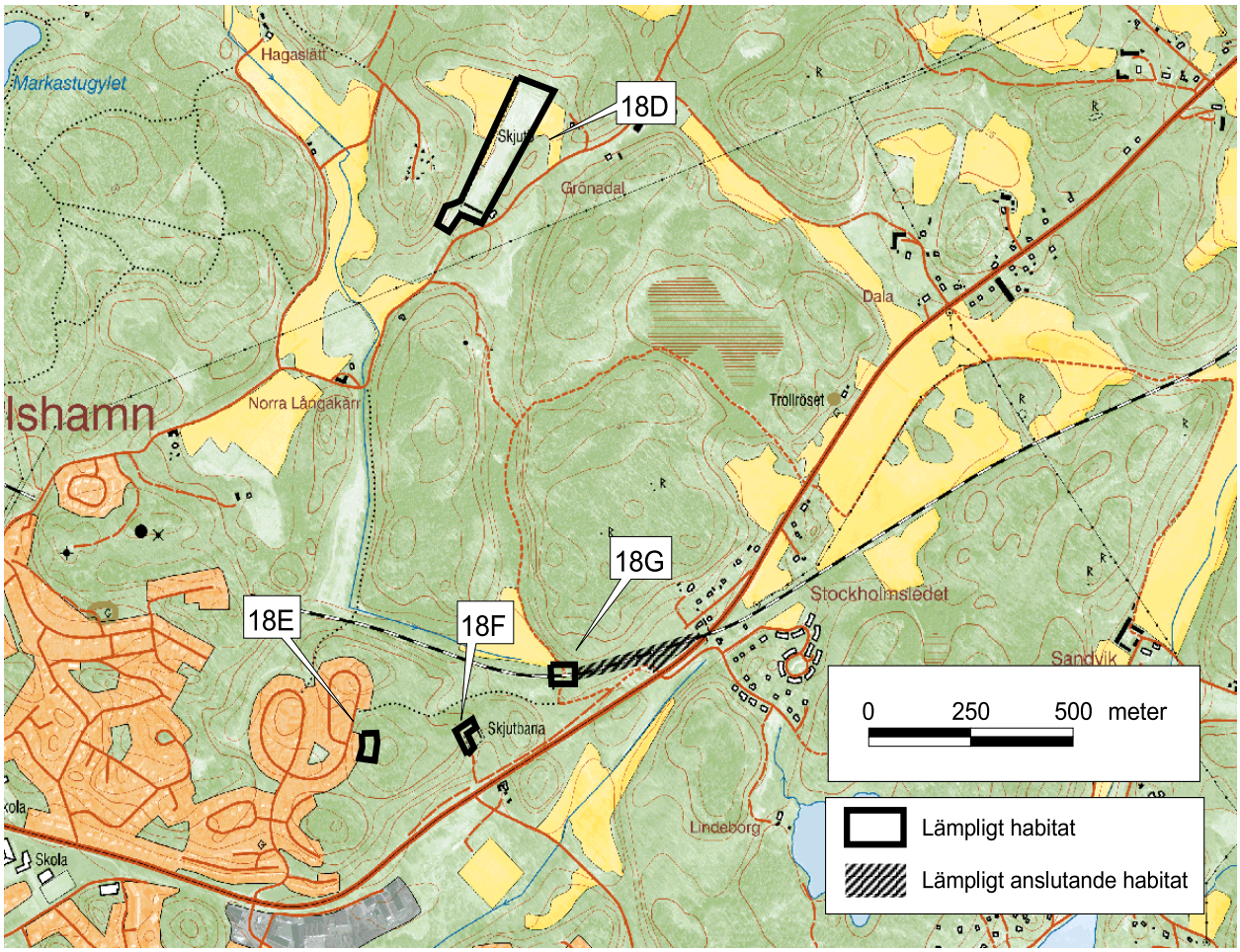

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

fältskikt av smalbladigt gräs, rödsyra, johannesört och diverse trädgårdsväxter. Buskskiktet består av rönn, gullris, kaprifol och andra trädgårdsbuskar och växer spritt över hela lokalen vilket gör vegetationen varierande. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis och i bergsskrevor. Lokalen verkar mycket lämplig för sandödlor. Inga observationer av sandödlor gjordes vid besöket, men Åke Lindquist som bor på tomten observerar sandödlor årligen och har fotograferat många av dem. Mellan lokalen och lokal 18F växer hällmarksskog. Förmodligen har den varit mer öppen tidigare, men i dag är den för tät för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Enligt Åke Lindquist gjordes den första observationen av sandödla ca 1975, då träden glesades ur. Därefter har de observerats årligen på lokalen.

Observationer: Vid besöket den 27 juli 2004 observerades en kopparödla.

Skötselförslag: Inga åtgärder behövs i dagsläget.

Lokal 18F

Läge: 1,8 km öster om Karlshamns kyrka, 900 m väst-nordväst om Lindeborgssjön och 200 m öster om lokal 18E.

Beskrivning: Lokalen är en ca 50*75 m stor pistolskyttebana. Skjutvallarna i lokalens nordvästra del sluttar mot nordost och sydväst. Grusig sand blottas här på många ställen. Fältskiktet består av smalbladigt gräs, hallon, nässlor, snärjmåra och fräken och är välutvecklat i anslutning till vallarna. Mitten av lokalen består till största delen av klippt gräsmatta. Söder om lokalen går en mindre väg, och fält-skiktet här är välutvecklat och solbelyst. Mellan lokalen och denna väg växer relativt tät lövskog. Ingen säker observation av sandödla gjordes vid besöket, men Sven-Åke Berglind observerade sandödlor på lokalen 2003 och Åke Lindquist hittade och fotograferade en överkörd sandödlehona vid den mindre vägen söder om lokalen våren 2004, så den kan ändå anses som en säker sandödlelokal. Enligt Åke Lindquist ses dessutom sandödlor årligen av medlemmar i pistolskytteföreningen.

Tidigare fynd av sandödla: Enligt Åke Lindquist har medlemmar i pistolskytteföreningen observerat sandödlor på lokalen ända sedan skytteverksamheten startade 1942.

Observationer: Vid besöket den 27 juli 2004 hördes ett prassel vid skjutvallen som troligen var en sandödla.

Skötselförslag: Skjutbanan bör hållas i bruk, vilket gör att skjutvallarna med äggläggningsytor inte växer igen. Om vegetationen längs kanterna och vid skjutvallarna klipps bör det göras enligt ett roterande system där olika delområden klipps vid olika tid på sommaren.

Lokal 18G

Läge: 2 km öster om Karlshamns kyrka, 300 m nordost om lokal 18F.

Beskrivning: Lokalen är ca 30*30 m stor och utgörs av en öppning vid järnvägsspåret där en stig korsar järnvägen. Fältskiktet av smalbladigt gräs, rödklöver, fräken och hallon är välutvecklat. Längs järnvägsspåret är fältskiktet ganska glest, men sandödlorna kan säkert sprida sig längs järnvägen trots detta. Det finns gott om potentiella äggläggningsytor inom lokalen då det är gott om blottad sydsluttande solbelyst sand. Uppe på berget norr om lokalen finns relativt öppen hällmarkskog, men blandskogen runt detta område och runt lokalen är tät. Lokalen är lämplig för sandödlor, dock är den väldigt liten.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 20 augusti 2004 observerades två adulta sandödlor, en hane och en hona.

Lokal 18H

Läge: 1,1 km nordost om Karlshamns kyrka, 1,2 km nordväst om lokal 18F.

Beskrivning: Lokalen är ca 150*150 m stor och utgörs av öppen hällmark uppe på ett berg. Fältskiktet av smalbladigt gräs, ljung, stensöta och johannesört är välut-vecklat i bergsskrevor och vid buskage, i övrigt är det ganska glest. Träd- och buskskiktet består främst av en, tall och ek. Äggläggningsytor finns i bergsskrevor med jord och förna. Lokalen verkar acceptabel för sandödlor. Dock är fält- och buskskiktet lite för sparsamt.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 18I

Läge: 3,4 km nord-nordväst om Karlshamns kyrka, 900 m sydost om Asarums kyrka.

Beskrivning: Lokalen är ca 150*150 m stor och utgörs av ett gravfält och hällmarksskog på berget norr om gravfältet. Skogen på berget som domineras av en, ek, tall, gran och björk är relativt gles och fältskiktet av kruståtel och ljung är välutvecklat. Gravfältet är mer öppet och fältsiktet av smalbladigt gräs, liljekonvalj, johannesört och örnbräken är välutvecklat över i princip hela området. Flera bredkroniga ekar växer på gravfältet och i bergskanten vilket tyder på att området varit öppet en längre tid. Potentiella äggläggningsytor finns fläckvis där jorden blottas.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Område 19 Mörrum

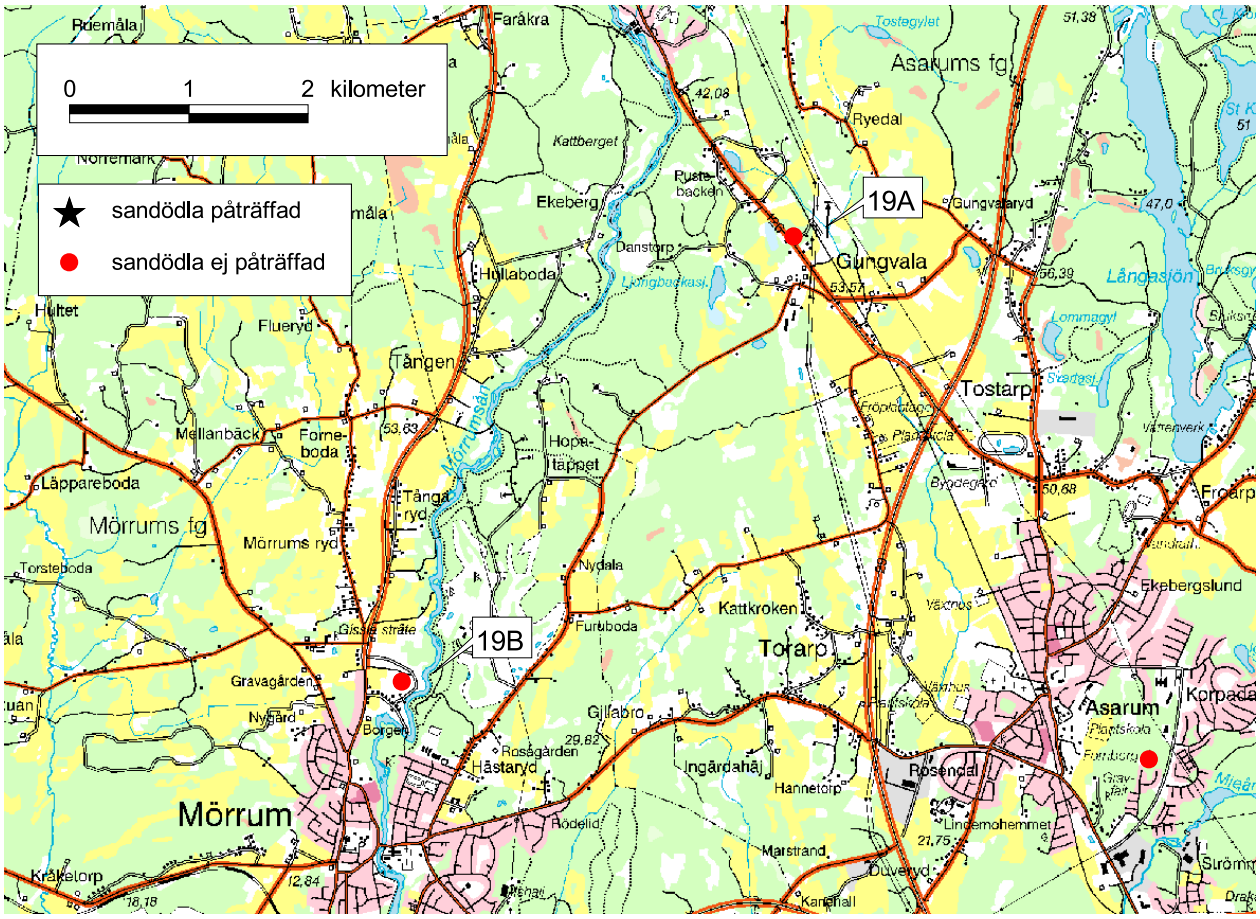

© Kartor Lantmäteriet 2000

Lokal 19A

Läge: 2,8 km sydost om Svängsta kyrka, 700 m nordost om Ljungbackasjön.

Beskrivning: Lokalen är ett 75*75 m stort gammalt sandtag. Grus, jord och stubbar har tippats i mitten av lokalen. Fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, maskrosor, kirskål, johannesört, rölleka, rödklöver, fibblor, mjölkört, gråbo, nässlor och tistlar är mestadels högt, men omväxlande av lämplig höjd. Äggläggningsytor finns på flera ställen där sanden blottas. Lokalen verkar vara lämplig för sandödlor, men är ganska liten

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 19B

Läge: 1,5 km norr om Mörrums kyrka, 300 m väster om Mörrumsån.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 100*400 m stort sandtag som delvis fortfarande är i bruk. Fältskiktet är mestadels glest och kort, men uppe på norra kanten finns områden med välutvecklat fältskikt av smal- och bredbladigt gräs, renfana, vit sötväppling, kanadensiskt gullris, harklöver, gullklöver och fibblor. Äggläggningsytor med sydsluttande blottad sand finns på ett flertal ställen. Lokalen verkar lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 13 augusti 2004 observerades en kopparödla. Därtill insamlades en hona av vitklöversandbi (*Andrena albofasciata*).

Område 20 Listerlandet

0 1 2 kilometer

★ sandödla påträffad

● sandödla ej påträffad

© Kartor Lantmäteriet 2000

Efter inventeringens avslutande erhölls information om några rapporter om sandödla i denna del av länet. Dessa bör beaktas med reservation och måste verifieras. En rapport finns från Norje, och en från Torsö. Några lokaler besöktes under inventeringen i närheten av Torsö utan att sandödlor eller fler lämpliga miljöer än de besökta hittades. I Ahlén et al. (1995) finns en markering på utbredningskartan för sandödla i närheten av Valje. På denna karta finns dock även vissa okritiska punkter för fynd av sandödla.

Lokal 20A

Läge: 4,5 km nordost om Mjällby kyrka, 200 m söder om Lörbyskog.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 100*100 m stort gammalt sandtag. Fältskiktet av smalbladigt gräs, harklöver, fibblor, stort kungsljus, renfana, hallon, johannesört och hästhov är glest i mitten, men välutvecklat längs de flesta kanterna. Bäst miljö finns i västra delen. Äggläggningsytor finns på flera ställen med sydsluttande blottad sand. Uppe längs kanten växer tallar, 1-3 meter höga. I norra slänten finns backsvalebon. Lokalen verkar vara lämplig för sandödlor. Bara ett besök gjordes, men eftersom vädret var fördelaktigt borde sandödlor ha observerats om de fanns på lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga. Däremot sågs respektive infångades en hanne av mindre fibblebi och vitklöversandbi.

Lokal 20B

Läge: 1,5 km nordost om Lörby, 600 m söder om lokal 20A.

Beskrivning: lokalen är ett ca 100*200 m stort gammalt sandtag. Norra delens slänter är utjämnade och tallar håller på att växa upp. Fältskiktet av smalbladigt gräs, harklöver, johannesört, fibblor, renfana, hallon och kanadensisk gråbinka är mestadels glest, men fläckvis längs kanterna är det mer välutvecklat. Potentiella äggläggningsytor finns på flera ställen, dock finns inga sluttningar rakt mot söder. Lokalen skulle kunna vara acceptabel för sandödlor, men frånvaron av riktigt bra äggläggningsytor och det sparsamma fältskiktet gör att den inte är helt bra. Bara ett besök gjordes, men eftersom vädret var fördelaktigt borde sandödlor ha observerats om de fanns på lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 13 augusti observerades en adult och en juvenil skogsödla. Därtill insamlades en hona av harklöversidenbi (*Colletes marginatus*) (VU) i sydvästra slänten av täkten.

Lokal 20C

Läge: 4,2 km sydväst om Klockskogs kyrkogård, 2,3 km söder om Hulta gård.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 100*100 m stort öppet område väster om att stort grustag där dammar nu anlagts. Fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, fältmal-ört, stor ängssyra, renfana, harklöver och gullucern är välutvecklat och varierat. Potentiella äggläggningsytor finns i grusvägen som går runt i lokalen. Området är plant, men östra delen sluttar mot öster ner mot dammarna. Lokalen verkar vara lämplig för sandödlor. Bara ett besök gjordes, men eftersom vädret var fördelaktigt borde sandödlor ha observerats om de fanns på lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 13 augusti 2004 observerades tre juvenila skogsödlor.

Lokal 20D

Läge: 3,8 km väster om Mjällby kyrka, 500 m sydsydost om lokal 20C.

Beskrivning: Lokalen är ca 20*300 m stor och utgörs av den norra kanten av ett sandtag som fortfarande är i bruk. Fältskiktet av smal- och bredbladigt gräs, gråbo, renfana, getväppling, fältmalört, vit sötväppling och gul fetknopp är välutvecklat och varierat. I sluttningen finns sydsluttande äggläggningsytor med blottad sand på många ställen. Lokalen verkar vara lämplig för sandödlor. Bara ett besök gjordes, men eftersom vädret var fördelaktigt borde sandödlor ha observerats om de fanns på lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 20E

Läge: 2,8 km nordväst om Sillnäsnabben, 700 m sydost om Västra näs.

Beskrivning: Lokalen utgörs av en badplats och en beteshage precis vid stranden. Fältskiktet är kort och glest, och det finns nästan inga platser för ödlorna att gömma sig på. Vid stranden växer vass och åkervinda högt. Lokalen verkar inte lämplig för sandödlor.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 20F

Läge: 1,2 km nordost om Sillnäsnabben, 1,3 km väster om Västra Torsö.

Beskrivning: Lokalen är en ca 30*175 m stor strandzon. Fältskiktet av strandråg, smalbladigt gräs, starr, fibblor, rödsyra och gråbo är välutvecklat och varierat. Blottad sand finns på många ställen, men på de flesta är den utsatt för ganska kraftigt slitage. I västra delen av lokalen finns ett område med sanddyner, gruppvisa träd och mer gräsdominerat fältskikt. Här finns många lämpliga sydsluttande äggläggningsytor. Lokalen verkar lämplig för sandödlor. Bara ett besök gjordes, men eftersom vädret var fördelaktigt och skogsödlor observerades borde sandödlor ha setts om de fanns på lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Vid besöket den 13 augusti 2004 observerades tre adulta och en juvenil skogsödla. Därtill sågs >15 larvgropar av mindre myrlejonslända, samt flera exemplar av rovflugan *Philonicus albiceps*.

Lokal 20G

Läge: 1,3 km nordost om Sillnäsnabben, 150 m norr om lokal 20F.

Beskrivning: Lokalen är ca 5*150 m i öst-västlig riktning, och utgörs av kanten mellan blandskogen och en sandig åker. En vall och en potatisåker skiljer lokalen från lokal 20F. Potentiella äggläggningsytor finns på många ställen där sanden blottas. Det växer gott om nyponsnår och buskar av andra lövträslag och fältskiktet är välutvecklat. Lokalen verkar vara mycket lämplig för sandödlan. Bara ett besök gjordes, men eftersom vädret var fördelaktigt borde sandödlor ha observerats om de fanns på lokalen.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Lokal 20H

Läge: 400 m väster om Västra Torsö, 900 m öster om lokal 20F.

Beskrivning: Mycket lång, ca 10 m bred sandstrand som uppåt begränsas av en ca 20 m bred bård med strandråg och vass, gråbo och tistlar. Norr om lokalen finns ett sanddynsområde, som är helt beväxt med tall och bergtall. Lokalen verkar inte lämplig för sandödlor.

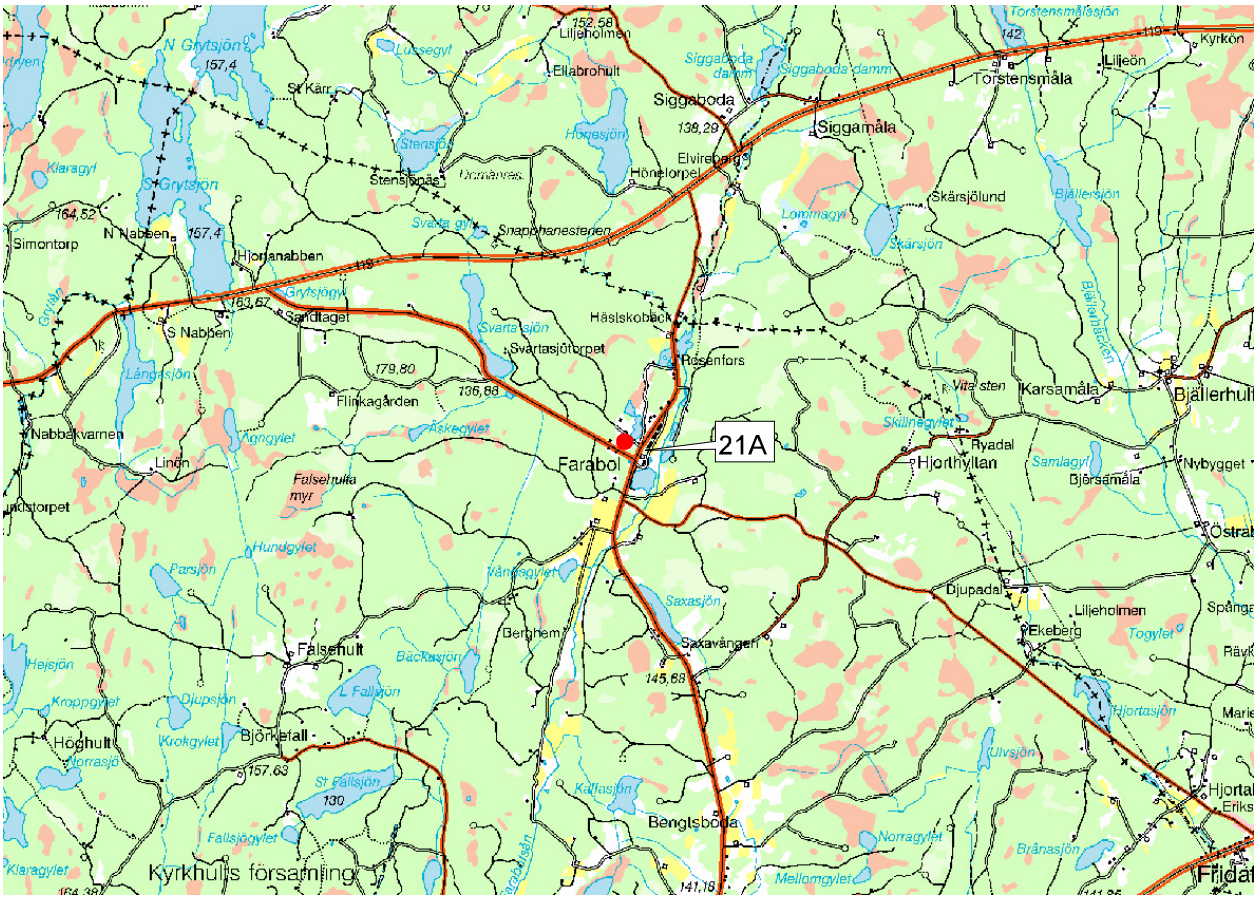

© *Kartor Lantmäteriet 2000*

Lokal 21A

Läge: Norr om Farabol, 1,6 km öster om Äskegyltet och 1 km nord-nordost om Vångagyltet.

Beskrivning: Lokalen är ett ca 100*100 m stort gammalt sandtag som används som uppläggningsplats för jord, sten och grus. Det finns många vallar med ett välutvecklat fältskikt av smal- och bredbladigt gräs, starr, fibblor, hallon, fingerborgsblomma, johannesört, gulmåra och gulsporre. Sydsluttande äggläggningsytor finns på många ställen där sanden blottas. Lokalen verkar lämplig för sandödlor. Bara ett besök gjordes, men eftersom vädret var fördelaktigt borde sandödlor ha observerats om de fanns på lokalen. Det har funnits flera sandtag i närheten. Det söder om lokalen är helt igenväxt av blandskog. Norr om lokalen finns några grushögar vid en damm, men fältskiktet är dåligt utvecklat.

Tidigare fynd av sandödla: Inga dokumenterade.

Observationer: Inga.

Diskussion

Inventeringens begränsningar och brister

Syftet med inventeringen var att kartlägga lämpliga sandödlelokaler i länet samt fastställa närvaro/frånvaro av sandödlor. Inga försök till skattning av populationsstorlekar gjordes eftersom de tar långt längre tid än vad som fanns till förfogande. Inventeringen genomfördes under en förhållandevis kort tid under sommaren. Eftersom fältarbetet delades upp på tre perioder var vädret skiftande mellan perioderna. Även om vädret var mycket varmt vissa dagar besöktes lokalerna vid flera tillfällen och under flera perioder, så negativ inverkan av allt för varmt väder för påvisandet av sandödlor bör inte ha varit så stor. Vid allt för varmt väder tillbringar ödlorna mer tid i skuggande vegetation och är därför svårare att upptäcka (Moulton & Corbett 1999).

På grund av vaga lokalbeskrivningar för vissa tidigare sandödleobservationer besöktes inte alla dessa. De icke besökta lokalerna är: Rödeby, Hjortsberga s:n Vämö i Karlskrona och Åkeholm. Alla dessa lokaler refereras till av Gislén och Kauri (1959). Först efter inventeringens slutförande erhölls utförligare information om några ytterligare fyndlokaler som inte kunde besökas, se vidare nedan.

Om ytterligare inventeringar gjordes skulle sannolikt fler lokaler med sandödla hittas, främst inom de områden där sandödlan redan påträffats. Inom de flesta områden finns säkert flera lokaler med lämpliga miljöer som inte besöktes under denna inventering. Flygbilder användes under inventeringen i kombination med topografiska kartor för att lokalisera blottad sand och lämpliga miljöer liknande de där sandödlor redan påträffats, exempelvis lagom öppen hällmark. Eftersom sand, grus och hällmark finns över stora områden av Blekinge län hade det varit mycket tidsödande att gå igenom flygbilder över alla dessa, så därför användes flygbilder främst i områden där sandödlor redan förekommer. Om flygbilder användes i större utsträckning skulle det förmodligen vara ett bra hjälpmedel för att finna ytterligare sandödlelokaler. Särskilt lokalerna som inte besöktes på grund av vaga lägesbeskrivningar kan vara värdefulla att undersöka med hjälp av flygbilder för att hitta eventuella områden med lämpliga miljöer.

Förändringar i sandödlans förekomst i Blekinge län

Ej besökta lokaler med tidigare fynd av sandödla

Gislén och Kauri (1959) anger endast muntliga källor för förekomst i Rödeby, Hjortsberga s:n i Johannishus, på Vämö i Karlskrona och i Åkeholm. På grund av dessa vaga lägesbeskrivningar besöktes inte lokalerna. Ulf Lundgren uppger att sandödlan förekom vid Mörtsjöåsen (lokal 5A) nordost om Rödeby för ca 15 år sedan, så möjligtvis kan det vara den lokalen som Gislén och Kauri hänvisar till med Rödeby.

Först efter inventeringens slutförande erhölls utförligare information om några ytterligare fyndlokaler som inte kunde besökas. Den ena lokalen är vid Pilken sö-der om Järnavik. Den inventerade lokalen i området (17G) är inte som först antogs den lokal där sandödlor tidigare observerats, utan fyndplatsen ligger istället ca 800 m öster om Pilken nära ett torp (X=145600 Y=622530). Den andra lokalen, där en sandödla observerats av Ingrid Grahn-Nilsson år 2004, är i Mältan, söder om Rödeby, i vägkanten av Inglatorpsvägen (X=148905 Y=623395). Troligtvis förekommer sandödlor vid båda dessa lokaler.Information om några fyndlokaler i Sölvesborgs kommun erhölls också efter inventeringen slutförts. Dess uppgifter bör dock beaktas med reservation tills de verifierats. Se vidare under Resultat och område 21; Listerlandet.

Tidigare fyndlokaler utan sandödlefynd vid denna inventering

Gunnar Strömberg och Ulf Lundgren uppger att sandödla förekommit norr om Höga sand (lokal 1A). Lokalen besöktes två gånger vid fördelaktig väderlek utan att några observationer gjordes, så förmodligen finns de inte kvar. I dag utgörs lokalen av dikeskanterna i en korsning och den är följaktligen ganska liten, men tidigare har området troligen varit mer öppet och eventuellt kan ett mindre sandtag ha funnits på lokalen. Dessa områden runt lokalen är nästan helt igenväxta av tallskog idag.

Åke Widgren anger förekomst av sandödla vid Hallarumsviken (lokal 4A), och Ulf Lundgren uppger att sandödla fanns på lokalen för ca 20 år sedan. Lokalen besöktes vid tre tillfällen under denna inventering utan att sandödlor observerades. Lokalen är öppen och verkar ännu vara lämplig för sandödlor, främst i kantzonerna inom lokalen.

Ulf Lundgren uppger att sandödla fanns vid Mörtsjöåsen (lokal 5A) för ca 15 år sedan. Lokalen besöktes bara vid ett tillfälle, men inga sandödlor observerades. En oidentifierad ödla hördes prassla i vegetationen, så eventuellt kan de finnas kvar på lokalen. Dock är den ganska liten eftersom den utgörs av den smala zonen mellan sjöstranden och skogen.

Enligt ArtDatabanken observerades sandödla i Lyckeby (lokal 6F) 1985. Lokalen besöktes vid två tillfällen utan att några observationer gjordes. Lokalen består av kantzonen mellan en åker och ett trädgårdsområde och är därför ganska liten. Vädret var fördelaktigt vid båda besöken, så om sandödlor fanns kvar på lokalen borde de ha observerats. Inga andra lämpliga miljöer kunde hittas i närheten av lokalen.

Gislén och Kauri (1959) anger en muntlig källaör förekomst av sandödla vid Studentviken (lokal 6H), och enligt ArtDatabanken observerades sandödla 1 km norr om regementet i Karlskrona 1986. Förmodligen är det samma lokal som avses. Lokalen besöktes tre gånger vid fördelaktig väderlek utan att sandödlor observerades, så troligen finns de inte längre kvar.

Omkring 1987 observerade Marcus Wihlborg sandödlor vid en plantskola norr om Karlskrona (lokal 6I). Sedan sandödlor observerades på lokalen har den växt igen mycket. I kanten fanns då stenrösen där ödlorna uppehöll sig, men de är helt täckta av buskage idag. Lokalen besöktes två gånger vid fördelaktig väderlek utan att sandödlor observerades, så förmodligen finns de inte kvar på lokalen.

Enligt Lars-Göran Olsén har sandödla observerats nordost om Sjuhalla gård (lokal 7H). Individen Lars-Göran Olsén observerade var en äggläggande hona, men vid ett senare tillfälle hade äggkullen förstörts av något fordon som kört på grusvägen där äggen lagts. Lokal består av kanzonen mellan åker och skog och är relativt liten. Lokalen besöktes två gånger vid fördelaktig väderlek utan att sandödlor observerades, så förmodligen finns de inte kvar på lokalen.

Enligt Lars-Göran Olsén förekom sandödla även sydväst om Sjuhalla gård (lokal 7I). Lokalen består av vägkanterna i en korsning och den är därför ganska liten. Stora delar av lokalen är solbelyst endast under morgonen. Väster om lokalen växer hällmarkskog som förmodligen varit mer öppen än i dag, så antagligen har sandödlorna kommit härifrån. Lokalen besöktes vid två tillfällen utan att några observationer gjordes.

ArtDatabanken anger både fynd av ett och tio exemplar av sandödla vid Fur i Holmsjö (lokal 8D) 1985. Lokalen besöktes två gånger, båda gångerna vid bra väder, utan att sandödlor observerades, så förmodligen finns de inte längre kvar. Lokalen är ganska liten, sluttar något mot norr och det finns inga bra ägglägg-ningsytor, så den verkar inte särskilt lämplig för sandödlor.

Enligt Gunnar Strömberg observerades sandödla vid Tromtövägen i Äsketorp (lokal 10A). Lokalen består av ett smalt område mellan vägen och skogen, och den är därför ganska liten. Lokalen besöktes två gånger vid bra väderlek, så om sandödlan fortfarande fanns kvar borde den ha observerats.

Enligt Gunnar Strömberg förekom även sandödlan ca 700 meter syd-sydost om lokal 10A (lokal 10B) vid ett dike. Lokalen utgörs av en relativt igenväxt betesmark som inte verkar särskilt lämplig för sandödlor. Lokalen besöktes vid två tillfällen vid bra väderlek, så förmodligen finns de inte längre kvar.

Enligt Gunnar Strömberg har sandödlan förekommit vid ett gammalt sandtag i Leråkra (lokal 12C). Lokalen är ganska igenväxt, men ändå så pass bra att de borde kunna leva kvar. Dock gjordes inga observationer av sandödlor de två gånger lokalen besöktes.

Gislén och Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst vid Gökalv (lokal 13B) söder om Ronneby. Lokalen besöktes två gånger utan att sandödlor påträffades. 500 m nordost om lokalen finns en badstrand med till synes lämplig miljö som dock inte besöktes, så eventuellt kan de fortfarande finnas kvar i området.

Enligt ArtDatabanken observerades sandödla vid Everyds kvarn i Bräkne-Hoby (lokal 17A) 1969. Lokalen besöktes endast vid ett tillfälle, men inga lämpliga miljöer kunde hittas och inga observationer gjordes trots det fördelaktiga vädret, så troligen finns de inte kvar på lokalen. Förmodligen har området runt kvarnen varit mer öppet när den var i bruk och byggnaden fanns kvar, men nu återstår bara ruinrester och större delen av lokalen har växt igen.

Enligt Åke Widgren har sandödlor observerats årligen vid Pilken (lokal 17G) av Ingrid Grahn-Nilsson. Det relativt öppna hällmarksområdet besöktes två gånger utan att några observationer gjordes. Vädret var inte så bra vid det andra besöket, så eventuellt kan de fortfarande finnas på lokalen eller i närheten.

Enligt Ralf Höglund hittade familjens katt en sandödla vid Vettekulla i Karlshamn (lokal 18B) 2003. En artikel om fyndet publicerades i Blekinge Läns Tidning den 31 maj samma år. Lokalen utgörs av öppen hällmark längs stranden och betesmark. Betesmarken är relativt igenväxt, men lämpliga solbelysta miljöer finns längs mindre vägar och stenmurar. Lokalen besöktes vid två tillfällen med bra väder utan att några sandödlor observerades.

Tidigare fyndlokaler där sandödlan finns kvar

Enligt ArtDatabanken förekom sandödlor 1986 i ett sandtag 1 km norr om Torhamn. Inget gammalt sandtag finns vid den lokalangivelsen, dock ligger det ett 2 km nordväst om Torhamn (lokal 2D). Där observerades en sandödla, så det borde vara den lokalen ArtDatabanken avser. Lokalen är mycket lämplig för sandödla med ett välutvecklat gräs- och örtfältskikt och det finns gott om solbelyst blottad sand.

Enligt Gunnar Strömberg har sandödlan observerats på två lokaler vid Jämjö (lokal 3A och D). Lokal 3A är en gammal skjutbana, och vid denna inventering observerades sandödlor i anslutning till skjutbanevallen i lokalens östra del. Ännu är ett ganska stort område runt lokalen öppet och fältskiktet är välutvecklat. I skjutbanevallen finns blottad sand som lämpar sig för äggläggning. Lokal 3D består av området runt en relativt nyligen anlagd damm. Sandödlor observerades vid dammkanten i lokalens sydvästra del. Detta område är plant eller sluttar svagt åt norr, men det finns gott om blottad sand och fältskiktet är relativt välutvecklat.

Ulf Lundgren observerade sandödla i Hallarumsvikens naturreservat (lokal 4C) omkring 1984. Lokalen består av gammal öppen betesmark och ett anslutande hällmarksområde som är relativt igenväxt. Det finns flera gamla stenmurar inom lokalen och därmed gott om kantzoner med lämpliga miljöer. Två sandödlor observerades vid en mur i lokalens södra del.

Förekomst av sandödla vid Brantadal (lokal 4E) finns enligt ArtDatabanken rapporterat från 1985 och 1987. Sandödlor påträffades även vid denna inventering. Lokalen består av öppen hällmark med ett välutvecklat ljungfältskikt och är mycket lämplig för sandödlor. Inga uppenbara äggläggningsytor finns, men förmodligen lägger de äggen i bergsskrevor med humus och förna.

Hällmarkslokal vid Brantadal, Hallarum. Omväxlande med de öppna partierna av välutvecklat ljung- och gräsdominerat fältskikt växer dungar av mestadels ek, tall och en. Ingen sand finns på lokalen, möjligen lägger sandödlorna sina ägg i bergskrevor eller vid klippblock där förna samlas. Sandödlor påträffades i kanten av den gamla vägen som syns på bilden. Lokal 4E, vy åt S från centrala delen av lokalen, 14 juli 2004.

Sandödlor observerades tidigare i år även vid Branthalla (lokal 4F), 500 meter söder om lokal 4E, enligt Lars-Göran Olsén. Sandödlor hittades också på lokalen under denna inventering. Lokalen består likt 4E av öppen hällmark med ett välutvecklat ljung-fälskikt.

Gislén och Kauri (1959) anger en muntlig källa för förekomst av sandödla vid Skärva i Nättraby socken. Sandödlor hittades vid tre lokaler i området, i en öppen glänta i sluttningen ner mot havet precis söder om Skärva herrgård (lokal 7F), på ett litet öppet hällmarksområde ca 200 m därifrån (lokal 7E) och på ytterligare ett öppet hällmarksområde vid Korpanabbens udde 700 m från lokal 7F (lokal 7D). ? i Ekobutiken vid Skärva uppgav att han sett sandödlor vid lokal 7D för ca 25 år sedan. Alla tre lokalerna är i dagsläget lämpliga för sandödlor, även om de är ganska små.

Enligt ArtDatabanken observerades sandödlan vid Björketorpsstenen (lokal 11D) 1986. Vid besöket under denna inventering observerades åtminstone sju sandödlor. Lokalen utgörs av det öppna området runt runstenen och ett anslutande gammalt grustag. Fältskiktet är välutvecklat och i grustaget finns det gott om blottad sand och grus. Den ena delen av lokalen hålls öppen på grund av runstenen, men risken finns att grustaget så småningom växer igen. Än så länge är lokalen mycket lämplig för sandödlor, men i framtiden kan avverkningar behövas om lokalens storlek och lämplighet ska bestå.

ArtDatabanken anger förekomst av sandödla vid Sörbydal 1971. Två lokaler i området inventerades, och det borde vara någon av dem som ArtDatabanken avser. Lokalerna består av gammal betesmark med mycket klippblock och slånbärssnår och båda verkar lämpliga för sandödlor. Sandödlor hittades på en av dem (lokal 14A) samt mellan lokalerna i ett dike vid en sandig vägvall.

Enligt Lars-Göran Olsén observerades sandödlan omkring 1997 på berget i Järnaviks naturreservat (lokal 17C). Vid denna inventering hittades en sandödla på lokalen. Lokalen består av öppen hällmark som betas av kor. Fältskiktet är ganska sparsamt, men i bergsskrevor och vid buskar är det mer välutvecklat, och det var i ett sådant område som sandödlan observerades.

Åke Lindquist har observerat sandödlor på sin tomt vid Östra Skogsborg i Karlshamn (lokal 18E) sedan ca 1975. Lokalen är liten, men den bara hällen och klippblocken omväxlande med vildvuxna partier av buskar och trädgårdsväxter gör miljön mycket lämplig för sandödlor. Inga sandödlor observerades av författarna, men de observeras och fotograferas årligen av Åke Lindquist.

200 m öster om lokal 18E ligger en pistolskyttebana (lokal 18F) där sandödlor enligt Åke Lindquist observerats av medlemmar i pistolskytteklubben sedan 1942 då skytteverksamheten startade. Även denna lokal är liten, med mycket blottad sand finns i skjutvallarna och fältskiktet är välutvecklat på krönet och längs kanterna. Endast ett prassel som troligen var en sandödla hördes av författaren, men Sven-Åke Berglind observerade sandödlor på lokalen 2003 och Åke Lindquist hittade och fotograferade en överkörd sandödlehona vid den mindre vägen söder om lokalen våren 2004.

Nyfunna lokaler

De 22 nya lokalerna som hittades ligger inom 11 områden. Vid Jämjö hittades tre nya lokaler (lokal 3B-C och E). Lokal 3B och C ligger på bara några hundra meters avstånd mellan varandra och från lokal 3A, så eventuellt kan ödlorna sprida sig emellan dessa. 3B och C är ett öppet område i anslutning till några mindre dammar och ett gammalt sandtag. Lokal 3E ligger söder om dessa och är ett mer isolerat område med öppen hällmark som omges av skog.

Vid Hallarum hittades en ny lokal (4B), och den utgörs likt de andra lokalerna i området av hällmark.

Vid Karlskrona hittades fyra nya lokaler (6A-D). Alla är skjutbanor av varierande ålder inom ett militärt område, och de ligger med bara några hundra meters avstånd från varandra, så förmodligen finns spridningsmöjligheter mellan lokalerna.

Två nya lokaler hittades vid Saleboda (8A-B). Lokal 8A har förmodligen varit ett gammalt grustag, men nu finns där en anlagd damm och ett antal grushögar med välutvecklat fältskikt på vilka sandödlorna påträffades. Lokal 8B är ett efterbehandlat grustag, men det är bara delvis igenplanterat med tall. Fältskiktet är relativt sparsamt, men det finns gott om äggläggningsytor.

En ny lokal hittades vid Äsketorp (10C). Gunnar Strömberg har angett förekomst av sandödla vid två lokaler några hundra meter från 10C (lokal 10A och B). Eventuellt kan det vara lokal 10C som avses med ”Tromtövägen i Äsketorp”, men som utifrån beskrivningarna lokaliserades till lokal 10A.

Vid Leråkra hittades en ny lokal (12B). Den utgörs av ett gammalt grustag, och det finns gott om äggläggningsytor och fältskiktet är bitvis välutvecklat.

Vid Kallinge hittades tre nya lokaler (14D-E och G). 14D och E utgörs av ett gammalt och ett nyare sandtag med välutvecklat fältskikt och gott om sydsluttande blottad sand. De ligger endast några hundra meter

Exempel på något udda sandtag där sandödlan förekommer. Sandtaget utgörs av grusig-stenig sand och är delvis efterbehandlat. Notera också att den omgivande skogen utgörs av barrskog med inslag av gran. På bilden ses A. Lydänge. Lokal 8B, vy åt OSO från NV delen av lokalen, 12 augusti 2004. Foto: S-Å. Berglind

ifrån varandra, så förmodligen kan sandödlorna sprida sig mellan lokalerna. Lokal 14G består av ett område med öppen hällmark som till stor del liknar de övriga hällmarkslokalerna.

Två nya lokaler hittades vid Hasselstad (15C-D). Lokal 15C är ett relativt nyligen avverkat område vid ruinen efter ett gammalt torp där fältskiktet är välutvecklat över större delen av lokalen. Lokal 15D utgörs av norra kanten av ett efterbehandlat grustag. I den smala zonen där sandödlorna påträffades är fältskiktet relativt välutvecklat, men i resten av grustaget är det mestadels glest och tallar håller på att växa upp.

Vid Nässjön hittades en ny lokal (16A). Den består av en kraftledningsgata och ett anslutande område med öppen hällmark. Alla observationer gjordes i kraftledningsgatan.

Två lokaler hittades vid Bräkne-Hoby (17B och D). 17B består av en kraftledningsgata och ett relativt öppet hällmarksområde som betas av kor. Sandödlan som observerades hittades i kraftledningsgatan. Lokal 17D är ett hällmarksområde som är något mer igenväxt än andra hällmarkslokaler där sandödlan förekommer.

Vid Karlshamn hittades två nya lokaler (18D och G). Lokal 18D består av en liten gammal skjutbana och en stor som fortfarande används. Sandödlor hittades vid skjutbanevallarna i norra och södra delarna av lokalen, och förmodligen kan de sprida sig mellan dessa via kantzoner. Lokal 18G ligger endast ett par hundra meter från andra lokaler med sandödleförekomst och utgörs av en mindre öppning vid järnvägsspåret. Fältskiktet är välutvecklat och det finns solbelyst blottad sand.

Sandödlans biotopval i Blekinge län

Alla inventerade lokaler gavs någon av biotopbenämningarna sandtag, hällmark, skjutbana, betesmark, gräs/örtrik tomtmiljö, kraftledningsgata, bryn vid kulturmark, småvägkant, sjö/kuststrand, järnvägsvall, hedmark på dynsand eller övrig miljö. Sandtag innefattar både efterbehandlade och obehandlade sand- och grustag av olika åldrar där det ännu går att se att det en gång varit en täkt. Gräs/örtrik tomtmiljö är lokaler vid trädgårdar med lämplig miljö. Bryn vid kulturmark utgörs oftast av kantzonen mellan exempelvis åker och skog, eller andra öppna ytor i anslutning till jordbruksmark eller trädgårdar. Övrig miljö är lokaler som inte tillhör någon av de andra biotoptyperna. I diagram 1 visas antalet närvaro- och frånvaro-lokaler som tillhör respektive biotoptyp.

Sandödlor observerades i alla biotoptyper förutom vid hedmark på dynsand eller övrig miljö. Frånvaron på hedmark vid dynsand är gåtfull. Möjligheten finns dock att arten kan ha förbisetts på någon av dessa lokaler. Flest närvarolokaler utgörs av sandtag, hällmark och skjutbanor, 73% av dem tillhör någon av dessa miljöer. Den stora andelen kan till viss del bero på att i hög grad sandtag, hällmark och skjutbanor inventerats. Å andra sidan saknas också arten på många sådana besökta lokaler (Diagram 1).

I Värmland och Dalarna förekommer sandödlor i hedtallskog på stora fossila flyg-sandområden. I Jönköping är marken friskare vilket innebär en snabbare igenväxningstakt av öppna miljöer. Här är sandödlorna i större utsträckning beroende av sand- och grustag och kraftledningsgator. I Blekinge följer ödlorna samma mönster då de i stor utsträckning lever i sand- och grustag och vid skjutbanor. Det som skiljer sandödlelokalerna i Blekinge från de mer nordliga populationerna är att många lokaler även ligger i gles hällmarksskog uppe på berg. Vid sådana lokaler finns ingen blottad sand, vilket är en förutsättning för sandödlans överlevnad längre norrut i landet, utan förmodligen lägger de sina ägg i bergsskrevor eller under stenar där jord, förna och humus samlas.

Sandödlans utbredning i Blekinge län tycks vara koncentrerad till den kustnära östra halvan av länet, dock ej den östra kusten. Det kan ha sin förklaring i att sko-garna längre norrut i länet har ett större graninslag, vilket innebär friskare marker, snabbare igenväxningstakt, och därmed mindre sannolikhet för kontinuitet i öppna områden. De två lokaler som hittades i den norra delen ligger inom den största sandiga isälvsavlagringen i området. Ytterligare inventering av norra och västra

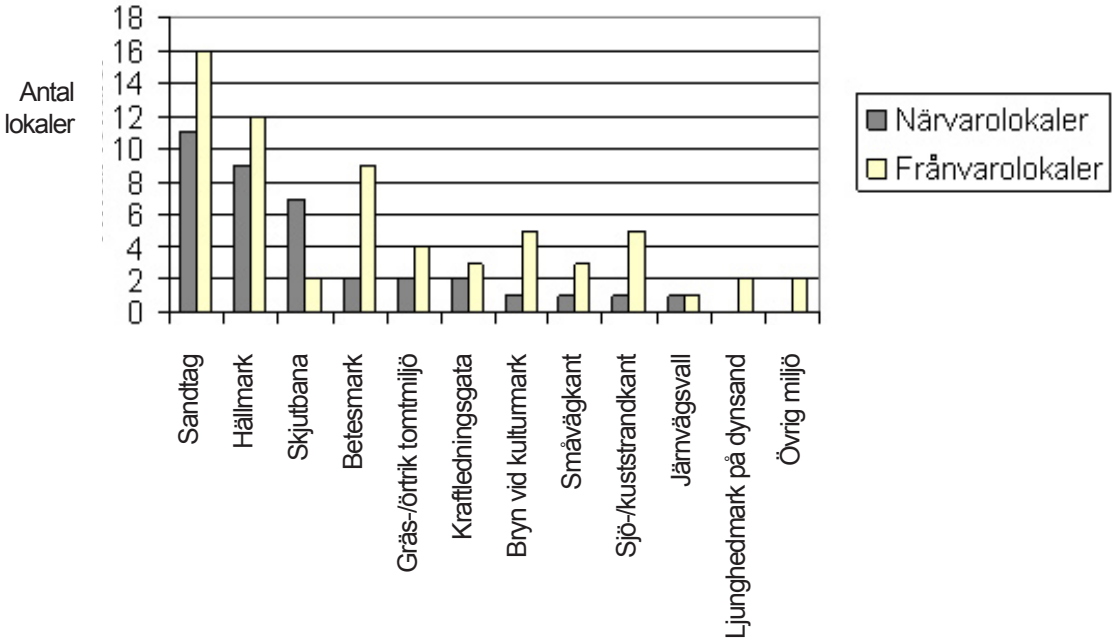

Diagram 1. Antal lokaler av varje biotoptyp för både närvarolokaler och frånvarolokaler (totalt 100 lokaler).

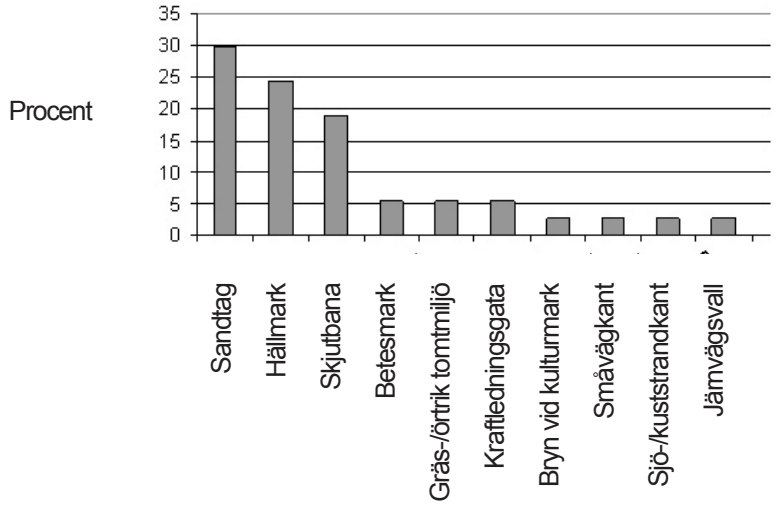

Diagram 2. Närvarolokalernas biotoptyp i procent av totala antalet närvarolokaler (totalt 37 stycken).

delarna av länet behövs för att helt verifiera den intressanta, eventuella utbredningsluckan här. Liknande utbredningsbild, om än ännu mer begränsad, tycks även hasselsnoken (Coronella austriaca) ha i Blekinge (Strömberg 2004).

Som tidigare nämnts indikerar sandödla även förekomst av andra rödlistade arter (Berglind 2004b), vilket också ytterligare har belagts genom det relativt stora antalet insekter som påträffats vid helt korta besök vid några av lokalerna under denna inventering. Dock påträffades också rödlistade insektsarter på flera av lokalerna utan sandödla, vilket indikerar att även dessa lokaler har stora faunavårdskvalitéer. De rödlistade och lokalt förekommande insektsarterna som påträffats redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Rödlistade och lokalt förekommande insektsarter som påträffats under inventeringen.

Art	Lokal	Hotkategori
Mindre myrlejonslända (*Myrmeleon bore)*	1B, 2A-B, 2D, 3C-D 20F	VU
Randigt byxbi (*Dasypoda hirtipes)*	1B, 2B, 2D	NT
Silversmygare (*Hesperia comma)*	1C, 2B, 2C, 15C	NT
Trumgräshoppa (*Psophus stridulus)*	2A	EN
Mindre fibblebi (*Panurgus calcaratus*)	7H, 14E, 20A	NT
Metallvingesvärmare (*Adscita statices*)	14D	NT
Ängssolbi (*Dufourea dentiventris*)	14D	-
Brun sandjägare (*Cicindela hybrida*)	14E	-
Vitklöversandbi (*Andrena albofasciata*)	19B, 20A	-
Harklöversidenbi (*Colletes marginatus*)	20B	VU
Rovflugan *Philomicus albiceps*	20F, 20H	-

Betydelsen av geologiska förhållanden och skogens egenskaper för sandödlans överlevnad

Alla lokaler där sandödlor påträffats ligger inom större områden av sandigt-grusigt isälvsmaterial eller motsvarande postglacialt material, eller i områden med kalt berg. Ett liknande mönster följer även sandödlorna i Jönköpings (Lydänge & Berg-lind 2003). I Värmlands och Dalarnas län förekommer sandödlor bara på de största isälvsavlagringarna med inlandssanddyner (Berglind 2004a, b, Wallgren & Berglind 2004). De stora sandområdena har i större utsträckning kunnat erbjuda kontinuitet i störningsdynamik och åtföljande lämpligt öppna miljöer, och har därför större chans att upprätthålla populationer en längre tid (Berglind 2004b). Små isolerade populationer löper i allmänhet en större risk att dö ut än stora, mindre isolerade (Hanski 1999). Skogarna i norra delen av länet är i större utsträckning täta med ett relativt stort granin-

slag, vilket tyder på en snabbare igenväxningstakt och därmed svagare kontinuitet i öppenhet. De två lokaler med sandödlor som påträffades i norra delen ligger inom den största isälvsavlagringen i denna del av länet. Nästan inga lokaler i nordvästra delen av länet besöktes på grund av få större sand- eller hällmarker.

För att sandödlepopulationer ska överleva krävs väl solexponerad mark och ett rikt fältskikt. Vid de nordligare populationerna krävs öppna sandytor, men i Blekinge förekommer sandödlor även på lokaler där inga sådana finns, till exempel i gles hällmarksskog. Vid sådana lokaler lägger förmodligen ödlorna sina ägg i bergsskrevor eller kanske under block där förna och humus samlas. Fram till början på 1900-talet var det mänskliga öppethållandet i skogen mycket mer omfattande än vad som är effekten av dagens skogsbruk. Detta tack vare svedjebruk, skogsbete, kolning och avverkningar. Dessa aktiviteter och frekventa bränder skapade öppnare skogar än i dag (se Berglind 2004a).

Liksom i Jönköpings län är hedtallskogarna i Blekinge län är friskare än t.ex. skogarna i Värmland (Berglind, pers. obs.), och kan därför antas växa igen snabbare. Sannolikt beror det bland annat på att insla-get av grus och finkornigt material i sanden är större i Blekinge län. I Värmland är sandfraktionerna ofta vindsorterade i form av flygsand. Markerna i Blekinge torde därför binda mer fukt vilket ökar igenväxningstakten. Efter att skogsbruket förändrades under 1900-talet har därför sandödlorna i Blekinge län i ännu större utsträckning än längre norrut i Sverige blivit beroende av exempelvis sand- och grustag och skjutbanor. Den högre fuktigheten i marken har den positiva bieffekten att ett fältskikt växer upp snabbt i t.ex. färdigbrukade täkter, vilket också i hög grad har bidragit till sandödlans överlevnad. På många ställen i Värmland och Dalarna är inslaget av fältskikt i slutbrukade täkter mycket sparsamt, varefter täkterna växer igen direkt av tall (Berglind et al. 2005).

Hot mot sandödlan i Blekinge län

Det största hotet mot sandödlan i Blekinge län är habitatförändring och -förstörelse genom spontan igenväxning och därmed beskuggning av födosöksplatser och äggläggningsytor, samt schaktning och plantering av branter vid efterbehandling av grus- och sandtäkter. På små lokaler kan kraftigt markslitage av t.ex. motocross utgöra ett hot mot äggens utveckling, men på större lokaler, där slitaget sprids ut, kan det vara delvis positivt eftersom nya sandytor kommer fram och igenväxningen fördröjs.

För att säkra sandödlans överlevnad bör åtskilliga av de befintliga lokalerna skötas genom avverkning av uppväxande skog och genom att hålla eventuella sandytor öppna. I Värmland har nya sandödlemiljöer skapats genom 1) avverkning av skuggande trädbestånd, 2) försiktig fläckmarkberedning för att skapa ett rikt fältskikt av ljung från den befintliga fröbanken, och 3) framskrapande av nya sandytor med hjälp av grävmaskin (Berglind 2004a, b, Berglind et al. 2004). Denna metod är inte relevant för Blekinge län eftersom det inte finns några jämförbara skogsområden på de större isälvsavlagringarna. I Blekinge bör därför skötsel- och skyddsåtgärder fokusera på att upprätthålla lokalernas nuvarande kvalitet genom exempelvis röjningar eller utöka lokalernas yta där det är möjligt, samt genom att upphöra med efterbehandling i form av utjämning och plantering av färdigbrukade sand- och grustäkter (för konkreta tips, se Berglind 2002).

Sandödlorna i Blekinge län hotas primärt av igenväxning av lokalerna. Innan igenväxningen gått allt för långt kan lokala populationer även dö ut av slumpmässiga skäl pga. det låga individantalet (Berglind 2000). Individantalet på de befintliga lokalerna måste hållas uppe eller öka, i första hand genom att mosaiken av öppen sand/häll i kombination med ett rikt fältskikt upprätthålles eller ökar. För att kontrollera att individantalet inte minskar bör populationerna övervakas regelbundet (se Berglind et al. 2004).

Skötselråd

Nästa steg i skötseln av sandödlan i Blekinge län bör vara, som föreslås i Berglind et al. (2004), att upprätta en detaljerad åtgärdsplan för respektive lokal och därmed försäkra sig om att upprätthålla eller öka individantalen. Nedan presenteras översiktliga skötselråd för alla typer av lokaler där sandödlan påträffats. För specifika skötselråd för varje lokal, se under Resultat och respektive lokal.

Kompletterande inventeringar

Ytterligare inventering av närliggande lokaler på alla områden där sandödlor konstaterats under 2004 skulle vara värdefullt för att hitta eventuella oupptäckta lokaler. Dessutom bör de icke besökta lokalerna varifrån sandödla rapporterats inventeras (se Ej besökta lokaler med tidigare fynd av sandödla under Förändringar i sandödlans förekomst i Blekinge län). Ytterligare inventering av norra och västra delen av länet skulle också vara intressant för att säkrare kunna avgöra om arten eventuellt saknas eller är mycket ovanlig där.

Sandtag

För att gynna sandödla bör sand- och grustag, som nybildas och är i bruk, och där arten finns, inte efterbehandlas och igenplanteras efter avslutad täktverksamhet, särskilt inte sydslänterna och en minst 50 m bred zon framför dessa (se Berglind 2002 och Berglind et al. 2004 för konkreta skötselalternativ för bl.a. sandödla i slutbrukade täkter). Detta skulle skapa nya lokaler för sandödla, och många andra rödlistade arter, dit de kan sprida sig om lämpliga spridningsvägar finns. Eftersom sandödlan i Blekinge län i så stor utsträckning lever i sandtag bör resurser satsas på att hålla gamla slutbrukade täkter öppna genom röjningar och framskrapning av sand. För specifika skötselråd för respektive sandtagslokal, se vidare under Resul-tat och lokal 2D, 3B-D, 8A-B, 11D, 12B, 14D-E och 15D.

Hällmark

Det är osäkert hur hällmarkslokalerna där sandödlor förekommer kommer att se ut i framtiden. Antingen hålls de naturligt öppna, eller så befinner de sig i en långsam igenväxningsfas efter äldre tiders skogsbete

Betesmark 2,9 km väst-nordväst om Kallinge kyrka. Fältskiktet är mestadels relativt kortbetat av kor, men vid klippblock och buskage är det mer välutvecklat. En sandödla observerades i anslutning till blockområdet på bilden. Lokal 14A, vy åt N från centrala S delen av lokalen, 12 augusti 2004.

som innebar öppnare skogar än i dag. Därför bör denna typ av miljö övervakas, exempelvis genom att ett antal sandödlelokaler på hällmark väljs ut där man går en specifik slinga en gång i veckan under en sommarmånad och antalet observerade sandödlor räknas. Detta bör göras åtminstone vart femte år (se även Berglind et al. 2004). Om hällmarkerna håller på att växa igen kan röjningar behövas för att sandödlorna ska överleva på dessa lokaler. För specifika skötselråd för respektive hällmarkslokal, se vidare under Resultat och lokal 3E, 4B och E-F, 7D-E, 14G och 17C-D.

Skjutbanor

Skjutbanor som används idag bör hållas i drift. Detta gör att de inte växer igen och att sand blottas kontinuerligt vid skjutvallarna. Vid de skjutbanor där vegetationen längs kanter och i anslutning till skjutvallarna klipps bör det göras enligt ett roterande system där olika delområden klipps vid olika tid på sommaren. Eftersom sandödlan i Blekinge län i så stor utsträckning lever på skjutbanor bör resurser satsas på att hålla gamla skjutbanor och skjutbanor där användningen upphört öppna. För specifika skötselråd för respektive skjutbanelokal, se vidare under Resultat och lokal 3A, 6A-D och 18D.

Betesmark

Betet bör fortsätta vid sådana lokaler för att hålla dem öppna. Viktigt är tillgång till täta buskage och gärna blockpartier där sandödlorna uppehåller sig. För specifika skötselråd för respektive betesmarkslokal, se vidare under Resultat och lokal 4C och 14A.

Gräs/örtrik tomtmiljö

För denna typ av miljö är svårt att ge några generella skötselråd förutom att tillgång på ”vildvuxna” partier bör säkerställas. De lokaler där sandödlorna förekommer bör åtminstone hållas i samma skick som i dagsläget. I vissa fall kan röjningar behövas för att hålla lokalerna öppna. För specifika skötselråd för respektive lokal, se vidare under Resultat och lokal 15C och 18E.

Kraftledningsgata

Kraftledningsgator röjs med jämna mellanrum och hålls på så sätt öppna. I röjningsarbetet bör gärna även jord och sand blottas. I övrigt torde det inte behövas några ytterligare åtgärder i kraftledningsgator. För specifika skötselråd för respektive kraftledningslokal, se vidare under Resultat och lokal 16A och 17B.

Bryn vid kulturmark

Bryn vid kulturmark innebär oftast en kantzon mellan exempelvis åker och skog, eller öppna områden i anslutning till trädgårdar eller liknande. I vissa fall kan röjningar behövas för att hålla lokalerna öppna. För specifika skötselråd för lokalen i brynmiljö, se vidare under Resultat och lokal 7F.

Småvägkant

Småvägkanter kan riskera att växa igen och då kan röjningar behövas för att hålla lokalerna öppna. I Berglind et al. (2004) föreslås att ca 5-10 m breda, trädfria kanter skapas längs i övrigt särskilt lämpliga sträckor. Eventuell skrapning av vägkanterna är positiv eftersom sand och jord blottas. För specifika skötselråd för lokalen vid småvägkant, se vidare under Resultat och lokal 10C.

Sjö/kuststrand

Kuststränder håller sig delvis naturligt öppna. För specifika skötselråd för lokalen vid kuststrand, se vidare under Resultat och lokal 13A.

Järnvägsvall

Järnvägsvallar röjs med jämna mellanrum och på så sätt hålls sådana lokaler öppna utan att några ytterligare skötselåtgärder behövs. För specifika skötselråd för lokalen vid järnvägsvall, se vidare under Resultat och lokal 18G.

Tackord

Stort tack till Naturvårdsverket, Landmiljöenheten, genom Per Sjögren-Gulve och Krister Mild, som ställde medel till förfogande för denna inventering samt Länsstyrelsen i Blekinge län och då främst Jonas Johansson för hjälp med förberedelser och annat arbete. Tack också till Ivar Björkegren, Ingrid Grahn-Nilsson, Ralf Höglund, Ulf Lundgren, Lars-Göran Olsén, Gunnar Strömberg, Henrik Wachtmeister, Åke Widgren och Marcus Wihlborg för uppgifter om sandödlelokaler.

Referenser

Ahlén, I., Andrén, G. och Nilsson, G. 1992. Sveriges grodor, ormar och ödlor. Naturskyddsföreningen.

Andrén, C. & Nilsson, G. 1979. Sandödlan *Lacerta agilis* vid sin nordgräns i Sverige. Flora och Fauna 74:133-139.

Berglind, S-Å. 2000. Demography and management of relict sand lizard Lacerta agilis populations on the edge of extinction. Ecologcal bulletins, 48: 1223-142.

Berglind, S-Å. 2004 a. Bevarande av biologisk mångfald i sandiga hedtallskogar - exemplet Sörmon, med särskild inriktning på insekter och sandödla. Länsstyrelsen i Värmlands län, Miljöenheten, Rapport 2004:14 (i tryck).

Berglind, S-Å. 2004b. Area-sensitivity of the sand lizard and spider wasps in sandy pineheath forests - umbrella species for early successional biodiversity conservation? EcologicalBulletins, 51: in press.

Berglind, S-Å. Faktablad Lacerta agilis - sandödla. Artdatabanken; www.artdata.slu.se.

Berglind, S-Å., Gullberg, A. & Olsson, M. 2004. Åtgärdsprogram för bevarande av sandödla (Lacerta agilis). Naturvårdsverket, förslag till fastställande (kommer att tryckas), 2004-12-30.

Gasc, J-M. et al. (eds.) 1997. Atlas of amphibians and reptiles in Europe. Societas Europaea Herpetologica and Muséum National d´Histoire Naturelle, Paris.

Gislén, T. och Kauri, H. 1959. Zoogeography of the Swedish amphibians and reptiles. Actavertebratica 1(3): 191-397.

Gullberg, A. Olsson, M. & Tegelström, H. 1998. Colonization, genetic diversity, and evolution in the Swedish sand lizard, Lacerta agilis (Reptilia, Squamata). Biological Journal of the Linnean Society 65: 257-277.

Gärdenfors, U. 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. ArtDatabanken, SLU, Upp-sala.

Hanski, I. 1999. Metapopulation ecology. Oxford University Press, Oxford.

Lydänge, A. & Berglind, S-Å. 2003. Inventering av sandödla Lacerta agilis i Jönköpings län, med synpunkter på hot och skötsel. Länsstyrelsen i Jönköpings län. Meddelande nr 2003:50.

Länsstyrelsen i Blekinge län. 2004. Stinkpadda - åtgärdsprogram för Blekinge. Länsstyrelsen i Blekinge län, Naturvårdsenheten. Rapport 2004:5. Endast nätupplaga, www.k.lst.se.

Moulton, N & Corbett, K. 1999. Sand lizard conservation handbook. English Nature, Petersborough.26 s.

Strömberg, G. 2004. Hasselsnokens utbredning i Blekinge. Fauna och flora 99(4): 18-20.

Wallgren, M. & Berglind, S-Å. 2004. Inventering av sandödla Lacerta agilis i Dalarnas län.

Länsstyrelsen i Dalarnas län. 2004. Miljöenheten, Rapport 2004:8.(ISSN 1651– 8527

Bilaga

Bilagan innehåller följande tabeller och finns att ladda ner på länsstyrelsens hemsida.

Tabell 1. Besöksvariabler och observationer.

Tabell 2. Lokalernas koordinater och miljövariabler.

Tabell 3. Lokalernas vegetationsvariabler.

Tabell 4. Lokalernas busk- och trädskikt samt omgivande miljö.

Tabell 5. Äggläggningsytornas miljövariabler samt busk- och trädskikt.

Bilder

Tidigare rapporter i serien (ISSN 1651 – 8527)

2003:1	Blekinges skogar – Biologisk mångfald samt urval och skötsel av skogsreservat
2003:2	Strömstare i Blekinge
2003:3	Säkerhetsfrågor i kulturhistorisk bebyggelse. Rapport från ett seminarium på Kockums AB, Karlskronavarvet
2003:4	Inventering av glacialrelikta kräftdjur i Blekinge 2003
2003:5	Blekinges betesmarker – Skötsel och restaurering
2003:6	Fåglar och fågeldöd i Blekinges skärgård 2003
2003:7	Rapport 2002 inom alkohol- och tobaksområdet Blekinge län
2004:1	Träskyddsbehandlat virke
2004:2	Biotopkartering i Årydsån 2001
2004:3	Miljöövervakningsprogram för Blekinge 2003-2006
2004:4	Grönfläckig padda – Åtgärdsprogram för Blekinge
2004:5	Stinkpadda – Åtgärdsprogram för Blekinge
2004:6	”Rätten till ett eget liv” Hedersrelaterat hot och våld
2004:7	Rapport 2003 inom alkohol- och tobaksområdet i Blekinge län
2004:8	LVU-vård som inte blev av ”Barn mellan tvång och frivillighet i Blekinge län mellan 2001 och 2002”
2004:9	Övervakning av Sjöhjortron (Nostoc zetterstedtii) i Blekinge, 1997-2004
2004:10	Ejder i Blekinge- 21 års inventeringar av ejderpopulation på utklippan
2004:11	Ohävdsarter i betesmarker Fakta och råd
2004:12	Barnperspektivet inom Länsstyrelsen
2005:1	Den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador – Genomslaget i Blekinge län
2005:2	Olofström industrisamhälle och intertionsort
2005:3	Kontroll av återförsäljare av ogräsbekämpningsmedel. Tillsynsprojekt tillsammans med länets kommuner
2005:4	Inventering av sandödla i Blekinge län 2004
2005:5	Handbok i hedersproblematiken
2005:6	Bottenfauna i Blekinge län 2004

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

SE-371 86 Karlskrona
Telefon 0455-870 00
E-post: lansstyrelsen@k.lst.se
www.k.lst.se

Rapporter Länsstyrelsen Blekinge län ISSN 1651-8527